

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Dispvt. XCI. An diuinæ prædestinationis ex parte prædestinatorum sit
aliqua causa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

quæ reducitur ad dispositionem materiæ. Sicut si dicamus, quod Deus præordinavit se daturum alicui gloriam ex meritis, & quod præordinavit se daturum alicui gratiam, ut mereretur gloriam. Alio modo potest considerari præd. effectus in communi. Et sic impossibile est, quod totus præd. effectus in communi habeat aliquam causam ex parte nostra. Quia quicquid est in homine ordinans ipsum in salutem, comprehendit totum sub effectu prædestinationis, etiam ipsi præparatio ad gratiam. Neque enim hoc fit, nisi per auxilium diuinum, secundum illud Thren. vii. Conuertere nos Domine ad te, & conuertemur. Habet tamen hoc modo prædestinatio ex parte effectus pro ratione diuinam voluntatem, ad quam totus effectus prædestinat. ordinatur ut in finem, & ex qua procedit sicut ex princip. primo mouere.

In cor. vii.

Ad primum ergo dicendum, quod usus gratiæ præscitus non est ratio collationis gratiæ, nisi secundum rationem causæ finalis, ut dictum est.

In cor. vii.

Ad secundum dicendum, quod prædestinatio habet rationem ex parte effectus in communi ipsam diuinam bonitatem. In particulari autem vnus effectus est ratio alterius, ut dictum est.

Ad tertium dicendum, quod ex ipsa bonitate diuina ratio sumi potest prædestinationis aliquorum & reprobationis aliorum. Sic n. Deus dicitur omnia propter suam bonitatem fecisse, ut in reb. diuina bonitas repræsentetur. Necesse est autem quod diuina bonitas (quæ in se est vna & simplex) multiformiter repræsentetur in reb. propter hoc, quod res creatæ ad simplicitatem diuinam attingere non possunt. Et inde est, quod ad completionem vniuersi requiruntur diuersi gradus rerum, quarum quædam altum, & quædam infimum locum teneant in vniuerso. Et ut multiformitas graduum conseruetur in reb. Deus permittit aliqua mala fieri, ne multa bona impediuntur, ut supra dictum est. Sic igitur consideremus totum genus humanum, sicut totam rerum vniuersitatem. Voluit igitur Deus in hominibus quantum ad aliquos quos prædestinat, suam repræsentare bonitatem, per modum misericordiæ parcendo: & quantum ad aliquos, quos reprobat, per modum iustitiæ puniendo. Et hæc est ratio, quare Deus quosdam eligit, & quosdam reprobat. Et hanc causam assignat Apost. ad Rom. 9. dicens. Volens Deus ostendere iram, id est, vindictam iustitiæ, & notam facere potentiam, suam sustinuit, id est, permisit in multa patientia vasa ire apta in interitum, ut ostend-

deret diuitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparauit in gloriam. Et 2. Tim. 2. dicit. In magna domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed etiam lignea & fictilia. Et quædam quidem in honorem, quædam in contumeliam. Sed quare hos elegit in gloriam, & illos reprobauit, non habet rationem, nisi diuinam voluntatem. Vnde Aug. dicit super Ioan. nem, Quare hunc trahat, & illum non trahat, noli velle diiudicare, si non vis errare. Sicut etiam in rebus naturalibus potest assignari ratio, cum prima materia tota sit in se vniformis, quare vna pars eius est sub forma ignis, & alia sub forma terræ à Deo in principio condita: ut sic sit diuersitas specierum in rebus naturalibus. Sed quare hæc pars materiæ est sub ista forma, & illa sub alia, dependet ex simplici diuina voluntate: sicut ex simplici voluntate artificis dependet, quod ille lapis est in ista parte parietis, & ille in alia: quamuis ratio artis habeat quod aliqui sint in illa. Neque tamen propter hoc est iniquitas apud Deum, si inæqualia non inæqualibus præparat. Hoc n. esset contra iustitiæ rationem, si prædestinationis effectus ex debito redderetur, & non daretur ex gratia. In his enim, quæ ex gratia dantur, potest aliquis pro libito suo dare, cui vult, plus: vel minus, dummodo nulli subtrahat debitum, absque præiudicio iustitiæ. Et hoc est quod dicit paterfamilias Matth. 20. cap. Tolle quod tuum est, & vade: an non licet mihi, quod volo, facere.

Explicatio Articuli.

Conclusio est. Totius effectus prædestinationis nulla omnino est causa ex parte nostra. Data opera dixit S. Thom. Ex parte nostra, ut excluderet merita, & quamlibet occasionem solum ex parte eius, qui prædestinatur, ne in eodē, qui prædestinatur, causa aliqua debeat. cur potius ipse, quam alius prædestinetur. Merita enim vnus esse causam prædestinationis alterius, dubium non est, ut disputat. 94. videbimus; vbi etiam dicendum est, an merita vnus sint effectus prædestinationis alterius. Alia vero, quæ hic S. Thom. docet & tota doctrina art. examinanda nobis sunt disp. seq.

DISPUTATIO XCI.

An diuinæ prædestinationis ex parte prædestinatorum sit aliqua causa.

Explicatur status controuersie. cap. 1.

Varij errores hereticorum. c. 2.

Quosdam ex meritis gratiæ condignis prædestinatos fuisse docuerunt O. Kam & Gabriel, alij vero Doctores ad gloriam omnes sic prædestinatos arbitrantur. c. 3.

Prædestinationis dari causam finalem ex parte prædestinati sed non meritoriam, aut disponentem putauit Durandus. c. 4.

Prædestinationis dari meritum congruum ex auxilio gratiæ senserunt Bonauentura, & Lanellum. c. 5.

22. A. 2.

Aug. l. 1. ad

Simpl. q. 2.

Et de præd.

c. 2. c. 3. &

l. 6. hypog.

c. præd. sum.

c. 1. 12 c. 1. 2.

cap. 8.

prædestinationis primæ gratiæ causam esse bonum vsum suum ipsius gratiæ, existimavit Alexander. cap. 6.

Henricus. & alij concedunt in nobis causam solum, aut conditionem sine qua non nostra prædestinationis. cap. 6.

Masilienfes cum Casiano, & Grecis Patribus initium primæ gratiæ, & prædestinationis ex nostro libero arbitrio esse dixerunt. c. 8.

Theologi nostri varie hos Patres ab hac opinione defendunt. cap. 9.

Scholastici etiam nonnulli Masiliensibus reipsa consentiunt, licet de prædestinatione verbis aliud inducent. cap. 10.

Nullam causam, aut initium prædestinationis gratiæ ex nobis esse, contra Masiliensium auctoritatem probatur. c. 11.

Eodem modo, atque Masiliensēs, sentire eos, qui ex nobis concedunt opera bona moralia esse initium gratiæ, auctoritate etiam ostenditur. c. 12.

Eadem veritas scripturæ testimoniis confirmatur. c. 13.

Eadem Catholica sententia ratione à priori monstratur. cap. 14.

Ratio eiusdem sententiæ à posteriori. cap. 15.

Quædam aduersarij obiectio. c. 16.

Argumenta Masiliensium contra Augustinum. c. 17.

Testimonia quædam contra nostram sententiam allata explicantur. cap. 18.

CAPVT I.

Explicatur status controuersię.

SOLet in principio cuiusvis quæstionis præmitti definitio eius, de quo suscipitur disputatio; ne, si id ignoretur, quod quæritur, difficilior controuersia redatur. Quare in præsentī definitio prædestinationis præmitti deberet, nisi etiam inter Doctores, qui varie in hac re opinati sunt, multis modis prædestinationi vsurperetur iuxta quam varietatem, licet eorum placita contraria videantur, nonnulla tamen reipsa sibi non aduersantur, sed sola voce differunt. Nunc ergo satis sit, primo in vniuersum supponere prædestinationem esse præfinitionem, seu ordinationē alicuius in vitam æternam, De re autem ipsa quid sentiendum, & quo pacto loquendum sit, in cursu disputationis videbimus. Secundo obseruandum est, cum quæritur, an diuinæ prædestinationis detur causa, quæstio non esse de actu diuinæ voluntatis, quatenus est ipsamet essentia diuina, & res increata. Sic notat Scholasticus omnes hac disputandi cum S. Tho. in hoc art. dum loquuntur de causa nostre prædestinationis, & iidem in 3. disp. 7. cum eodem S. Tho. 3. part. qu. 24. artic. 4. disputantes, quomodo Christi prædestinatio causa fuerit nostre prædestinationis. Idem obseruauit Driedo opuscul. de concordia liberi arbitrij, & prædest. 1. p. cap. 4. ad 4. Clarum enim est, diuinę prædestinationis hoc modo non esse causam. Est ergo controuersia de prædestinatione pro effectibus accepta, & perinde est quæreere causam prædestinationis Dei ex parte nostra, atque causam aliquam totius effectus prædestinationis in nobis, quæ effectibus illis non sit annumeranda. Nam si quidpiam ponitur effectus prædestinationis, nequit illud illa ratione esse causa totius effectus. Tercio nota in actibus diuinæ voluntatis, præscientiæ, & prædestinationis, qui sunt liberi in Deo, duo esse, & ipsammet essentiam Dei, & respectum rationis ad creaturas cognitās, & volitās, sicut ex professo tractant disputat. 80. quo fit, ut li-
Vsq. in 1. part. Tomus I.

cet actus diuini, quatenus est essentia Dei, nulla sit causa, nec meritoria, ut sit, neque enim aliquis mereri potest essentiam diuinam esse, tamen mereri possit illam videre, aut possidere; nihilominus respectus illius & relationis possit esse causa: hæc enim relatio nascitur ex obiectis, ad quæ actus diuinus dicitur referri. Quare, qui est causa effectus, & obiecti dicitur esse causa illius relationis, & respectus rationis. Quocirca idem est mereri alicui effectus prædestinationis eius, atque mereri, quod diuina essentia referatur ad ipsum relatione illa rationis, qua completur, ut dicatur prædestinatio. Qua etiam ratione diximus disputat. c. 8. cap. 7. scientiam Dei, quatenus est circa futura, esse in nostra potestate, & relationem illius, non essentiam Dei, à nostra libertate pendere. Hoc pacto prædestinatio Christi causa esse potest nostre prædestinationis, & Christus nobis illam mereri, ut disputat. 94. ostendimus.

Quarto recolendum est id, quod diximus q. 19. art. 5. nempe diuinæ voluntatis non solum nullam esse causam finalem, & motiuam per modum obiecti, sed etiam nullum esse obiectum creatum, quod possit Deo esse ratio volendi aliud, sed solum suam bonitatem posse tamen vnum creatum obiectum esse rationē & causam alterius: & ita licet Deus non velit vnum obiectum creatum propter aliud, velle tamen vnum rem creatam esse propter aliam, quia vna est causa alterius. Cum ergo quærimus de causa diuinæ voluntatis inter obiecta creata, non quærimus, vtrum aliquid sit ratio motiua Deo per modum finis, ut velit nos prædestinare, præter suam bonitatem, nihil enim aliud esse, potest, sed, vtrum possit esse ratio, ob quam velit esse effectus nostre prædestinationis.

Quinto notat S. Thom. in hoc art. controuersiam non esse de singulis effectibus an detur aliqua causa vel occasio ex parte prædestinati: quilibet enim effectus, si alteri comparetur, causam aliquam habet ex parte prædestinati, siue illa sit finalis, siue efficiens, siue meritoria. Nam causa finalis; ob quam dantur auxilia gratiæ, sunt merita futura, & gloria; ad hoc enim datur gratia, ut mereamur; merita vero, ut consequamur vitam æternam. Præterea ipsius gloriæ causa aut efficiens, aut veluti efficiens, sunt merita, & meritum est ipsa gratia: singulorum igitur effectuum est aliqua causa in ipso prædestinato. Quæstio igitur est, inquit S. Doctor, de omnibus effectibus simul, an omnium illorum detur aliqua causa: omnium autem eorum, nulla esse potest, nisi primi effectus aliqua causa detur. Ceterum, quavis hæc doctrina S. Thom. verissima sit; quia tamen quæstio hæc a deo celebris apud Aug. & alios Ecclesię Patres eadem omnino est, atque illa, quæ de prima gratia vocante semper fuit, ut ex parte notauimus d. 89. cap. 4. & infra etiam dicemus: ea vero fuit, an primę gratiæ, & vocationis gratiæ, præcesserit in nobis minimum aliquod meritum saltem impetratorium, aut initium, quo Deus oblata sibi occasione vocaret nos, & gratia sua preueniret: certe quæstio præfens intelligi debet de primo effectus, an illius detur aliqua causa ex parte ipsius prædestinati, non quidem finalis; de hac enim non dubitatur: sed meritoria. impetratoria, aut aliquo modo ad ipsam disponens, atque hic debet esse cardo, in quo præcipue hæc tota vertatur disputatio.

Postremo denique, ut in explicatione art. d. 1. *Ultima nota.*

Etum est, præfens controuersia non est, an detur in alio aliqua causa meritoria, seu imperatoria nostræ prædestinationis, sed an in nobis aliqua esse possit nostræ prædestinationis. Quomodo autem in alio detur, tractabimus solito tam hereticorum, quam Catholicorum diuersa placita, & sententias recensentibus, & ex Catholicis eas in primis, quæ à communi, & vñtata acceptione prædestinationis aberrant; hæ namque non tam re ipsa, quam voce veritati aduersantur. Vltimo tandem eorum opiniones annumeremus, qui iuxta communem August. & Patrum definitionem loquentes de prædestinatione aliter sentiunt, quam deberent, vt tandem veritatem re ipsa, & modo loquendi Sanctorum Patrum, Scripturæque magis consonam adstruamus.

CAPVT II.

Varij errores hereticorum.

Sunt in hac controuersia varij errores non solum hereticorum, sed etiam aliquorum virorum, qui Catholico nomine censentur, licet non tam manifesti. Referam igitur prius in hoc capite eos errores, de quibus minor est controuersia, & magis aperte damnati sunt, deinde in processu, prout ipsa disputatio postulauerit, aliorum Catholicorum sententias commemorabo, & quid contineant erroris, aut periculi, ostendam. Primus error fuit Manichæi, qui, cum negaret in nobis liberum arbitrium, & salutis æternæ in diuersum corporis temperamentum, & habitudinem ex variis constellationibus prouenientem, reiciebat. Hunc errorem eleganter confutant August. lib. 1. ad Simplic. q. 2. & Hieronym. Epist. 8. quæ est ad Demetriadem circa finem: vñt per lib. 1. de vocatione gentium ca. 14. alias 5. ante medium. In Priscillianistis eundem damnat errorem: Leo 1. Epist. 9. ad Turibium ca. 11. & Gregor. in hpmi. 10. super euang. Est autem contra Scripturam Ieremiæ 10. A signis cæli nolite timere, quæ gentes timent. Et refellitur manifeste ex illo Paulo ad Romanos 9. Ex eodem concubitu Isaac Patri nostri, &c.

Secundus error fuit Origenis, qui causam reprobationis, & prædestinationis in hac vita dicebat, esse opera, quæ fecimus in alia vita priori. Putauit enim animas creatas fuisse cum Angelis ante mundum visibilem. Eundem errorem refert Hieron. Epist. 150. quæ est ad Hedibiam q. 10. ex Platone in Timæo. Eiusdem etiam meminit idem Hieronym. in illa Epist. 8. & in magis commentarijs Epist. ad Galat. in illud 1. cap. Cum placuit ei, &c. Nullibi tamen eum tribuit Origini; recentiores vero Theologi Origeni merito adscribunt, vt Driedo opusc. de concordia lib. arbit. & prædestin. part. 1. cap. 3. & alij. Ex antiquis vero Epiphanius in Epist. ad Ioannem Episc. Ierosolym. quæ habetur in fine suorum operum, & inter Epistolæ Hieron. est 60. Dicebat enim Origenes, vt refert Epiphanius, animas hominum, & post peccata in alia vita commissa immixtas fuisse in corpora veluti in ergastula, vt pœnas antiquorum peccatorum luerent, ideoque dictas fuisse Græce *Λογὰς ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν* quod est frige facio, si u refrigerio. Quia è cælo ad inferiora demissa pristinum calorem amiserunt corpus autem dictum fuisse *σῶμα* quod interpretari possumus Cæca hoc est, sepulchrum, vel monumentum,

Hunc errorem non obscure indicauit Origen. 3. lib. *variachon* cap. 1. circa finem his verbis. Cum ergo vna omnium sit natura rationabilium creaturarum, ex ipsa Deus secundum præcedentes meritorum causas, sicut ex vna massa singulus creauit, & plasmavit alius quidem ab honore, alios autem ad contumeliam. Clarius 2. *variachon* cap. 8. & 9. vbi Etymologiam nominis *Λογὴ*, id est, Anima, adducit: & in eandem causam refert, quod quidam hebetioris, alij vero acutioris ingenij nascantur. Hunc errorem damnauit 6. Synodus generalis actione 12. & Concl. Lateranense sub Leo. 10. sess. 8. vbi definitur, animam esse vere formam corporis, quæ ante ipsum non fuerit producta. Et confutatur ex illo ad Rom. 9. *Antequam quidquam boni, aut mali gessent*, & ad Rom. 11. frustra enim admirans Paulus profunditatem diuini consilij, quod rami, qui naturales videbantur, scilicet Iudæi, abscederentur, & extranei inlitterentur, diceret, *O altitudo diuitiarum, &c.*

Tertius error fuit Pelagij, & Cælestij, & eorū, qui Pelagiani dicti sunt, qui eodem modo de prædestinatione, & de gratia loquebantur: eandem enim antiquitus fuisse quæstionem de gratia, & de prædestinatione inter Pelagium, & Catholicos, notauimus disput. 89. cap. 4. Dicebat ergo Pelagius hominem prædestinari à Deo in vitam æternam ex meritis, & iustificatione proprii arbitrij, sicut etiam putabat, in tempore adultis beatitudinem ex meritis proprijs conferri, & sic nullam prædestinationem gratiæ, & donorum, quibus homo consequeretur vitam æternam, censebat esse necessariam, quia necessitatem gratiæ ad iustificationem, & merita priorius negabat. Hoc sensu prædestinationem ad gloriam solum in decreto dandi illam confluebat, & eam ex meritis arbitrij fieri dicebat. Sed sicut fatabatur etiam nos aliquando iustificari, & vitam æternam mereri gratia Dei, quæ non ad simpliciter, sed ad facilius ista præstandum tribui existimabat: ita concedebat aliquando esse prædestinationem gratiæ ad vitam æternam, id est, æternam præparationem donorum gratiæ, quibus homo iustificaretur, & vitam consequeretur æternam; eam tamen fieri dicebat ex meritis cõdignis arbitrij, sicut etiam gratiam in tempore ex eisdem meritis dari affirmabat. Quæ omnia satis constant ex ijs, quæ ca. illo 4. diximus: eundem enim ordinem seruati in tempore, & in æterna Dei prædestinatione, vt id, quod ex meritis datur, prædestinetur ex meritis, ibidem, & ca. 9. ex natura rei, & ex mente Augustini satis probauimus, & ita eandem omnino olim fuisse quæstionem, an aliquid daretur ex meritis, & prædestinaretur ex illis.

De paruulis vero, sicut dicebat Pelagius non nasci in peccato originali, egere tamen baptismo, vt consequantur vitam æternam, assererat etiam, eos prædestinari ad gloriam per baptismum, quo iustificandi erant, & constituendi filij Dei. Id vero de baptismo paruulorū dixisse, colligitur ex Concilio Mileu. & Arelat. quæ infra citabimus, & refert August. lib. 1. de peccat. merit. & remis. cap. 18. & 19. Nec obstat, quod idem August. epist. 106. post medium affirmat, ex sententia etiam Pelagij, paruulos habituros vitam æternam, etiam si sine baptismo decedant. Intelligebat enim vitam æternam, non visionis Dei, sed aliam inferiorem, vt testatur idem August. c. illo 12. citato.

Hic error Pelagij, quod attinet ad adultos, damna-

Cartaginens. damnatur in Concilio Mileuitan. præsertim can. 3. 4. & 5. in epist. 90. Aug. quæ est Concilij Cartaginensis ad Innocentium, & aliis in illo 4. cap. allegatis. Illud vero de paruulis damnatur in Concilio Mileuit. can. 2. & Araulic. 2. can. etiam 2. Sed in eo quod asseruit, paruulos per baptismi gratiam ad gloriam destinari, recte sentit. nec eius sententia improbari potest. Alius enim error, qui dicebat paruulis concessum, aut negatum fuisse baptismi propter opera, quæ alias si vixissent facturi præstebantur, non legitur fuisse Pelagij, sed eorum, qui dicebantur de reliquijs Pelagianorum, & alias viri Catholici erant, Massiliensium videlicet. quorum caput fuit Cassianus, vt cap. illo 4. notatur: quorum etiam sententiam, quod ad prædestinationem adultorum spectat, quod multi Scholastici cum eis conueniant, & in ea nostræ disputationis cardo vertatur, cap. 8. & seqq. referemus, nunc vero errorem, quem de paruulorum prædestinatione docuerunt, recensere, & paucis confutare libet.

Quartus igitur error, qui Pelagio tribui solet, est, paruulis, qui in infanti ætate decesserunt, concessum, aut negatum fuisse baptismum, ac proinde saluatos, aut damnatos fuisse propter opera bona, aut mala, quæ alias, si vixissent facturi erant. Hunc errorem referunt *August. epist. 105 & 106. 1. lib. de prædest. Sancti cap. 12. & 13. & 1. lib. de bono perseu. c. 9. & 10. Prosper, & Hilari in epist. ad August.* quæ sunt ante libros de prædest. Sancti. & idem *Prosper 1. de vocatione Gentium cap. 12. alias 7. nullus tamen illum adscribit Pelagio, & Cælestio, sed Massiliensibus, neque cum doctrina Pelagij omnino consentit. Nam, vt proxime dicebam, ille negabat, pueros nati in peccato originali, & ita, si sine baptismo decederent, non damnandos poenâ aliqua, imo quandam vitam æternam, sed felices habituros existimabat. At Massilienses, cum contenderent adultis gratiam primam fuisse concessam intuitu aliquorum bonorum operum, aut bonæ voluntatis, vt Deum ab acceptatione personarum vindicarent, & ita ex hoc bono initio liberi arbitrij fuisse per gratiam Dei ad gloriam prædestinatos, & à massa perditionis discretos: cumque, vt testatur *Prosper* locis allegatis, eos vigerent Augustiniani exemplo paruulorum, ex quibus quidam sine meritis prædestinati sunt, alij vero reprobati: pressi hoc argumento dicebant, hos quoque ex operibus arbitrij, quæ alias, si vixissent, facturi erat, prædestinatos fuisse, & reprobatos: & ex his operibus discretionem à massa perditionis factam fuisse: quia propter illa concessa fuit illis, & prædestinata, aut omnino negata gratia baptismi.*

Hanc sententiam, censent errorem esse manifestum Augustinus, & Prosper locis citatis: & confutant ex illo ad Rom. 14. & 2. ad Corinth. 5. Omnes stabimus ante tribunal Christi, vt refert vnusquisque secundum ea, quæ in corpore gessit, siue bonum, siue malum. Vbi notat Augustinus non dixisse Apostolum, *Quæ gessurus erat, sed, quæ gessit, vt ostenderet coram, quæ quis gessurus erat, nullam esse habendam rationem. Profert etiam contra eosdem illud Luc. 10. Si in Tyro, & Sydone, &c. & illud Sapient. 4. Raptus est, ne malitia mutaret, intellectum eius. Ex quo iure optimo dixit August. abhorrere à Christianis sensibus talia delicta, quæ vere non sunt committenda, à Deo tam seuerè puni-*

ri, cum nullus sit tyrannus, qui talium delictorum rationem habere possit, vt puniat. Hæc autem de erroribus, qui etiam ab Scholasticis nostris manifesti essent, dicta sufficiant. Nam quod Massilienses de adultis non sine errore docuerunt, ca. 8. referemus: & quoniam Scholastici cum illis conueniant, monstrabimus.

CAPVT III.

Quosdam ex meritis gratiæ condignis prædestinatos fuisse docuerunt Okam, & Gabr. alij vero Doctores ad gloriam omnes sic prædestinatos arbitrantur.

Explosis iam manifestis hæreticorum erroribus, sententias Scholasticorum recensere necesse est: atq; in primis eas, quæ minus reipsum Augustino aduersantur, & forsan solo modo loquendi ab eius opinione differunt. Primo opinio sit *Okami in 1. d. 41. q. 1. & Gabr. q. 1. art. 2. & a. 1. dub. 1.* qui sicut de electione ad gloriam docuerunt, sic etiam de prædestinatione asserunt, quosdam, nimirum eximie Sanctos, prædestinatos esse ad vitam æternam, nullis adhuc præiis meritis etiam gratiæ; reliquos vero omnes ex meritis gratiæ præiis fuisse prædestinatos. Qui, licet primo aspectu videantur cum Pelagianis, & Semipelagianis conuenire, & Augustino, Catholicaque sententiâ opponi, re tamen nihil contrarium doctrinæ præiis prædestinationem diuersa quidem ratione, quam August. libris de prædestinatione Sanctorum, & de bono perseverantia, & alibi sæpenumero, ubi contra Pelagianos, & Semipelagianos de gratia, & prædestinatione disputat. Nam Gabriel & Okam nomine prædestinationis intelligunt Dei decretum, & voluntatem efficacem dandi beatitudinem, quam nos electionem appellamus disput. 89. & 90. ex mente Sancti Thomæ & Augustini, uterque enim, & Scholastici communiter prædestinationem dicunt, esse præparationem donorum gratiæ, quibus homo ad vitam æternam perducitur.

Verum, cum Catherinus reipsum Okam, & Gabriel consentiat, vt disput. illa 90. vidimus, differt tamen in modo loquendi, quoniam prædestinationem non vult vocare quamlibet voluntatem dandi gloriam ante præiis merita; & ita, cum in vniuersum adstruat, prædestinationem quorundam sine meritis factam fuisse, sicut etiam eximiam electionem, ceteros vero ex meritis gratiæ saluari, & vitam æternam illis fuisse præfinitum; nihil contra Gabrielem, & Okamum reipsum docet.

Cæterum recentiores aliqui eodem modo prædestinationem usurpantes pro sola voluntate dandi vitam æternam, dicunt, omnes nemine excepto, prædestinatos fuisse ad gloriam ex meritis gratiæ præiis. Sicut tradit *Oforius lib. 9. de iustitia* à nobis etiam allegatus, disput. 89. cap. 2. & multi Theologiæ professores huius temporis, per Galliam, & Germaniam, quod contra Caluinum ad defendendam nostram libertatem accommodatior eis videatur, atque eodem modo videtur intelligere *Maïor in 1. d. 40. q. 2. & expresse ita loquitur, & sentit Villielmus in Rubione in 1. d. 41. qu. 1. art. 1. & art. 2. conclus. 1.* Hanc vero sententiam suadere possunt testimoniis, & rationibus, quibus disputatione illa probavi, electionem ad gloriam factam fuisse ex meritis gratiæ præiis.

sis. Idem enim videtur dicendum de prædestinatione, siquidem prædestinatio ad gloriam nihil est aliud, quam præfinitio dandi alicui gloriam, sicut ipsi accipiunt. Orosius autem, & recentiores, qui ipsum sequuntur, existimant se re ipsa Augustino aduersari, quod ille dixerit prædestinationem hoc modo acceptam, ante merita præuisa factam fuisse: quam quidem Augustini sententiam seueram, & difficilem admodum esse arbitrantur; & sententiæ Græcorum Patrum, Gallicorum, & Massiliensium asserentium prædestinationem ex meritis fieri, se consentire putant. Sunt etiam multi, quos citauimus disputat. illa 89. cap. illo 2. & 7. qui sic Augustinum intellexerunt, tamen in hoc etiam sensu eius sententiam tueantur, & necessarium existiment, sic eam amplecti, ut contra Massilienses, & Pelagianos gratiam Dei defendamus.

Augustini mentem, cum de electis agitur, plerique Theologi non sunt assequuti.

14. *Prædestinatio in Augustino quid.*

August.

Eodem prædestinatio definitio ex Fulgentio.

15.

Concil. Valentinum.

Verum hos omnes, qui ita Aug. interpretantur, non fuisse mentem illius assequutos, probauimus disp. 89. c. 4. & 5. & 8. ubi ostendimus August. cum Pelagianis, & Semipelagianis nunquam contempsisse de voluntate dandi gloriam, sed de voluntate dandi gratiam, nihilque sua interfuisse, ad asserendam gratiam sine meritis, probare, ante merita præuisa gloriam fuisse præfinitam. Deinde ca. 8. ex Aug. demonstrauimus prædestinationem ad vitam æternam non esse voluntatem solam, dandi gloriā: sed præparationem, aut præfinitionem mediocum gratiæ, & beneficiorum Dei, quibus homo perducendus est ad vitam æternam. Sic docuit expresse lib. 1. de prædestin. Sanctior. cap. 10. & 2. lib. de bono perse. cap. 14. cuius verba ibi recitauimus: & tandem concludit his verbis: *Quæcirca prædestinatio Dei, quæ in bono est, gratia est, ut dixi, præparatio: gratia vero est ipsius prædestinationis effectus.* Hæc appellat August. communiter prædestinationem, non ad gratiam, sed gratiæ ad vitam æternam: quinimo quoties prædestinationem absolute nominat, hoc modo intelligit, præsertim quoties gratiam sine meritis contra Pelagianos & Semipelagianos commendat. In eius ergo sententia gratia est effectus prædestinationis: & querere, num detur causa meritoria disponens, aut imperatoria ex parte nostra ipsius prædestinationis, perinde est, ac querere, an detur talis causa gratiæ ex parte nostra. Præter Aug. vero in locis citatis, & in multis alijs, hanc sententiam expressit Fulgentius lib. 1. ad Monim. cap. 9. ait enim: *Sicut ergo preparata est per prædestinationem voluntas a Domino, quæ bonum velimus (hoc est, sicut prædestinavit, & præfinit in tempore congruam vocationem, quæ velimus, hac enim facit, ut velimus, sicut disp. 88. cap. 11. explicatum est) Sic etiam opera bona præparauit Deus, ut in illis ambulemus.* Vtrumque igitur dicit esse prædestinationis effectum, & vocationem, ut velimus atque adeo ipsam bonam voluntatem, & ut faciamus, atque adeo ipsum opus bonum & cap. 11. inquit: *Hæc autem omnia, id est, vocationis nostra initia, & iustificationis augmentum, & glorificationis premia in prædestinatione Deus semper habuit. Reddit rationem: quia & in vocatione, & iustificatione, & in glorificatione Sanctorum gratia sua opera futura præfinit.*

go sola gloria inter effectus prædestinationis connumeranda est: & prædestinatio, non voluntas sola dandi gloriam, sed etiam præparandi gratiam, & gloriam simul esse debet. Errant igitur prædicti Doctores in acceptione prædestinationis, tamen error sit vocis, non rei. Nam quod asserunt gloriam efficaci decreto nemini fuisse præfinitam ante merita gratiæ præuisa, falsum non est, sed optimis rationibus à nobis probatum disput. illa 89. cap. 9. & sequentibus: neque contra Augustinum esse, imo ex ipso manifeste comprobari cap. 6. 7. & 8. non obscure deduximus. Quod si hi doctores Augustino opponerentur, & Græcis, atque Massiliensibus consentirent non leui nota digni essent, sicut disput. 90. cap. 3. contra Catharinum obseruauimus. Augustini namque sententiæ magnis Ecclesiæ viris, & Pontificibus de fœdatis: contra vero Massiliensium opinio erroris in simulari, ut ca. 11. vidimus.

Sunt tamen aliqui Theologiæ professores nostri temporis, quorum opinionem tradidisse videtur noster Turrian. in opus. de electione, qui duas prædestinationes in Deo distinguit, alteram ad gratiam; alteram ad gloriam: vnam dicunt esse voluntatem æternam dandi gratiam, & de hac putant loquutum August. quoties contra Pelagianos & Massilienses cõtendit, prædestinationem fuisse ante merita præuisa; quia sicut gratia ex nullis meritis datur, sic etiam ex nullis præfinitur, & prædestinatur. Alteram asserunt esse voluntatem dandi gloriam: & hæc dicunt factam fuisse ex operibus, & meritis gratiæ præuisis, sicut in tempore gloria ipsa confertur.

Horum sententia in re nihil habet absurdum, sed probabilis est: nam de voluntate dandi gloriam satis à nobis confirmata manet: de voluntate vero dandi gratiam, certissima est, ut cap. 11. patebit. Imo in modo ipso loquendi, in quo à communi Schola videtur abhorre, fundamentum aliquod in August. habet. Ipse enim non solum appellat prædestinationem gratiæ, vbiunque cum Pelagianis, & Semipelagianis agit, quæ simul etiam dici potest, & aliquando ab ipso vocatur prædestinatio ad vitam æternam, aut ad regnum celorum, ut notauimus disp. 89. cap. 8. verum etiam in Enchirid. cap. 100. appellauit prædestinationem ad gratiam, eo quod homines ad gratiam habendam destinentur: sicut Paulus quoque ad Ephos. 1. hoc eodem modo loquendi dixit: *Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum Dei.* hoc est, ad habendam adoptionem, & iustificationem nos destinauit. Tum etiam ipse Augustinus aliquando prædestinationem vocat solam voluntatem efficacem dandi gloriam. Hoc modo loquendi vtrius lib. de prædest. Dei, cap. 3. tamen nec liber ille sic indubitanter Augustini, nec auctor illius simpliciter prædestinationem appelleret, nec prædestinationem ad gloriam, sed prædestinationem gloriæ, seu remunerationis: & quidem commodius hoc modo vocatur. Nam prædestinatio ad gloriam etiam dicitur ipsa æterna præparatio gratiæ, eo quod ut cap. illo 8. notauimus, gratia ad hunc finem præfinitur, ut gloriam consequamur, quam prius voluit nobis Deus solum voluntate antecedenti, & simpliciter affectus. Quare, ne confunderentur hæc due prædestinationes, deberet altera dici prædestinatio ad gratiam: altera vero prædestinatio remunerationis, vel gloriæ.

Porro

Porro August. frequenter alio modo loquitur; nam prædestinationem ad gloriam, prædestinationem simpliciter, & prædestinationem gratiæ, vocat voluntatem, & præscientiam æternam Dei præparandi dona gratiæ, ad regnum cælorum: & quia iuxta hunc modum loquendi possumus summam facilitatem contra Calvinum, nostram libertatem tueri, quam hi recentiores cum illa non tam communi distinctione prædestinationis defendunt; non est, cur à communi, & consueta significatione prædestinationis abhorreamus, sed cum Augustino pleno ore dicamus, sine meritis fieri, ut cap. 11. probabitur. Multum autem præsentis disput. conducet distinctio illa duplicis electionis, tum ad gloriam præmissio examine, tum ad gratiam sine examine, quæ non solum in re, probabilissima est, nec ab August. phrasi aliena, verum etiam ipsi non parum familiaris, ut disp. illa 89. monstrauimus. Argumenta vero omnia, quæ afferre possunt prædicti auctores, solum probant id, quod nos ibidem asseruimus, electionem nimirum ad gloriam factam fuisse ex meritis gratiæ: at eam prædestinationem iuxta consuetum modum loquendi Augustini & Patrum, certe non probabunt; quomodo autem omnium, qui eliguntur ad gloriam sit eadem ratio, contra OKamum, & Gabriel. eo loco ostendimus.

CAPVT IV.

Prædestinationis dari causam finalem ex parte prædestinati, sed non meritoriam, aut disponentem putauit Durandus.

18.

Durand.

Durandus in 1. d. 41. q. 2. num. 11. cum cæteris Scholasticis in eo conuenit, ut cum inquiratur de causa prædestinationis, quæstionem solum intelligat ex parte effectus; & cum S. Thoma, & reliquis notet, eam esse de toto effectu; an scilicet totius effectus detur aliqua causa ex parte prædestinati. In quæstione vero, sic intellecta ex aduerso cum OKamo, & Gabriele pugnat: censet enim inter effectus diuinæ prædestinationis non esse numerandam consequentiam finis prædestinati, quæ est consequentia beatitudinis, sed cætera solum media, quibus ad beatitudinem homo perducitur. Ex qua doctrina colligit primum, totius effectus prædestinationis non dari causam meritoriam, nec vilo modo disponentem ex parte prædestinati: quia quæcumque conducunt, & disponent, vel merentur effectum aliquem prædestinationis, sub eandem prædestinationem tantum effectus illius cadunt; inter quos vnus potest esse alterius causa, aut meritoria aut disponentis, seu aliquo modo impetratoria. Deinde infert Durandus, totius effectus prædestinationis ex parte ipsius prædestinati dari causam finalem; quia omnia media, quæ Deus prædestinatione sua præparat ad gloriam, respiciunt ipsam gloriam tantquam finem; cum gratia illius esse dicantur. Si ergo gloria non est effectus prædestinationis, ut supponitur, consequitur ex parte prædestinati esse finem aliquem constitutum toti effectui prædestinationis. Suppositionem autem probat hac ratione: prædestinatio, seu prouidentia in Deo respondet prudentiæ in nobis, ergo de illa philosophandum est, sicut de nostra prudentia: atqui prudentia in nobis non versatur circa finem, sed circa media, dicit enim Aristotel. & Ethicor. cap. 9.

19.

CAPVT IIII. 561

12. propositum rectum circa finem virtutis fieri à virtute, sine consultatione prudentiæ, quam inquit versari solum circa media, quæ in finem referuntur: ergo & prouidentia seu prædestinatio in Deo non debet circa gloriam, quæ est finis, versari, sed circa media, quæ ad illam perducunt.

In hac opinione Durandi duo sunt, alterum sane, in quo, cum optime loquatur, non parum re ipsa errat: alterum, quod non ita recte consonat communi modo loquendi Scholasticorum, & Patrum, in re tamen ab eorum sensu non est alienum. Id, quod priori loco docet, nullam scilicet causam meritoriam, aut disponentem, aut impetratoriam esse ex parte nostra totius effectus prædestinationis nostræ, recte quidem dictum est, perperam tamen à Durando, & à nonnullis Theologis intellectum: existimat enim Durand. in 2. d. 28. q. 5. nu. 7. prædestinatos posse se ad gratiam disponere sine

in quibus peccet Durandi sententia.

motione speciali, & interna, quæ sit ab Spiritu sancto: aliquando tamen non sine peculiari prouidentia; & hanc dispositionem effectibus prædestinationis annumerat in 1. d. illa 41. q. 2. ut defendat non dari causam meritoriam, seu dispositionem totius effectus prædestinationis, cum non refugiat eam concedere respectu gratiæ: in quo, quam grauius ipse, & alij Theologi errant, capite 11. & seq. videbimus. Quod vero posteriori loco Durandus docet, re ipsa verum est, nempe gloriam esse causam per modum finis reliquorum mediæ, quæ ad illam præparantur, non ut sint volita à Deo, quia respectu voluntatis Dei nihil creatum est id, cuius gratia, & ratio volendi aliquid, sed propter quod cætera esse vult Deus, iuxta doctrinam à nobis traditam disp. 82. ca. 2. Au-

20.

vero consequutio gloriæ inter effectus prædestinationis connumeranda dicitur, non tam rei, quàm vocis quæstio est. Sententia nihilominus Durandi ex hac etiam parte non est amplectenda: quoniam communi modo loquendi Scholasticorum, & Patrum aduersatur. In primis cæteri omnes Scholastici vocant effectum prædestinationis, ipsam gloriæ consecutionem. Ex Patribus vero passim Aug. inter ea, quæ Deus præparauit & prædestinavit electis, ipsum gloriæ, & beatitudinis præmium assignat, & Fulgent. lib. 1. ad Monimum cap. 11. Fulgentius verbis iam citatis, & cap. 8. cum ait: *Hec autem Deus sicut in prædestinatione semper habuit, sic per gratiam sicut prædestinauerat, scilicet: enumerauerat autem inter illa omnia beatitudinem. Colligit hoc Fulgentius c. illo 1. ex illo Pauli ad Rom. 8. Nam quos præsciuit, & prædestinauit &c. nam statim Apostolus enumerans, quæ prædestinatione, & præscientia sua in electis fecit Deus, inquit: Quos autem prædestinauit, hos & vocauit, & quos vocauit, illos & glorificauit. Vbi subiungit statim Fulgentius: Veruntamen cum simul iustificatos, & glorificatos audimus, non simul iustificationis & glorificationis opus præsentis tempore deputemus. Hoc dicit, quod aliqui illud glorificauit, ad consummationem, & augmentum sanctitatis in hac vita referant: quia de causa non legunt glorificauit, sed magnificauit.*

Durand.

August. Fulgent.

Constat ergo totius effectus prædestinationis non esse causam per modum finis aliquid ex parte prædestinati, cum gloria, quæ posset esse finis, inter effectus connumeretur. Hoc tamen certissimum est, Durandum nihil fauere aut Pelagianis, aut Massiliensibus, cum quibus semper fuit August. de prædestinatione gratiæ contentio. Nun-

quam

quam enim inter eos vlla fuit controuersia, an prædestinationis daretur causa finalis ex parte etiam prædestinati, in sensu adhuc exposito; sed, vt c. i. notauimus, vt daretur causa meritoria, aut im-
petratoria, cuius occasione, & respectu Deus prædestinaret, & in tempore daret primam gratiam an non: nec de toto effectu simul, sed de primo quaestione habuerunt: ideo id, quod docuit Durandus, nihil eorū disputationis interest. Hoc dixerim quod nonnulli hanc Patrum doctrinam, & intentionem non satis intelligentes, quoties audiunt prædestinationis, siue in hoc sensu siue in alio, dari hanc, aut illam causam, statim in Pelagianismum reijciunt. Id quod viros Theologos non decet, qui mentem Patrum, & hereticorum errores bene peripsectos habere debent.

*Quomodo
versetur
prudencia
circa finem
virtutis ex-
plicatur ex
Arist.*

Porro durandi ratio non probat suppositio-
nem illam, quam diximus: quod enim Arist. ait,
alio modo est intelligendum, videlicet propo-
situm finis abstracti à materia, & circumstantiis, at-
que secundum se considerati, quatenus honestus
est, quem sequitur amor, & propositum virtu-
tis, non proponi à prudentia, nec esse consulta-
tionis obiectum, hæc enim versatur circa parti-
culares circumstantias, & materiam, in qua ratio
virtutis, & finis honesti reperitur, & has in parti-
culari prudentia præfinit. Imo in sententia Ari-
stotelis electio circa finem hoc modo versatur,
vt 1. 2. quæst. 13. a. 1. ostendimus. Quare in diffi-
cultate proposita non est, cur dicamus gloriam,
prout meritis huius reddenda est, ad prudentiam
Dei seu providentiam, & prædestinationem non
pertinere: prudentis enim non notandum est, o-
mnibus providere media, vt brauium cōsequan-
tur, sed etiam cuique pro dignitate examine præ-
misso laboris, & meriti præmium retribuere. Ipsa
ergo beatitudinis retributio pro his aut illis me-
ritis ad providentiam pertinebit. Adde, quod do-
ctrina Aristotelis locū solum habet in fine, quem
sibi aliquis adquirendum proponit qualis est ho-
nestas virtutis, non autem in fine, quem quis al-
teri proponit, vt pro eo consequendo laboret, &
meritis eum adipiscatur. Quare ratio Durandi
nullo pacto probat id, quod contendit.

CAPVT V.

*Prædestinationis dari meritum congruum ex auxi-
lio gratiæ senserunt Bonaventura, &
Laurellus.*

Bonavent.

Bonaventura in 1. d. 4. t. 1. q. 1. alio modo vsur-
pans prædestinationem, quam Scholastici su-
perius commemorati, & Augustinus, ac Patres, vt
inferius patebit, diuerso etiam modo, quam illi,
philosophatur. Nam cum existimet, duos tantum
esse prædestinationis effectus iustificationem vi-
delicet vsque ad perseverantiam, & beatitudinis
cōsequutionem, cumque gratia remissionis pec-
catorum ex meritis congrui detur, infert inde,
prædestinationis gratiæ dari causam meritoriam
de congruo, non de condigno, opera nimirum
omnia, quæ iustificationem præcedunt, & ad il-
lam disponunt, non quidem ex solo libero arbi-
trio facta, sed ex auxilio gratiæ excitantis, & ad-
iuuantis. Id quod disertis verbis ipse notauit in
4. d. 15. 1. p. d. art. 1. q. 5. nam d. illa 41. nihil expresse
dixit. Sed cum idem de prædestinatione, atque de
iustificatione dicat, & de iustificatione d. illa 15.

*23.
Explicatur
Ment. Bon-
uentura.*

asserat dari ex meritis de congruo, à gratia profe-
ctis non à solo libero arbitrio idem omnino de
prædestinatione d. illa 41. intellexit. Eandem sen-
tentiam sequutus est Chrysost. Laurell. in comment. his-
tor. art. nuper excusis. Cuius sententia quidam no-
stro tempore in Hispania abutuntur ad proban-
dum, Deum non præfinire actus nostros liberos,
cum nihil de ea re meminerit, sed solum dicere
voluerit, prædestinationem non fuisse factam ante
præuisionem boni vsus arbitrij ex gratia Dei. Alij
vero in eadem Hispania seuerius hanc opinionem
notant, existimantes eam Pelagianam esse, &
Aug. aduersari. Cæterum quauis Bonau. & La-
urellus modum loquendi Augustini non seruent,
quia aliter accipiunt prædestinationem, quam il-
le: at re ipsa certe nec ei contradicunt: nec Pelagio,
aut Massil. & Semipelagianis aliquo modo con-
sentient. Nam Bonau. & Laurellus nunquam dire-
runt gratiam primæ vocationis ex meritis arbitrij
dari, aut prædestinari, sed gratiam remissionis pec-
catorum, & iustificationis ipsam fieri in tempore,
& prædestinari in præscientia Dei ex meritis con-
grui præuisionis, non quidem ipsius arbitrij, sed au-
xilij gratiæ: id quod expresse ipsi notant, & ita
prædestinationis causam meritoria ex nobis cum
gratiæ auxilio concesserunt. Nam prædestinatio-
nem accipiunt tantum pro præparatione iusti-
ficationis, quæ perseuerabit in finem, non pro præ-
paratione omnium, quæ ad iustificationem dispo-
nunt: qui asserere merita aliqua congrua, aut im-
petratoria præcedere iustificationem, & remissio-
nem peccatorum, & eam impetrare, non est Pela-
gianis, aut Semipelagianis consentire, nec Aug.
contradicere: imo vero est expressa doctrina Aug.
discrepans cum Pelagio. Epist. enim 105. contendit
cum illo, vt retractationem, quam in Concil. Pa-
lestino subdole fecerat, dum publice asseruit gra-
tiam sine meritis dari, intelligens per gratiam do-
num creationis, & arbitrij, recte explicaret de ea
gratiæ, quæ est per Christum ad recte viuendum,
& tentationes vincendas, & sine vllis meritis da-
tur, quam Paulus commendat in Epist. ad Rom. &
diuersa omnino est à dono creationis, vt sic in Ec-
clesiæ consortium cum gaudio ab omnibus reci-
pietur. Deinde obiecit sibi in hæc verba, Possunt
quidem dicere, scilicet Pelagiani, remissionem peccatorum
esse gratiam, quæ nullis præcedentibus meritis datur, quid
enim habere boni meriti possunt peccatores? quasi dicat
Pelagius fateri aliam gratiam esse præter donum
creationis, sc. remissionem peccatorum. Respon-
dit autem August. continuo his verbis: Sed neque
ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides
hanc impetrat, neque enim nullum est meritum fidei,
quæ fides, ille dicebat, Deus propitius esto mihi peccatori;
& descendis iustificatus merito fidelis humilatus, hoc
est, non sufficit si concedat hanc gratiam: nose-
nim cum Apostolo aliam inquitimus, quæ ex
nullis meritis datur, & initium est omnis meriti.
Et epist. 106. concedit nos etiam per gratiam Dei
mereri gratiam bene operandi, quam vocat ipse
caritatem. Iam ergo fateretur August. esse meritum
aliquod remissionis peccatorum, & iustificatio-
nis, nimirum impetratoriū aut congruum, quod
idem est: quia fides, quam ibidem dicit esse do-
num Dei, & ex qua iustitia omnis sumit initium,
eam impetrat. Vnde collegit Augustinus non fa-
ctis fore, si Pelagius concederet gratiam remissio-
nis peccatorum: quia cum hæc sit ex meritis, non
est

Albertus.

30.

Exempla quæ
fauere videntur
sententia
Alexand.Magist.
Anisio.31.
Proposit.
Marfil.

Alexand.

Sententia A-
lexan. etiam
si falsas sit.
Pelagius non
fauet.S. Thom.
Bonau.
Gabriel.
Scotus.

in ordine sent. Alex. 1. p. q. 28. m. 3. a. 3. in corp. & ad 2. & 3. qui asserit ex parte effectuum prædestinationis dari aliquam causam, diuerso tamen modo: nam gloriæ bona opera ex gratia facta sunt causa (inquit) meritoria; primæ autem gratiæ causa quedam congruitatis, est vltus bonus futurus ipsius gratiæ: propter quā causam dicere possumus non absque ratione. Deum prædestinasse hos potius, quam illos. Hanc sententiam tradidisse videtur. Alb. in 1. d. 41. a. 3. qui cum a. 2. eiusdem dist. dixisset nullam causam meritoriam dari ex parte prædestinati, aut suæ prædestinationis, aut effectus illius proprii, quam dicunt esse gratiam, quia nulla in meritum potest esse ante gratiam: nihilominus asserit a. 3. dari rationem aliquam ex parte effectus, ne Dei prædestinatio, & voluntas sit absque ratione. Hanc vero, meo iudicio, quantum colligere ex ipso potui, ne sibi contraria doceat, putat esse vltum ipsius gratiæ, & merita ex ipsa gratia futura: nam meritum, quod gratiam præcedat, negavit 2. illo 2. nec solum intellexit cōsignum, sed etiam congruum, & minimum, quod esse possit: quia idem auctor in 2. d. 28. ar. 1. ad 6. cum dicit, si ne gratia gratis data non posse hominem operari bonum morale, bene tamen sine gratia superaddita, hoc est, sine dono gratiæ habitualis, aut supernaturalis, excludit plane omne meritum etiam congruum primæ gratiæ. Probari autem potest hæc sententia, quia non est de ratione causæ meritoriz, vt præcedat tempore ipsam retributionem, siquidem Sanctis Patribus veteris testamenti data fuit gratia ob merita Christi futura: ergo nihil obest quo minus Deus det gratiam propter bonum vltum futurum illius neque obstat, quod bonus vltus sit futurus ex ipsa gratia, siquidem Rex potest dare alicui militi arma, & equum propter bonum vltum equi, quem sperat ex milite: & aliquis potest vendere vineam suam alteri propter lucrum, quod ex fructibus illius accepturus est. Præter Alex. non legi, qui hanc sequeretur sententiam, vel aliquo modo ei faueret, nisi Magist. in 2. d. 5. c. vlt. & Anisio. lib. 3. tract. 1. c. 7. in prin. & ante medium in solutione cuiusdam rationis, qui docent, Angelos in beatitudine fuisse creatos, & eam per opera sequentia testamenti testatur Magist. in 2. q. 4. a. 2. probabilem putat Alb. in 3. d. 18. a. 4. Sed forsitan hi Doctores quamuis de beatitudine concesserint, eam propter opera sequentia dari, de gratia id non dixissent, nec vltimam expresse docuerunt. Imo idem Alex. 3. p. q. 69. m. 5. a. 2. §. 3. disertis verbis negavit gratiam dari ex bono vltu futuro illius: quare sententiam, quam de prædestinatione gratiæ in 1. p. tradiderat, aperte renouauit. Ex recentioribus vero nullus est, qui affirmare audeat initium primæ gratiæ ex bono vltu futuro ipsius dari; nonnulli tamen id fieri posse assueverunt: de facto ergo id non docent, ne cum Pelagio sentire videantur; de possibili vero, ita asserunt propter rationem adductam, & quia de possibili cum Pelagio nulla fuerit in Ecclesia Dei disputatio. Verumenimvero, quamuis ego omnino falsam existimem sententiam Alex. ex 1. p. citatam, nec voce solum, sed re à communi doctrina Scholasticorum, & ratione alienam; ea tamen Pelagio, & Semipelagianis non fauet; nec contra ipsam vltimam Aug. dissertuit. Ex Scholasticis vero S. Thom. in hoc a. & 1. 2. q. 114. a. 5. ad 2. & Bonau. in 2. d. 27. a. 2. q. 1. Gabr. in 2.

d. 5. q. 1. a. 2. Scot. q. 1. §. infra, loquentes de gratia, an ex bono vltu futuro ipsius nobis deus, illum impugnant. Sed antequam singula demonstrarem, supponam primum contra recitantes illos Theologos in articulo illo: Quod gratia non detur ex meritis, aut ex operibus, non tantum Aug. & Patres contra Pelagium, & Massilien. fuisse locutos de facto, sed etiam de possibili: nam contra illorum errorem semper inferebatur, gratiam non fore gratiam, si ex operibus daretur: quia non donaretur gratis, sed meritis retribuere, iuxta doctrinam Pauli, si ergo sententia eorum, qui putant probabile, posse dari gratiam ex bono vltu illius futuro, idem assereret de possibili, quod Pelagius, & Semipelagianus de facto affirmarunt, eodem modo illi ex Paullo conuincerentur ab Aug. & aliis Patribus, quod scilicet gratia iam non esset gratia, quare sicut hoc est impossibile, ita & eorum opinio falsa est. Deinde suppono: si gratia dari posset ex bono vltu futuro illius; etiam de facto ita daretur colligere, vt multa alia, quæ dixi d. 89. ex doctrina tradita in 1. p. cap. 6. quia scilicet Deus non potest vel aliud esse propter aliud & contra: aut vnum in aliud ordine prohibito, sine aliqua congrua mutatione in ipsis rebus facta. Quare si Deus diceretur dare gratiam propter vltum bonum illius, quam modo contribuit propter illum, res ipsæ aliter se deberent habere, vel inter eas variatio aliqua esset, quæ nunc non est. Si enim nunc ita se habentibus rebus, Deus non vult gratiam propter bonum vltum futurum; consequitur nulla in Deo facta mutatio, quæ fieri nequit & nulla facta in rebus, vt nunc supponimus, eodem modo gratiam conferri non propter bonum vltum futurum illius, quæ autem mutatio fieri possit in gratia, aut in bono vltu illius, vt tunc daretur gratia propter bonum vltum, quæ nunc non datur non apparet. Ideo eodem modo semper dicendum est, non solum non dari propter bonum vltum illius, sed neque dari posse. Iam vero ea, quæ diximus contra opinionem Alexandri, sigillatim probemus. Primum quidem eam non funere Pelagio, neque Semipelagianis, pater: quia cum hi dixerint dari gratiam ex meritis, aut ex aliquo bono opere, & voluntate, quæ esset initium gratiæ; vel eam prædestinari à Deo propter opera, quæ ipsi præcipientur: id non asseruerunt de bono vltu ipsius gratiæ, sed de aliquibus operibus solius arbitrij, ex quibus saltem initium aliquod sumeretur, & occasio conferendi gratiam. Sic autem recte contrarios inferebant Aug. & alij Patres, gratiam collatam ob ista opera non esse gratiam, quare ex illis operibus præfieri in æterna præscientia Dei non potuisset. Deinde Aug. in hunc eundem sensum contendit, ubique præsertim lib. 1. de prædest. Sancto. a. 2. vlt. ad 19. gratiam non prædestinari ex meritis futuris cuius oppositum Semipelagianis dicebant. Cum vero dicit, ex futuris operibus non præfieri, non intelligit futura ex ipsa gratia (id enim aduersarij nunquam dixerunt), sed futura ex solo libero arbitrio, quæ non vt futura post gratiam, vel ex gratia, sed vt in tempore futura Deus ab æterno præsciebat: & ita contra eos infert, si ex illis operibus gratia prædestinaretur, non esset gratia: id quod non sequeretur, si ex operibus ipsius gratiæ & bono vltu illius eam dare Deus decreuisset. Quod enim operibus gratiæ gratia tribuatur, non impedit, eam esse gratiam; nec de his operibus loquitur

loquitur Paulus cum ait ad Rom. 11. & alibi, *Alio-
qui gratia iam non est gratia.* Constat ergo senten-
tiam Alex. hac ex parte non esse Pelagij, nec Se-
mipelag. ac proinde nec Aug. opponi, nunc vero
aliis rationibus confutanda est.

Prior igitur ratio sit. Quamuis Deus sciat, om-
nes, quibus auxilia gratiæ suæ prædestinat, bene
vltros ea gratia: ille tamen vltus non potest esse vl-
lo modo ratio, quæ moueat per modum meriti,
aut impetrationis, & decentiæ Deum, vt gratiam
suam tribuat: potius enim est finis, ad quem Deus
gratiam suam ab æterno præparauit: quo fit, vt ita
loquendum sit. Deus gratiam suæ vocationis nobis
prædestinat, vt per eam simus sancti. Ex quo
consequitur, eam non dedisse, quia futuri eramus
per eam sancti qua forma arguendi vitur. Hier. in
illud ad Ephes. 1. *Elegit nos in ipso ante mundi constitu-
tionem vt essemus sancti:* Aug. lib. 1. de prædest. Sancti c. 17.
& Conc. Araus. 2. Can. 25. si enim (inquiunt) elegit
nos vocatione sua, vt essemus sancti, & vt credere-
mus: ergo non quia futuri eramus sancti: hæc nam-
que duæ causales quæ, & vt eadem causæ respectu
eiusdem conuenire non possunt: quare si vocatione
datur vt simus sancti, nõ datur, quia futuri sumus
sancti, & ratio est manifesta: quia respectu eiusdẽ
voluntatis idem nõ potest esse finis, & causa me-
ritoria, seu impetratoria, finis enim non impetrat
media, cũ potius per illa futurus sit: merita autem
impetrant finem. Hinc autem illud axioma Theo-
logis satis familiare & verissimum eorum habuit:
Principium meriti nõ cadit sub merito. Hinc etiã pro-
batur, merita Sanctorum Patrum non fuisse cau-
sam Incarnationis Christi quoad substantiam, quia
fuit effectus illius, sic enim loquendum est: San-
cti habuerunt merita, quia Christus venturus erat;
non ergo habuerunt, vt veniret atqui si ea merita
fuisent causa Incarnationis, fuissent etiã causa,
vt Christus veniret; ac proinde non dicerentur
sancti merita habuisse, quia Christus venturus e-
rat: quod est absurdum. Eadem arguendi forma vti
possumus hoc modo: Christus venit, vt quæreret
& saluos faceret, & redimeret omnes Sanctos
Patres iuxta illud Luc. 19. *Venit querere & saluos fa-
cere, quod perierat,* & illud Pauli ad Galat. 4. *Factum
sub lege, vt eos, qui sub lege erant redimeret* quod etiã
in antiquos Patres, quos vere dicitur quæsis-
se, & redemisse, conuenit: ergo non venit, quia
futuri erant sancti, & habituri bona merita. Sed de
hac re latius 3. p. q. 2. a. 11. & supra d. 88. c. non nihil
dictum est. Posterior ratio: si bonus vltus futurus
gratiæ Deo fuisset quodammodo ratio prædesti-
nandi, quos prædestinauit, non potius hos, quam
alios prædestinare debuisset; siquidem ipse optime
nouit Tyrios, & Sydonios penitentiam acturos,
si illis signa concessisset, quæ Bethsaida & Coro-
zain fecit & cum Deo non deesset modus vocandi
Elaui ea vocatione, qua saluaretur, vt notauit Aug. 1.
ad Simplic. q. 2. post medium; sit vt bonus vltus fu-
turus gratiæ nõ fuerit causa, cur iste potius, quam
ille prædestinaretur. Porro argumentum, quod pro
opinionem Alex. fecimus, parum roboris habet: con-
cedimus ergo, posse quidem meritum esse futurum
multo etiã tempore post mercedem, & premium,
vt in Christi merito constet. Quare hoc nihil ob-
esse poterat, quo minus gratia vocationis daretur
propter bonum vltum futurum illius; sed quia prin-
cipium meriti non potest sub ipsum meritum ca-
dere cuius est principium & bonus vltus gratiæ est
Vasquez in 2. part. Tomus 1.

ex gratia ipsa, tanquam ex principio: ideo bonus
vltus nõ potest esse causa, aut ratio propter quam,
Deus gratiam conferre dicatur, aut illum præde-
stinare, quod idem est, exempla aut adducta, quæ
oppositum videntur probare infirma sunt.

At illud de fructibus, vineæ respondeo, posse
quidem in materia iustitiæ & contractuum ita con-
tingere, vt solutio, & pretiũ ex fructibus rei ven-
ditæ percipiatur, etiam si nulla illis misceatur in-
dustria temporis: pretium autem assimilatur me-
ritis, & res vendita præmio, meritis enim veluti
pecunia præmiũ nobis comparamus; hinc tamen
non sequitur bonum vltum gratiæ posse esse me-
ritum accipiendi ipsam gratiã quæ est principium
illius; est enim longe diuersa ratio contractuum
in materia iustitiæ, & retributionis præmij pro
meritis, secundum propriam rationem meritorum
& præmij cõsiderentur. In cõmutationibus enim
non attenditur dignitas operis secundum bonita-
tem, sed valor utilitatis, secundum quem res æsti-
matur: atq; ex natura rei in cõmutationibus non
magis datum quam acceptum haberet rationem
pretij, nisi consensu hominum statuta esset pecu-
nia veluti regula omnium rerum. Sed cum in om-
ni cõmutatione sit repassio, quia tantum quisq;
damni patitur, vel dādo rem pro re, vel pecuniam
pro re, vel rem pro pecunia, quātum accipit emo-
lumentum, ex natura rei nõ magis hoc habet ratio-
nem meriti, aut mercedis, quā illud: imo si aliqua
res in cõmutationibus habet rationem mercedis
beneplacito, & statuto hominũ, est etiã aliquan-
do pretium ipsum: vt cum quis laborat in vinea,
vel locat domum, vel vineam pro tanta pecunia.

Denique in cõmutationibus vnusquisq; dat
alteri rem aliquam, vt ab eo veluti in præmium,
aut pretium habeat aliam: at in retributione præ-
mij pro meritis semper est vnus, qui meretur, &
alius, qui meritis præmiũ retribuit: nec meritum
conuenit vtrique neque retributio; ergo longe di-
uersa ratio est cõmutationis, quam meriti boni
operis, & præmij. Quare nõ repugnat ex re, quam
aliquis alteri vendit, pretium illius sperare trans-
lato in alterum domino rei, cum periculo illius:
repugnat autem fructum gratiæ esse meritum ip-
sius gratiæ, & gratiam veluti mercedem bono v-
ltui futuro illius retribui.

Ad aliud exemplum de milite respondet Dur. in
2. d. 6. q. 3. n. 8. in eo casu non dari equum militi
simpliciter, sed sub conditione: & hac ratione ca-
dere posse sub meritum boni vltus, aut sub spe il-
lius: at vero gratiam dari simpliciter, & gloriã eo-
dem modo: & ita neutram cadere posse sub me-
ritum vltus sequentis. Ceterum, cum equus simpli-
citer etiam datur, & non tantum sub conditione,
nec enim pender dominium equi, qui donatur, ex
vltu futuro, etiam si inducat obligationem talis v-
ltus: alio modo respondendum est. Respondetur igi-
tur ex doctrina S. Tho. 1. 2. q. 114. a. 5. ad 3. hanc esse
differentiam inter equum, seu donum humanum,
quod dari cõsuevit spe mariti, & actionis studiosæ
futuræ, non solum tanquam pro pretio, sed vere
tanquam pro pretio, & inter gratiam, vt non pos-
sit dari propter bonum vltum futurum illius, tan-
quam propter meritum; quod bonus vltus equi,
aut alicuius doni humani tribuitur dexteritati e-
quitis, & industria illius, non autem dono, atque
dexteritas eius, qui donum, seu equum accipit, ex
se tanta est, vt digna sit equo, vel dono, quo in fer-
B b b utium

Doctrina
valde notan-
da

371

Discrimen
notandum
pro intelli-
gentia secūda
exempli
August.

566

38.

uitium regis vtatur; at bonus vsus gratiæ non tribuitur virtuti arbitrii, sed gratiæ principaliter, nec gratia datur quod arbitrium ex se reali dono sit dignum; sed potius, vt potens efficiatur, & virtutem accipiat, vt bene operetur & ita bonus vsus gratiæ non potest esse meritum, propter quod gratia detur, sed potius est finis, ad quem gratia donatur.

CAPVT VII.

Henricus, & alij concedunt in nobis causam solum, aut conditionem sine qua non, nostram prædestinationis.

Henric.

Henricus demum, & alij Theol. timentes plane concedere causam prædestinationis meritariam aut impetratoriam, aut minimam dispositionem: id enim suspectum Catholicis semper visum est, dixerunt, arbitrium nostrum esse causam sine qua non, eo quod totus effectus prædestinationis in nobis non sit sine nostra cooperatione, & efficacia: sicut reuera nullus adultus sine meritis, aut proprio consensu saluabitur. Sic docet,

Ioñ. à Bonon.

Henri. quodlib. 4. q. 19. & quodlib. 8. quest. 5. Ioan. à Bonon. in opuscul. de prædest. 1. p. cum suam assert. opinionem, & in 2. p. post 4. opinionem. & in 2. p. post 6. o-

Camerar.

pinionem, cum eam iterum repetit, & Barthol. Camerar. in dialog. Cathol. cap. 4. §. 1. & seq. sunt etiam recentiores alibi, qui suspectam quoque habentes vocem causæ nolunt concedere hanc causam sine qua non, sed eam vocant conditionem sine qua non: ne scilicet concedant aliquid quod antecedat vt causa etiam sine qua non & per accidens: nam conditio sine qua non, dicitur ab ipsis, effectus quoque alicuius operationis, quod sine illo talis operatio non esset, vt calefactio sine calore producta. Et quidem inter citatos Doctores Ioannes ille à Bononia nunquam appellat arbitrium, & cooperationem illius causam sine qua non, sed inquit, prædestinationem esse non posse sine nostro arbitrio: id quod satis manifestum videtur.

39.

Alii denique nolunt cōcedere causam sine qua nobis non daretur primus effectus gratuitus prædestinationis, hoc est, prima vocatio gratiæ, sed sine qua illa vocatio, quæ nobis datur, non esset effectus prædestinationis, sed communis providentiæ. Nam quod illa sit efficax, ex nostro pēdet consensu: si autem efficax non esset, ad communem providentiam pertineret, non ad prædestinationem: atqui nobis illam potius à Deo dari, quam aliam, ex nobis nullo modo pender. Alii demum appellant rationem nostræ prædestinationis, non quidem ob quam vnus potius, quam alius prædestinetur, sed quare illi fuerint prædestinati, qui bene erant gratia Dei vsuri.

Verumtamen hi omnes Doctores non attingunt id, in quo Aug. & Patribus fuit præcipua de hac re controuersia neque enim. Patres vnquam dubitarunt totam gratiæ prædestinationem sine nostro consensu perfici non posse, neque ignorarunt vocationem cōgruam, & efficacem non esse sine nobis: quis enim de hoc dubitauit? sed tota illa disceptatio fuit, an prima illa vocatio quam Deus nouit futuram in nobis efficacem, & congruam, nobis prædestinetur, hoc est, dari nobis præfiniatur sine vlla causa, ratione, & cōditione nostri consensus. Et Aug. contendit primum illum effectum, hoc est, primam gratiam sine vlla occasione nostri arbitrii fuisse nobis præfinitam, sicut etiam

August.

40.

in tempore sine vlla tali occasione, aut causa, ratione, vel cōditione sine qua non, fuit nobis donata: eadem enim difficultas fuit semper donationis in tempore, & præfinitionis, aut prædestinationis in præsentia, vt saepe notatum est. Cum ergo in tempore detur nobis sine vlla causa, ratione, aut cōditione sine qua non, sic etiam prædestinetur. Neque solum negari debet ratio, cur vnus prædestinetur, alii vero non, vt quidam dicebant, sed etiam quare aliquis prædestinetur nulla facta comparatione; siquidem nulla ratio esse potuit, ob quam Deus dederit primam gratiam, nisi per modum finis vt cap. præced. ostensum est.

Porro si de hac prima vocatione loquamur, non vt in nobis sit, vt nobis donetur, qui est primus effectus prædestinationis, sed vt in nobis sit congrua & efficax non solum liberum arbitrium est conditio sine qua non, quæ nullo modo sit causa, vt recentiores posterius allegati autumant, nec solum est causa sine qua non; & per se accidens, nec solum est ratio, sed etiam vera causa per se, & efficiens cooperans primæ vocationi, & gratiæ. Nam eodem modo causa est efficax gratiæ, sicut est consensus: eo enim efficax dicitur gratia, quod consensum efficit in nobis, sed liberum arbitrium est causa per se consensus, dum gratiæ cooperatur: ergo si prædicti Doctores loquantur de complemento primi effectus prædestinationis, aut de eo, quod est congruam, & efficacem esse vocationem, minus recte loquantur nam liberum arbitrium non est causa per accidens, aut sine qua non, quæ proprie dicitur tantum applicare agens ad agendum, vel remouere id, quod prohibet actionem, sed causa propria, & per se, quæ ad effectum per se concurrat, vt ostensum est.

Quod si dicant prædestinationem incipere in nobis non ab ipsa vocatione, secundum quod in nobis est ante consensum, sed ab ea, vt efficaciam habet: certe nostræ prædestinationis nos esse semus causa, vel concausa cooperans per se, quod nullo modo sensu Aug. nec recte dici potest, nisi nomine prædestinationis gratiæ abutimur. Donatio enim vocationis, quæ sit sine nobis, & ante nostrum consensum, effectus prædestinationis est, & eam præstari nobis, & præparari donandam in tempore, est prædestinare. Adde, quod nouum genus philosophandi est illorum, qui cōditionem sine qua non appellant etiam id quod posterius est operatione, sine quo operatio esse non potest, qualis est terminus operationis in eorum sententia; cōditionem enim sine qua non philosophi communiter appellant causam sine qua non, sine causam per accidens, quæ ordine quodam præcedit effectum, & operationem, quod sit requirita ad operandum. Sed de hoc modo loquendi non oportet nos esse admodum sollicitos. Nunc vero dicta sufficiant de opinionibus, de quibus Aug. & antiqui Patres non disputarunt, nec in Ecclesia Dei cum Pelagianis, & Semipelagianis fuit controuersia. Ceterum de hac sententia, & modo loquendi plura disp. seq. cap. 2. dicemus.

CAPVT VIII.

Massilienses cum Casiano, & Gracis Patribus initium primæ gratiæ, & prædestinationis ex nostro libero arbitrio esse dixerunt.

AD Massiliens. sententiam peruentum est, qui ex aduerso simul cum multis aliis contra Augusti-

gusti.

gustinum eiusque discipulos, & contra veritatem aperto Marte pugnarunt, non quidem de vocibus & modo loquendi disceptantes, sed de re ipsa longe aliter sentientes, quam deberent. Horum iam fecimus mentionem disp. 89. c. 4. & nunc iterum breuiter eorum sententiam perstringentes, plures alios tam antiquos Patres, quā Scholasticos Doctores, qui huic sententiæ assentiuntur, tamen si verbis contrarium fateantur, annumerabimus.

Horum igitur sententia fuit, labori humano, aut voluntati humanæ, aut orationi humanæ subiungendam esse gratiam in tempore, hoc est eam nobis donari propter aliquid horum, quod sit ex nostro libero arbitrio. Nomine vero gratiæ, non habitualem, sed auxilia omnia gratiæ, quibus ad iustitiam promouemur, intelligebant, ut ca. illo 4. & 5. prædictum est. Id ipsum, quod de donatione in tempore asseriebant, dixerunt etiam de præfinitione, & prædestinatione æterna, nimirū primam gratiam & primam vocationem gratuitam nobis à Deo prædestinari, quia præsciunt aliquid bonæ nostræ voluntatis initium ex nobis, quare eorum phrasibus communis erat. *Nisi Deus adiuvet conatus nostros, id est promoveat à nobis iam inceptos, irriti sunt.* Multa alia de his ex professo retuli c. illo 4. & 5. & quomodo cum inter se varie sentirent de isto initio liberi arbitrii, quale nimirum illud esset: nam alii plus, alii minus esse dicebant: omnes tamen in hoc conveniebant, ut aliquid initium ex nobis præcederet gratiam Dei in tempore, eiusque prædestinationem in præscientia: eandem enim omnino rationem esse donationis in tempore, & prædestinationis in præscientia, eodem illo cap. & dispnt. sæpius notavi. Horum Massiliensium dux fuit Cassianus, quem secuti sunt per Galliam Episcopi sere omnes suæ ætatis, inter quos ut quibuldam placet fuerunt Vincen. Litinen. & Galli permulti, quorum extant apud Prosperum libri obiectionem contra August. Neque obstat quod Vincentius in libello suo de hæresibus cap. 24. contra Pelagium, sic asserit. *Quis enim vniquam ante prophetam illum pelagium tantam virtutem liberi præsumpsit arbitrii, ut ad hoc in bonis rebus per actus singulos adiuvandum, necessarium Dei gratiam non putaret?* quibus verbis nullum ex nobis bonum opus, quod possit esse initium iustificationis, & gratiæ concedere videtur; his enim verbis solum sentit, gratiam necessariam esse per singulos actus ad eos adiuvandos, & promouendos, non ad excitandos, & inchoandos. Nam iuxta horum phrasim non est idem adiuuare opera nostra, & inchoare, & ita ipse dixit gratiam Dei per singulos actus esse necessariam ad adiuvandum, quasi dicat ad promovendum: id quod Massilienses fatebantur: sed non concessit, eam esse necessariam ad inchoandum, quod Augustinus contendeat. Alij vero merito existimant, Vincentium, cuius sunt obiectiones Vincentianæ apud Prosperum non fuisse Litinensem illum Monachum, qui contra hæreses scripsit: sed alium Vincetiū presbyterum Gallum, cuius meminit Gennadius lib. de viris illustribus ca. 80. nam cap. 64. de Vincentio Litineni mentionem facit. Horum autem opinionem confirmat valde quod Vincentius Litinen. in illo suo libello cap. ult. allegat Cælestini Epist. eamque summo opere laudat quam scriptam esse contra Cassianum infra ca. 11. videbimus. Multi etiam per Africam ut ca. illo 4. retulimus Massiliensibus consenserunt: Deinde

Vasquez in 1. part. Tomus I.

Faustus Regiem. cuius nonnulla testimonia, & loca ibi recitavimus ex libro de gratia, & libero arbitrio, ut ex Petro Diacono, & Ioanne Maxentio, & Hormilda Papa ibidem probavi, & ex multis aliis inferius patebit.

Sententiam quoque Massiliensium tradunt multi Patres Græci, ut observavi in eo cap. 4. inter quos præcipue fuit Chryl. qui & Cassian. magister fuit; loca vero illius ibi recitavi, sed vnum, aut alterum ad verbum placet in præfati referre. Homil. 17. in Ioan. in illa verba, *Conversus autem le-* *Gratia ini-*
sus sic ait: Hinc admoneri possumus Deum suam nos be-
neficiis nostras non prævenire voluntates sed à nobis inci-
piendum esse: sed cum nos prompto prætoreque animo ad sus-
cipiendam gratiam exhibemus, tunc multas nobis offert
salutis occasiones. Et Hom. 12. in epist. ad Heb. in expostione moralit parum à princ. inquit; *Oportet nos quippe*
eligere primum, quæ bona sunt, & tunc ipse, quæ sua sunt
introducitur; non antecedit nostras voluntates, ne latur
arbitrium, cum autem nos elegerimus, multam tunc nobis
affert auxilium.

Chrysostomo etiam consentit Marcus Heremita *Marcus*
lib. de paradiso, Iuber Deus, inquit, ut homo in primis
cognoscat. & cum cognovit, amet, & voluntatem depromat:
ut autem mens exerceatur, laborem perferat, ut autem
opus aliquod perficiat gratia domini largitur volenti
& credenti, quare voluntas hominis est velut auxilium à
natura institum, quæ audente, ne Deus quidem quidquam
operatur, tamen si facultate non careat, quod sit ob humani
arbitrii libertatem. Qui sane duo Patres non solum
initium aliquid ex nobis esse fatentur cui gratia
quodammodo retribuat, verum etiam affirmant,
oportere semper illud ex nobis præcedere, non
quia Deus non possit in nobis incipere, sed quia,
si nostras prævenire voluntates gratia sua liber-
tas nostra lederetur: cum tamen Cassian. & Mas-
silien. aliqui non tam severe censeant, sed plane
concedant, aliquando gratiam Dei priorem esse,
& nostras prævenire voluntates, ut notavimus,
cap. 5. d. 89.

Deinde Marcus ille nostram naturam, & liber-
tatem appellat auxilium quoddam innatum quo
videtur ad eorum Massilien. sententiam alludere,
qui ad gratiam creationis cum Pelagio confuge-
bant, ut initium etiam, quod erat ex nobis, alicui
gratiæ tribuerent, de quibus eodem ca. 4. dictum
est. inclinant quoque in hanc sententiam Clem. *Clem. Alex.*
Alex. lib. 7. Stromat. Cyrill. 3. lib. contra Iulian. Domasc. Cyrill. Do-
lib. de duabus Christi voluntatibus non longe à medio: &
in historia Barlaam. cap. 15. & dum omnes concede-
re videntur initia aliqua ex nobis præcedere in
tempore, ut gratiæ auxilia conferantur, fateri de-
bent, in æterna præscientia Deum rationem illa-
rum habuisse, ut gratiam nobis prædestinaret,
sicut cap. illo 4. notavi. Sed mirum non est, nam
& Græcis Patribus non fuit hæc controuersia ita
nota, sicut Latinis post Augustini tempora.

Porro ex Græcis Patribus videntur etiam cum
Massiliens. facere Gregorius Nazianzenus orat. 13. Nazianzen.
quæ est in cap. Marth. 19. ibi enim numero 8. ex-
plicans illud. *Non omnes capiunt verbum, inquit. Qui-*
bus datum est adde volentibus datum est, atque ipsi, qui ea
animi proensione sunt; quæ verba videntur Cassiani
lib. 12. de institutis canonicorum cap. 14. à nobis illo c.
5. relata & recitantur in Concilio Arausico secundo can. 6.
vbi damnatur, qui dixerit, sine gratia Dei prius vo-
lentibus gratiam dari. Verum tamen ipse Gregor. Concil.
se aperte explicat, ibi enim docet, ipsum velle non
Araus. 2.

Nazianz.
cum Massil.
non sentit.
Ad Rom. 9.

esse ex nobis, nec in eo quis gloriari possit, sed ex Deo esse præcipue, & ideo dictum putat. *Non est volentis, &c. sed Dei miseremur.* Quæ eius expositio, tamen si August. non probetur, ut vidimus d. 88. cap. 8. saltem nobis indicat mentem ipsius fuisse, nostrum velle non esse solius liberi arbitrii, quod nostro instituto satis est. Quam vero longe absit Nazianz. à Massilien. sententia, indicat doctrina quam tradit eo loco: nam aptitudinem naturalem ad virtutem, quæ unus interdum magis, quàm alius pollet, comparat filicem, quem, ut ignem producat, opus est ferro percuti. Excitari autem ad virtutem cogitatione, veluti filicem ferro in qua cogitatione, & excitatione, Augustinus gratiam agnoscit, quam Deus in nobis sive nobis operatur. Eodem sensu Prosper & ipse per omnia Augustinianis in libro contra collatorem cap. 12. alia virtut similitudine his verbis. *Nec propria virtute ad principia salutis exiit, sed agit hoc occulta & potens gratia Dei, quæ dimotis terrenarum opinionum, & operum mortuorum suis illis torrem obruit cordis exagitat, & desiderio veritatis inflammat. ut non inuitum hominem subigat, &c.* Vbi nostram naturam, & bonam indolem comparat torri ignito, quia flammam boni desiderij, aut initij non elicit, nisi spiritu gratiæ Dei excitetur.

47.
Hilar.

Secundo Hilarius etiam in eadem Massilien. sententia videtur convenire in Pl. 18 in illa ver. *Inclina cor meum, &c.* Vbi sic ait. *Est ergo, cum à nobis oramus, exordium, ut minus ab eo sit, deinde quia de exordio nostro minus est eius. ex nostro tunc est, ut exquiratur & obineatur & maneat.* Vbi saltem videtur asserere initium ex nobis esse orationem, nam in reliquis omnibus priores partes tribuerat gratiæ eodem loco. Ceterum Hilari. aperte loquitur de homine non ex viribus propriis solum operante, & orante, sed iam gratia aliqua præuento ad orandum. Nam in ea verba eiusdem Pl. *Ne auferas, à me,* inquit, *Omnia vult à bonitate sua inchoare, &c.* Ideo autem, exordium orationis dixerat esse ex nobis, quia oratione innumera Dei dona consequimur, & ita nos quodammodo exordimur, obtinendo, & impetrandum ea, tamen non sine Dei gratia ad orationem ipsam moueamur. Nam, quid oremus, sicut oportet, nescimus. Spiritus autem postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus ad Rom. 8.

Ad Rom. 8.

Ambros.

Amb. verb.
explicantur.

Nota.
Isai. 63.

Ad Rom. 10.
48.

Conc. Araus.
secundum.

Tertio idem asserere videtur Ambr. libr. 2. de Abrahamo cap. 10. inquit enim: *Talem te ergo prabe bonis studiis & prompta fide, ut Deus tui misereatur, & vocet te, sicut Ecclesiam vocauit. Palam factus sum querentibus me, apparui ijs qui me non interrogabant.* At vero hæc omnia recte explicari possunt: neque enim ad primam gratiam, & misericordiam dixit Ambrosius nos ex nobis incipere bonis studiis & prompta fide; nusquam enim fides ab Ambr. nostro tribuitur arbitrio: intelligit ergo ad vberiorē gratiam, & misericordiam consequendam nos debere iam alla priori excitatos, bonis studiis, & prompta fide inchoare. Obiter id obseruandum est, illud testimonium. *Palam factus sum querentibus me, non esse affirmatiue, sed cum negatione legendum: sicut allegat etiam Paulus. Inuentus sum à non querentibus me.* Consonant autem verba sequentia; *Apparui ijs, qui me non interrogabant.* Ex quo loco Concilium Araus. secundum can. 1. damnat sententiam Massilien. qui dicebant, in uocatione huiusmodi, id est, ex propriis viribus gratiam Dei obtineri

&c. Refertur etiam Ambr. serm. 10. in Psal. 118. sed in eundem sensum verba ipsius explicari possunt. Mitto ea, quæ ex commentariis Ambro. in Paulum adduxi disput. 89. cap. 3. ibi enim sine dubio Massilien. ad stipulatur, sed commentarij illi à multis Amb. non esse, creduntur.

Quarto in eam sententiam refertur Hieronym. lib. 3. aduersus Pelag. in prim. vbi sic habet. *Et tamen hoc scito, baptisimum præterita donare peccata, non futuram seruare iustitiam, quæ labore, & industria, ac diligentia, & semper super omnia Dei clementia custoditur, ut nostrum sit rogare, illius tribuere, quod rogatur nostrum incipere, illius perficere: nostrum offerre, quod possumus, illius implere, quod non possumus.* Sed frustra Hieronymum inter reliquias Pelagianorum commemorare conabimur, qui tribus illis libris tam acriter contra Pelagium inuehitur, ut in primo lib. expresse asserat, gratiam Dei necessariam esse per singula opera, inter quæ numerat minima quedam opera virtutum moralium; lib. ergo 3. cum dicit, nostrum esse incipere, & offerre, quod possumus, non intelligit sine gratia Dei, sed postquam gratia iam sumus excitati: Dicit autem Dei esse perficere, & implere quod non possumus, quia multa deinde offert nobis ad perfectionem eorum, quæ incepimus, quæ in sola Dei manu posita sunt.

Quinto posset pro opinione Massilien. allegari Optatus Mileuitanus libr. 2. contra Parmenianum, qui haberetur in 2. tom. Biblioth. sacre. Vbi expresse opus cans illud. *Si dixerimus quod peccatum non habemus, &c. inquit. Est Christiani hominis quod bonum est, velle, & in Deo, quod bene vultur currere: sed homini non est datum perficere, ut post spacia quæ debet homo implere, reseret aliquid Deo, vbi deficienti succurrat, quia ipse solus est perfectio.* Quibus verbis eodem modo concedit, homini datum esse bonum velle, & currere, quo etiam negatum est perficere: sed perficere solum negatum est homini ex propriis viribus: ergo eodem modo concessum est incipere, & velle, & currere. Nam si de homine gratia Dei præuento loquamur, etiam concessum est ei opus inceptum perficere.

Verum optatus à sensu Massili. longius abest: sequentibus enim verbis satis explicat, se loqui de ea perfectione, quæ nullum admittit peccatum, non de perfectione operis iustificationis, & perseverantia, de quo loquebantur Massilien. De illa vero perfectione, quæ nullum admittit peccatum, inquit, homini in hac vita non esse concessam, etiam gratia Dei, sed solum bonum velle, & illud operari. Idcirco inquit, Christum non dedisse perfectam sanctitatem, sed illam promississe, ut futuram, & in alio seculo donandam. Cum ergo dixit, hominis Christiani esse bonum velle, & illud operari, non de nudo arbitrio, sed de Christiano iam instructo fide, & donis Christi intellexit. Huic enim datum est gratia Dei velle bonum, & currere, seu illud operari: eam perfectionem attingere, quæ sit absque vilo peccato, nec gratia Dei hominibus sanctis (excepta B. Virgine) in hac vita concessum est.

CAPVT IX.

Theologi nostri varie hos Patres ab hac opinione defendunt.

Inter Theologos nostri temporis non desunt qui sententiam horum Patrum aperte defendere

dere conarentur, de quibus sequenti c. dicemus. Nonnulli etiam cautius loquuti opinionem tueri non audent, sed auctores in bonum sensum interpretantur; quorum defensiones, ut veritas magis elucescat, in hoc capite breuiter referemus.

Primo ergo Driedo tractatu 2. de captiuit. & redemptione gener. huma. cap. 2. p. 4. non longe à fine, Faustum Regien. ab hac nota vindicare conatur, cum tamē cap. 1. p. 2. hanc doctrinam, quam ipse putat absurdam, plane tribuat Cassian. Hic tamen auctor, alioqui eruditissimus, manifeste deceptus est. Tū quia antiqui, & doctissimi Eccl. Patres huius falsæ doctrinæ, quam retulimus, Faustum Regiensem aperte inuolunt, ut ca. 11. referemus, Petrus Diaconus, qui eo tempore vixit. Hormisdas Papa Ioan. Maxen. Idorus, & Ado Vien. Tum etiam quia eius libri de gratia, & libero arbitrio id passim ostendunt, in illis præsertim locis, quod d. 89. c. 4. allegauimus. Quinimo seuerius in ea re loquitur, quam Cassian. nam ipse necessarium esse existimat, hominem semper incipere, ut gratiæ Dei auxilia ipsi conferantur. At Cassian. vt cap. illo 4. notauimus, concedit, Deum aliquando incipere, & gratia sua nos præuenire. Quod si Deus inciperet aliquando, non dubitaret Faustus asserere id, quod 2. lib. cap. 6. contra August. dixit, & supra retulimus disp. illa 89. cap. 1. Deum videlicet tunc magis vi iure dominantis, quam ordine regentis.

Hac de causa dixit Petrus Diaconus. vt ca. 11. referemus, inter eos, qui similia Pelagio sapiunt, scilicet Semipelagianos, se præcipue anathematizare lib. huius Fausti. Cur ergo Driedo potius Faustum defendit, quam Cassianum.

Ceterum mentem Fausti Driedo sic interpretatur, vt solum contra Lucidum Presbyterum libertatem nostram adstruat, & tueatur, sed gratiæ dignitati non derogat. Vt enim constat ex præfatione illorum librorum Fausti de gratia, & libero arbitrio, Lucidus ille ex locis aliquibus Aug. male intellectis libertatem nobis ex Dei prædestinatione auferebat. Ego vero non dubito, hanc fuisse huius auctoris mentem, quam ipse in præfatione illa explicauit. Sed cum Massili & aduersarij Aug. imo & Chrysost. probare niterentur, Deum non præuenire nostras voluntates gratia sua, quia si præueniret, vis aliqua humano infertur arbitrio, vt c. 12. videbimus & ex verbis Chrysost. recitatis c. superiori patet, eadem etiam via, & ratione Faustus contra Lucidum nostram libertatem tueri voluit, vt indicant verba illius ca. 6. citata.

Ex quibus omnibus & iis, quæ d. 89. c. 1. retulimus, colligere licet, Tritemium virum alioqui sollicitum deceptum plane fuisse, dum de hoc Faustum Regien. asserit, prius quidem Pelagian. fuisse, deinde vero à Fulgentio ad veram fidem reuocatum, atque idcirco in gratiam illius duos libros de gratia, & libero arbitrio edidisse. Nam in primis Faustus alias quidem pius, & religiosus de monasterio Litrensi, nunquam fuit plane Pelagian. li. enim illo t. a. c. 1. vsque ad 6. & c. 14. eleganter contra Pelagium necessitatem gratiæ probat; sed fuit de reliquis Pelagiano, sicut Massilien. & Cassianus, qui Semipelagiani dicti sunt.

Porro autem Faustum ea de causa, quam putauit Tritemius, non scripsisse libros illos, patet: nam in multis locis iam citatis initium aliquod ex nobis concedit, vt auxilia gratiæ conferantur

Et asque, in 1. part. Tomus I.

nobis contra doctrinam manifestam Fulgentii libro de incarnatione & gratia, & aliis in locis, quos cap. 17. citabimus. Tum etiam, quia cum Petrus Diaconus suam fidem, & Orientalium Patrum Romanæ contra hos Massilienses esset professus, scripsit de ea librum de incarnatione & gratia, ad Fulgentium, in quo ca. 8. damnat huius Faustilibros prædictos, quod in eis labori humano subiugeret gratiam. Fulgentius vero in libr. de incarnatione & gratia, quem ad Petrum rescripsit nomine suo, & totius Africæ, doctrinam ipsius Petri approbat: nusquam vero Faustum ab hac nota defendit: vnde dicaster autem, si illum ab errore conuertisset, & in gratia ipsius Fulgentii libros illos Faustus composuisset: sequeretur enim in omnibus Fulgentii sententiam, qui omne initium gratiæ Dei tribuit, & oppositum, vt errorem damnat.

Secundo Henricus Cuius annotationibus in Cassianum, annotat. 2. excusat Cassianum in libro saltem 12. de institutis cœnobiiorum, cap. 11. 12. 13. & 14. vbi videbatur initium aliquod nobis tribuere. Eo quod à c. 10. vsque ad 19. commendat mirum in modum gratiam contra Pelagium, asserens irritos esse conatus nostros, nisi gratia Dei adiuuentur. Nam collatione 13. Cheremonis, vbi aperte Cassianus hanc tradit doctrinam, eum non defendit Cuius: alioquin, & Prosperum, qui illam doctrinam impugnat, tanquam falsum calumniatorem damnalet. Videbatur ergo Cuius Cassianus bene loquutus de gratia, neque eo loco concessisse initia ex nobis, quæ in collatione illa nostro tribuit arbitrio, quod assereret nostros conatus irritos esse, nisi omni momento fulciamur in bono, & quod tam honorifice de gratia loqueretur.

Sed certe leuissimum est hoc argumentum. Nam Cassianus, & alii de reliquis Pelagianorum semper honorifice, de gratia loquuntur contra Pelagium, ad promouendos conatus nostros: at vero ad excitandos, & inchoandos nō docent esse necessariam: imo vero ex nobis solum incipere affirmant. Quod si aliquando dicat Cassianus, irritos esse conatus: nisi à Deo fulciamur in bono, & eius gratia præueniat nos, nihil ipsum excusat. Nam & Semipelagiani initium etiam boni operis concedebant ex Deo esse, vt disp. 89. c. 5. vidimus, nihilominus errabant, eo quod inter opera, quorum initium in Deum referebant, non numerabant fidem, nec bonam voluntatem, & hanc nostro arbitrio tribuebant, vt ad cætera Deus gratia sua præueniret.

Porro nos incipere non solum desiderio, fide, & oratione, sed etiam aliquibus operibus, docet idem Cassianus lib. illo 12. cap. 14. nam postquam ca. 13. multa bona opera, & conatus nostros enumerauit vigiliarum, lectionis, solitudinis, ieiuniorum, & remotionis, subiungit. Sed plane constantissime non mea, sed seniorum sententia desinit, perfectionem quidem sine his omnino capere non posse, his autem solis sine gratia Dei posse à nemine consummari. Vt enim dicimus conatus humanos apprehendere eam per seipsos sine Dei adiutorio non posse, ita pronuntiamus laborantibus tantum, ac defudantibus misericordiam Dei gratiamque conferri, & v. verbis Apostoli loquar. volentibus & currentibus impartiri. Et paulo post. Dicimus enim, secundum Saluatoris sententiam, dari quidem petentibus, & aperiuntur pulsantibus, & à querentibus inueniri, sed petitio non est inquisitionem, & pulsationem nostram, non esse condignam, nisi misericordia Dei id quod petimus dederit.

Bbb 3 rit,

vis, vel aperuerit, quod pulsamus, vel illud, quod quarimus, fecerit inueniri. Presto est namque occasio sibi tantummodo à nobis bona voluntatis oblata ad hac omnia conferenda. Vbi etiam obserua, pulsationem non esse idem, quod orationem: nam, vt ait auctor imperfecti super Matth. apud Chrysostomus homil. 18. ille, qui non solum orat, sed bonis operibus se exercet, se habet sicut qui non tantum voce ad ianuam alicuius clamat, sed manu etiam pulsar, vt audiatur. Hic vero auctor cum Massiliensibus sentiebat, vt patet ex illa homilia, & 32. Cassianus ergo lib. illo 12. aperte sententiam expressit, quam postea in illa collatione docuit, & omnes Massilienses sequuti sunt. Eisdem enim fere verbis illam tradidit collat. 13. cap. 9. quibus etiam ab eo mutuatis damnatur in Cōcilio Arausicano secundo, can. 6. quinimo in illo lib. 12. seuerius loquitur. Asserit enim, gratiam Dei solum dari quæritibus, pulsantibus, & laborantibus, at in illa collatione 13. c. 12. 13. & 15. concedit, quod Dei gratia interdum non præueniat, & nos interdum gratiam Dei, vt disp. 89. c. 5. notauit.

Doctrina
Cassian.
damnatur
in Concilio
Arausicano
secundo.

Tertio Sixtus Senen. lib. 5. Bibliot. sanctæ, annot. 101. Chrysostomum benigne interpretatur, vt nihil deroger gratiæ præuenienti, sed verba illius refenda sint non ad gratiam præuenientem, sed ad subsequenter, quam Theologi vocant habitualem, ita vt hæc detur nobis petentibus, & laborantibus oblata iam Deo promptitudine. & occasione nostræ voluntatis: vel certe intelligatur de auxiliis gratiæ subsequenter, quæ ad perficiendum, quod incepimus dantur nobis iam volentibus, & vt diximus disp. 88. c. 10. Sed certe verba Chrysostomi, quæ retuli cap. præcedenti, hanc interpretationem non patiuntur, cum plane ille fateatur, quod Deus suis donis non præueniat nostras voluntates, sed à nobis sit incipiendum. Quod si Chrysostomus in ea fuisset sententia, vt existimaret gratiam Dei primas partes in nostris operationibus obtinere, & ea nos excitari ad omne bonum initium, & opus inchoandum, nec vllum initium ex nobis dari, cui gratia donaretur, non aliter sensisset Cassianus: hic enim Chrysost. præceptorem potissimum in Oriente habuit, suamque sententiam doctrina omnium aliorum Patrum Oriental. libenter correxisset.

Chrysostomus
excusat Six-
tus, sed non
melius.

54.

Neque obstat, quod Chrysost. homil. 38. ad popul. Antioch. & 12. in epist. ad Corinth. dicat, omnia merita nostra, fidem, & virtutes ex Deo nos habere, & illius dona esse; hoc enim omnes Massilienses dicebant: solum autem errabant, quod aliqua initia horum nobis tribuebant, tamen si aliqui fidem etiam ex nobis esse dicerent, in hac enim re varij fuerunt, vt disputat. illa 89. c. 5. prædictum est. Cæterum merita vitæ æternæ. & virtutes consummatas, & perfectas Semipelagiani Deo, & gratiæ ipsius tribuebant, & hac de causa Iulianus & ipse in hac parte Pelagianus, contra quem Aug. scribit, idiplum asserere videbatur. Cuius sententiam 4. lib. cap. 3. sic Aug. impugnat. Cum ergo diuinitus adiuuatur homo, non tantum ad capeßendam perfectionem adiuuatur quod ipse posuisti vtrique volens intelligi, cum posse incipere sine gratia, quod perficit gratia. Vt enim cap. præcedenti, & cap. illo 5. notauit, hæc erat Semipelagianorum communis sententia, & loquendi modus. Conatus nostri irruunt, nisi adiuuentur. Contra quos optime Bernard. in libello de gratia, & lib. arbitrio ita dicit: Liberi arbitrij conatus ad bonum cæsi sunt, si non gratia Dei adiuuentur, & nulli, si non exciten-

Iulian. idem
cum Massi-
liens. sentit,
quem Aug.
impugnat.
Semipela-
g.

Bernard.

tur. Vt concludat gratiam tam ad incipiendum, quam ad perficiendum necessariam esse.

Obiicit aliquis August. qui lib. de gratia Christi, c. 64. benigne interpretatur Chrysost. quem auctoriarius Augustini pro se allegabat. Respondet ibi alia de re disputari, nempe, an homo possit esse sine peccato. Explicat autem Augustinus Chrysost. quod dixisse videatur, id posse fieri, vt intelligat, per gratiam Dei, sicut alios Latinos Patres supra etiam explicauit. Et sane ita de Chrysost. credendum est: neque enim ipse, aut Semipelagiani vquam contenderunt, non posse per vires nostras sine peccato viuere, sed solum ex nobis initia quædam præbere. vt iam notatum est.

Neque incredibile alicui videatur, Patres Græcos tantæ auctoritatis, & doctrinæ in hac fuisse sententia, siquidem Massilienses, & per Galliam tot etiam insignes viri in eadem opinione fuerunt. Res enim admodum subtilis, & difficilis erat ad explicandum, donec Aug. ingenij sui felicitate, vt multa alia; eam nobis explicauit. Quod si Græci Patres, qui à Massiliensibus contra sententiam Augustini allegabantur, inter quos dulcissimum non est, Chrysostomum referri, eo quod Cassiani magister in Oriente fuerit, nihil in hac contra Aug. sensissent: facilius ipse Aug. sic obiicientibus respondisset, eos Patres frustra contra suam sententiam allegari, qui nunquam contrariam docuissent. Atqui ipse alio modo responderet, vt ex seq. perspicuum erit. Nam Prosper in epist. ad Aug. quæ est ante liberos de prædest. sanct. de Massiliensibus ita scripsit. Et cum contra eos scripta beatitudinis tua validissima, & innumeris testimoniis diuinorum Scripturarum instructa proferimus, obstinationem suam resistere defendunt, vt ea quæ de epistola Apostoli Pauli Romanis scribentis, ad manifestationem diuinæ gratiæ præuenientis electorum merita proferuntur, à nullo vquam Ecclesiasticorum ita esse intellecta, vt nunc sentiantur, asserunt. Et Hilarius in epist. ad eundem Aug. Et hoc inquit, non solum aliorum Catholicorum testimoniis, sed etiam sanctitatis tue disputatione antiquiore se probare testantur: nempe, quod Massilienses non solum aliorum Patrum auctoritate, verum etiam scriptis ipsius Aug. quæ dum Presbyter esset composuit, suam sententiam confirmarent.

Ad hæc autem Aug. non dicit, eos Patres nunquam oppositum suæ doctrinæ docuisse, sed plane concedens, eos in contrarij fuisse sententia, lib. illo de prædestin. Sanctior cap. 14. modeste respondet his verbis. Quid igitur opus est, vt eorum sententia opuscula, qui prius quam ista hæresis (scilicet Pelagiana) oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum questione versari. Subdit vero in fine capitis. Quæ circa non debent fratres nostri (intelligit Massilienses) qui nobiscum pro Catholica fide perniciem Pelagianorum impugnant, huic Pelagiana in tantum fauere opinioni. Quod autem ipse Aug. presbyter docuerat, cap. 4. eiusdem libri, & primo retractat. cap. 21. retractauit. Imo post episcopatum contrarium semper docuit, vt ibidem admonet, & patet ex lib. 1. ad Simplician. quæst. 3. quem primum post episcopatum conscripsit.

Mitto expositionem aliorum, qui Patres Græcos explicare nituntur de electione ad gloriam, vt asserant ex meritis gratiæ homines electos fuisse, non autem de electione ad gratiam ex meritis at- trij: hanc enim non esse mentem Græcorum Patrum disput. 89. c. 4. & 8. notauit. Mitto etiam alio-

rum recentiorum expositionem, quam disp. seq. cap. 2. referam; ex dictis enim satis impugnata manet.

Postremo posset aliquis contendere. Patres Græcos nunquam Massiliensium sententiam docuisse. Nam Massilienses non ferebantur, gratiam Dei donari ad singula opera, quæ ad nostram iustificationem preparant: cum concederent ex nobis aliqua bona initia, propter quæ gratia ad iustificationem nobis conferretur. Deinde dicebant, gratiam ex aliquibus meritis in tempore dari, & in præsentia ex eisdem de finiri: Patres Græci ignorare non potuerunt, hos esse manifestos errores, nam vtrumque coram eis in Concilio Palæstino Pelagius retractauit, ut constat ex epist. apud Augustinum 90. 95. 105. 106. & 107. & ex actis illius Concilij, quæ in vetustissimo codice monasterij Cassinatis habentur, ex quo omnium errorum retractionem, quam ibi fecit Pelagius, ego transcripsi.

Respondeo primum nos non asserere, omnes Patres Græcos in sententia Massiliensium fuisse, sed Chrysost. eiusque discipulos, tum etiam Orig. & paucos alios, quos commemorauimus. Chrysost. autem non interfuisse Concilio Palæstino, manifestum est. Nam licet sub Innocentio primo fuerit celebratum post Concilium Milenitanum, ut constat ex epist. Aug. 106. & illi potuissent Chrysost. interesse: quia tamen Concilium illud fuit solum provincie Palæstinæ, ut scribit Aug. in epist. citat. & epi. 105. & 107. celebratum vero Diospoli, teste Hieronymo epist. 79. præsidente autem Ioanne Episcopo Hierosolymitano, ut narrat Paulus Orosius in Apologia pro libertate arbitrij, parum à principio: plane colligitur Chrysost. aliosque Bithyniæ Episcopos ei non interfuisse. Potuerunt igitur alij Patres, qui aderant, bene instructi esse contra Pelagium, ut suos retractaret errores, vel eo præsertim, quod Paulus Orosius, ut ipse affirmat, Concilio interfuerit, qui doctrinæ Augustini contra Pelagium admodum erat addictus; etiam si Chrysost. & alij cum Massiliensibus in prædicta sententia fuissent.

Deinde dico, errorem Pelagij longe ab opinione Massiliensium. Hi namque minimam quādam rationem meriti impetratorij, & disponentis concedebant, ut obseruauit disput. 89. ca. 4. at Pelagius merita arbitrij condigna esse existimabat, ut gratia nobis ad facilius operandum concederetur: sicut etiam dicebat, nos posse ex propriis viribus condigne gloriam promereri: tamen August. lib. de præd. Sanctor. ca. 2. conuincat Massilienses erroris Pelagij, quem ille in Palæstino Concilio retractauit, nimirum gratiam secundum merita nostra dari, quod assererent, initium credendi ex nobis esse, sed consummationem ex Deo. Ideo autem eos conuincit, quia iam aliquod meritum esset ex nobis in illo initio fidei, quod ex nobis concedebant. Id quod licet recte sequatur, existimo tamen Pelagium maiorem rationem meriti ex nobis docuisse, à quo Cassianus, quod caput fuit sectæ Semipelagianorum, cum veller declinare, concedens ex nobis initia aliqua lib. 12. de institutis cenobiorum, c. 11. & 12. dixit merita nostra non esse condigna, ut Dei gratiam compensare possint, sed gratiam Dei miseratione diuina propter illa merita nostra nobis concedi. Ceterum ex Massiliensium & Cassiani sententia optime sequi-

tur, aliquod ex nobis meritum esse, quod vere tollat rationem gratiæ, licet non sit condignum, ut cap. 15. fufius monstrabimus.

Quod vero Pelagius dixit in Concilio Palæstino, ad singula opera necessariam esse gratiam, de quibusnam operibus loqueretur, vtrum de quouis initio, an de meritis iam consummatis, & operibus perfectis, non omnibus confessum, & apertum est. Quamuis de singulis tentationibus vincendis, & superandis plane intelligat Paulus Orosius opus. cit. ut l. 2. q. 1. c. 9. art. 2. & 4. latius videbimus. Et quidem si de singulis operibus, etiam quæ esse possunt initia iustificationis, Pelagius loqueretur, Patres illi Palæstini non potuissent ignorare, siue gratia Dei non posse nos inchoare aliquid, quo ipsam Dei gratiam ad perficiendum obtineamus. Sed hoc non probat, ut dixit Chrysost. in opinione Massiliensium non fuisse: quia constet ipsum huic Concilio non interfuisse.

Adde etiam, Patres illius Concilij non bene instructos fuisse contra Pelagium, ut colligitur ex epistolis August. citatis. Cum enim Pelagius retractasset illos errores, & affirmasset gratiā Dei per singula esse necessariam, in suo nihilominus permansit errore: nomine enim gratiæ intelligebat donū creationis, & arbitrij. Patres vero quod nondū bene aduertissent, de qua gratia Pelagius subdole loqueretur, putantes eam gratiam intelligere, quæ in scripturis cōmendatur, & per Christum nobis conceditur, eius retractionem admi-ferunt. Debuerant autem Pelagium interrogare, & an de gratia internæ inspirationis, & sanctæ cogitationis intelligeret ea, quæ dicebat, hæc enim est gratia per Christum: nam donum creationis non est per Christum, nec est illa gratia, quæ in scripturis commendatur, & quam Catholici contra Pelagium defendere nituntur. Quid ergo mirum, si Patres Græci, qui cum Pelagio parum disputauerant, non tam exacte de gratia senserint, sicut Augustinus, qui longo tempore bellum cum ipso Pelagio, eiusque reliquiis felicissime sustinuit?

CAPVT X.

Scholastici etiam nonnulli Massiliensibus reipsa consentiunt, licet de prædestinatione verbis aliud inducant.

Cum Cassiano, & Massiliensibus non pauci Scholastici reipsa conveniunt; hi autē sunt, qui aliquam dispositionem, & præparationem ad iustificationem ex nostro lib. arbit. esse affirmant. Atque primum Scotus in 4. d. 14. qu. 2. §. De secundo. Gab. qu. 1. art. 2. circa fin. & in 2. dist. 37. q. 1. art. 2. concil. 4. & art. 3. dub. 4. & in 3. d. 27. q. 1. art. 3. dub. 2. proposit. 2. & Caieta. tom. 1. opus. tractatu 4. q. 1. qui asserunt, posse hominem dolere de peccatis propter Deum super omnia dilectum ex propriis viribus, & hanc esse vltimam dispositionem ad gratiam habitua-lem iustificantem, & meritum ad illam, non quidem condignum, sed congruum: atq; hanc contritionem posterius natura informatam gratia habituali esse iam meritoriam de condigno regni cœlorum. In eo solum differunt, quod Scotus dicit non statim, sed paulo post fieri iustificationem, continuata cōtritione illa per aliquod breue tempus: Gabriel vero & Caieta. in eodem temporis momento fieri, asseuerant, atque se ab errore longe abesse arbitrantur, quod non concedant meri-

Nis omnes
Græcos Pa-
tres Massil-
iensium am-
plius fuisse
Chrysost. &
Iulianum Con-
cilio inter-
fuisse.

Paul. Oros.

57.

Pelagij erro-
rem longe à
Massiliensibus
re ipsam.

Massiliensibus
in prædicatione
erroris
demonstrat
cas Augustinus.

Pelagius.

Orosius.

58.

Patres Con-
cilij Palæstini non
sunt affecti
mentem Pe-
lagij in sua
retractatio-
ne.

Gratia nomi-
ne Pelagius
donum crea-
tionis & ar-
bitrij intelli-
gitur.

Nota.

59.

Scotus.

Gabriel.

Caietanus.

Cum Massili-
ensibus con-
sentiant, quæ
vltimam dis-
positionem ad
gratiam ex
nobis conce-
dunt.

ta condigna ad gratiam nostræ iustificationis, sicut Pelagius afflrmabat.

Deinde annumerandi sunt illi, qui tribuunt arbitrio nostro dispositionem aliquam non tam propinquam, sed remotam, & ut appellat Ricardus, indirectam, qua homo impetrat à Deo auxilia gratiæ, quibus ad iustitiam promouetur. Hi sunt Gabriel in 2. dist. 27. qu. 1. art. 2. concl. 4. & in 1. dist. 4. 1. qu. 1. art. 2. & art. 3. Durand. in 2. dist. 28. qu. 5. nu. 7. Ricardus in eadem dist. 1. art. 1. qu. 2. Caietan. 1. 2. qu. 109. Antonius Pantusa lib. de predest. & grat. cap. 6. post medium, Sotus de nat. & grat. c. 3. tamen hic auct. asserat, vix mereri nomen dispositionis, & se habere sicut siccitatem in ligno ad formam ignis, quæ potius se tenet ex parte argenti. Quam opinionem nonnulli recentiores sequuntur. cumque Sotus lib. 1. & grat. cap. 20. dicat, opera moralia non esse effectus prædestinationis, & alio loco citato asserat, esse aliquam dispositionem ad gratiam, facile concedet, & donationis gratiæ, & prædestinationis illius esse aliquam causam ex nobis. Nam qui concedunt dispositionem ad gratiam, etiam si dicant esse remotam, seu, ut aliqui dicunt, improportionatam, per solam remotionem impedimentorum, coguntur concedere eam aliquo modo conducere ad gratiæ consequentiam, & ex nobis esse aliquod initium, cui subiungatur, & donetur gratia. Nam si intuitu illius, vel aliqua occasione eius non datur, nequaquã dici potest remota, nec per accidens dispositio ad gratiam. Qui enim dicit esse aliquam dispositionem ad gratiam intelligit ad gratiam obtinendam. An vero idem sit concedere dispositionem ex nobis non ad gratiam obtinendam, sed ut collata facilius in nobis operetur, dicemus disput. 94. cap. 4.

Postremo, qui veram existimant vulgarem illam propositionem, *Facienti quod in se est, ex viribus naturæ Deus non denegat gratiam*: huic sententiæ, velint, nolint, adtipulantur. Eam vero propositionem, sic tradunt Driedo opus. de concordia lib. arbit. & prædest. 2. p. cap. 1. fol. 50. & seq. & de captivitate, & de redemptione generis humani tractatu. 5. capit. 2. part. 2. Ruardus Taper. artic. 7. §. Doctores autem Scholastici, & aliqui recentiores probabilem putant: quamquam in alio sensu hi Doctores eam propositionem intelligunt, quam Gabriel in 2. d. 27. qu. 1. art. 2. concl. 4. & art. 3. dub. 4. & in 3. d. 27. qu. 1. art. 3. dub. 2. proposuit. hic enim multa quidem opera concedit, quæ si ex propriis viribus facere homo, consequeretur à Deo non solum auxilia gratiæ, quibus ad remissionem peccatorum paulatim disponderetur, sed etiam ipsam gratiam habitualement, quæ actû iustificaretur: & in hunc sensum intelligit illam propositionem: *Facienti quod in se est viribus naturæ, Deus non denegat gratiam*. Imo addit, infidelem tunc facere, quod in se est ex viribus naturæ, ut iustificetur statim gratia Dei, cum suum arbitrium rationi naturali conformet, ac toto corde petit illuminari ad cognoscendam veritatem, & iustitiam: fidelem vero facere quod in se est, si secundum regulam fidei detestatur peccatum, proponens in omnibus Deo obedire propter ipsum; quæ omnia, inquit ille, præstare potest viribus naturæ sine auxilio aliquo gratiæ anterioris. At Driedo, & Ruardus solum docent, bene venturi naturæ viribus exercitio aliorum bonorum operum moralium, Deum misericordiam suam præsto esse, ut auxilia gratiæ suæ conferat, quibus paulatim ad remissionem peccato-

rum disponatur. Ego vero existimo, hos etiam Doctores cum Semipelagianis facere, & quotquot eam propositionem probabilem putant, ut statim probabo.

Referuntur autem alij graues, & antiqui Scholastici in hanc opinionem, quod prædictam propositionem hoc etiam modo concedere videtur, Alex. 3. p. q. 69. mem. 5. art. 3. ad 5. & 6. Gerf. alfabeto 24. liter. M. Antistodoren. 3. lib. Summa tract. 2. cap. 1. quæst. 3. qui tamen numquam eo modo propositionem intellexerunt. Nam in primis Gerf. plane dicit, facienti quod in se est, bene utriusque donis Dei iam habitis Deum non desse, sed alia ulterius concedere: & cum ipse in tractatu de vita spirituali, le. 1. qui habetur alfabeto 61. lit. G. dicat aperte, non posse hominem facere opus aliquod bonum, moralis etiam virtutis, sine aliquo auxilio gratiæ Dei interius mouente; asserere certe non potuit, illam propositionem, *Facienti quod in se est, ex viribus naturæ, Deus non denegat auxilia gratiæ suæ*. Eodem pacto licet Alexan. & Antistod. absolute hanc propositionem affirmant: quia tamen Alexan. 3. p. q. 65. memb. 1. art. 2. docet non posse liberum arbitrium de se declinare à malo, & facere bonum sine auxilio gratiæ, sed facere malum, & Antistod. lib. 2. Summa tract. 11. cap. 1. quæst. 4. non posse nos sine gratia gratis data (sic enim appellat auxilium gratiæ, ut distinguit à gratia habituali, sicut alij etiam Theologi) aliquod bonum operari, sequitur eos, hanc propositionem non intellexisse de eo, qui facit quod in se est ex viribus naturæ, sed ex auxilio gratiæ, quod scilicet Deus nõ denegat vltiora dona gratiæ suæ ad salutem necessaria, sed indies ad hæc ille magis se disponit; ac proinde à Massilien. doctrina longe absunt.

Hoc eodem modo contra Massilenses intellexerunt aperte hanc propositionem alij Scholastici grauissimi. S. Tho. 1. 2. q. 109. art. 6. ad 2. & q. 111. art. 2. & 3. ubi non solum docet, nullam præparationem ad gratiam esse posse in homine ex propriis viribus, quæ auxilium Dei præuenit, verum etiam prædictam præpositionem intelligit de eo, qui facit, quod in se est ex auxilio gratiæ, non ex propriis viribus: nec oppositum alicubi affirmavit, ut falso putat Caiet. in eo art. 6. imo id expresse docuerat in 2. d. 8. artic. 4. quem locum pro contraria opinione affert ibi Caietan, inquit enim, hominem posse se ad gratiam præparare sine dono habituali gratiæ, quod nullus negat, sed non posse sine aliquo dono diuina prouidentia peculiariter accepto, ubi auxilium gratiæ mouentis fatetur esse necessarium. Neque hoc donum negat ille in solutione 4. in homine in suis sine fide Christi nutrita, dum sequitur lumen rationis naturalis. Sic etiam de eadem propositione loquitur aperte Bonau. in 2. d. 28. artic. 2. qu. 1. ad 3. imo Dominicus Sotus in 2. de natura & gratia, cap. 3. ad 2. cum tamen hic auctor alioquin ibidem concedat ex libero arbitrio remotam aliquam dispositionem ad gratiam.

Hos igitur omnes, quos paulo ante recensui, dixi facere cum Massilienibus: eo quod manifeste concedant initium aliquod ex nostro libero arbitrio, cui gratia subiungatur. Sic enim nos incipimus, & Deus expectabit, si non semper, saltem aliquando voluntatem nostram, & experietur arbitrium, bonumque usum illius, ut gratiæ suæ auxilia nobis conferat: quod si in tempore ita sit secundum horum Doctorum sententiã, ut Massilenses affirmabant; efficitur debere hoc etiam ini-

Gabriel.
Durandus
Ricardus.

Caietanus
Pantusa.
Sotus.

60.
Eandem opinionem
señtunt, qui
ex nobis re-
motam dispo-
sitionem ad
gratiã ponunt.

Driedo.

Ruardus.

95.

Varij sensus
illius proposi-
tionis faciẽtis
quod est in se
Deus non
denegat
gratiã.

Cum Semipe-
lagianis sen-
tiant, qui illã
propositionem
probabilem
existimant.

tium in æterna Dei prædestinatione concedi eandem enim esse rationem, & donationis gratiæ in tempore, & electionis, seu prædestinationis æternæ: ut si gratia datur ex aliqua occasione, aut dispositione, aut initio nostro, ex eadem etiam in præscientiæ præparetur, & prius iam admonuimus, præsertim disp. 89. c. 4. nec vllus est, qui de hac re dubitare possit. Quocirca Gabriel, qui prius dixerat, prædestinationis dari causam meritoriam de condigno, quia putauit eam solū versari circa beatitudinem, loco citato subiungit, si prædestinatio versaretur etiam circa gratiam, dandam quoque causam ex parte nostra, dispositionem videlicet remotam ex libero arbitrio, & meritum congruū dum taxat: quam sententiam probabiliorē putat Ricardus in 4.1. art. 2. q. 2.

Verum enimvero videas aliquos Scholasticos, religiosos admodum. dum de prædestinatione sermonem habent, qui minus caute de gratia Dei loquuntur: cum tamen apud veteres Ecclesiæ Patres eadem omnino fuerit controuersia de causa gratiæ, & prædestinationis ex parte nostra; atque ideo negauerint omne meritum, causam, & occasionem ex nobis prædestinationis nostræ, ut ostenderent, gratiam in tempore omnino gratis sine aliquo horum nobis donari. Hi ergo Scholastici constantissime negant causam aliquam prædestinationis ex parte prædestinati: fatentur tamen præparationem ad primam etiam gratiam ex libero arbitrio. Sic docuit Durandus in 1. dist. 28. qu. 5. ubi asserit prædestinatos aliquando se disponere ad gratiam sine interiori motione & auxilio gratiæ, tamen non sine peculiati prouidentia, quando scilicet à peccato resurgunt ad gratiam, in qua vltique ad finem vitæ perseuerant: ait enim, tunc illa opera quibus prædestinati disponuntur ad gratiam, non esse ex speciali motione interioris gratiæ, sed ex peculiari prouidentia, scilicet ex prædestinatione; quia etiam si non sint à gratia, sunt tamen prædestinationis effectus. Hæc autem existimat esse bona opera moralia, de quibus etiam dixit in 3. d. vltima, q. 3. num. 8. esse meritoria de congruo primæ gratiæ. Durando consentit Ricardus in 1. d. 4.1. art. 2. quæst. 2. qui, ut probabilem defendit opinionem asserentium, nullam ex parte nostra esse causam prædestinationis: cum tamen alioquin concedat dispositionem aliquam ex nobis ad gratiam, ut supra vidimus conveniant autem cum eis Scotus, Dominicus Satus, & Dried. ut seq. capit. videmus.

Nec vero paucos recentiores Theologos inuenias, qui hanc opinionem tueantur, & hac sola de causa negent causam prædestinationis, quia quicquid ad salutem prædestinati efficaciter conducit, siue ut causa, siue ut occasio, siue alio modo, etiam si non sit à gratia, sub effectu prædestinationis completuntur. Quæ ratione Durandus & Ricardus eandem opinionem docuerunt.

Cæterum, ut iam admonui, non minus sollicitos oportet nos esse de prædestinatione, quam de gratia, ne vllam causam utriusvis concedamus. Quare qui donationis gratiæ, quæ in tempore fit, causam aliquam, dispositionem, seu occasionem esse dicunt, debent etiam eam concedere prædestinationis. Neque enim hic quæstio est, aut apud Patres fuit aliquādo de prædestinatione, ut est prouidentia quædam completens omnia, quæ in prædestinato sunt, sed ut comprehendit ea

tantum, quæ sunt dona gratiæ: & ideo prædestinatio gratiæ dicitur. Et cum quærimus, an prædestinationis deus causa, de prædestinatione gratiæ quæstionem proponimus. Ut enim probauimus disp. 89. cap. 8. & cap. 3. huius disp. prædestinatio est præparatio donorum & beneficiorum, non natura, sed gratiæ, quibus homo saluatur. Sic definitur Aug. & alij ibi citati. Quinimo lib. 1. de prædest. Sancti. capit. 10. ait Augustinus, gratiam, & prædestinationem eo solum differre, quod prædestinatio est gratiæ præparatio, sed gratia est ipsa donatio.

Neque vero Pelagius, & Massilienses vnquam dixerunt, prædestinationis esse causam, si completamur omnia, quæ Deus prouidentia sua circa prædestinatum disposuit. Quis enim non intelligat, nihil dari posse, quod diuinam prouidentiam possit subterfugere: ac proinde nihil, quod Dei prouidentiam possit præcedere? at de prouidentia gratiæ circa prædestinatum, quæ communiter prædestinatio dicitur, potuerunt Massilienses aliqua specie probabilitatis dubitare, an esset aliquid naturale ex parte nostra, quod præcederet donationem gratiæ, & prædestinationem illius, cuius intuitu & gratia donaretur in tempore, & præparetur in præscientia, ut propter bonum vsum arbitrij ex virtute, quam pect creationem accepimus, Deus nobis gratiam Christi largiretur, & prædestinaret. Et quamvis certissimum sit, nullum tale initium ex nobis esse, ut cap. 12. ostendimus: nihilominus difficilis de re ea fuit controuersia, in quam olim insignes viri, & nunc etiam non pauci Theologi impegetur. Quomodo vero horum Scholasticorum sententia à Massiliensium errore non differat, cap. 12. probandum est. Fundamenta autem Massiliensium, & Scholasticorum & capite 16. & 17. referemus, & confutabimus.

Denique colligitur ex dictis in disputatione. 89. cap. 5. horum sententiam nihil omnino temperari, etiam si dicant, facienti quod in se est, ex propriis viribus, ita gratiam Dei conferri, ut nulla promissione ad donandum sit Deus astrictus. Neque enim in hoc Massilienses errarunt, quod dicerent, Deum gratiam hanc non posse negare facienti, quod est in se: neque etiam ratione promissionis ad donandum obligatus esset, gratia non esset gratia, ut ibidem diximus; sed solum si daretur ob aliquid quod initium ex nobis.

Sunt tamen Scholastici nonnulli, qui ita propositionem illam concedunt, Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam; ut non audeant, initium vel occasionem bonorum operum appellare dispositionem ad gratiam: hoc enim videtur illis Pelagianum: eo quod iam esset ex nobis aliquod opus supernaturale. Nam dispositio ad aliquam formam eiusdem ordinis est cum ipsa forma: gratia autem est supernaturalis ordinis: ergo dispositio ad illam eiusdem ordinis esset. Verum, ut capite 12. ostendam, Massilienses non errarunt, quod assererent, aliquid supernaturale ex nostris viribus esse; sed quod dicerent aliquid initium, seu occasionem ex nobis præcedere, ob quam daretur nobis gratia. Ea verò, quæ contra ipsos asseremus capite sequenti, capite duodecimo, decimoquarto, & decimoquinto, non solum probant, non præcedere ex nobis meritum vllum, etiam impetratorium, aut congruum, vllamue dispo-

Augustinus

Quis sit error Massili. de causa prædestinationis.

671

68.

*Massiliensium
qualem po-
suerint ex
nobis dispo-
sitionem ad
gratiam.*

dispositionem, sed etiam vllum initium minimū, seu occasionem, ob quam gratia donetur: & hanc esse Catholicam doctrinam, manifeste ostendemus. Porro apud Patres nunquam inuenies, damnari sententiam Massiliensium, quod ex nobis dispositionem concederent, quam dicerent esse eiusdem ordinis supernaturalis cum gratia, sed quod gratia daretur ob aliquid liberi arbitrij, vt locis citatis patebit.

CAPVT XL.

Nullam causam, aut initium prædestinationis gratiæ ex nobis esse, contra Massilienses auctoritate probatur.

69.

Catholica igitur sententia est, nullam causam, nullumque initium, seu occasionem ex parte prædestinati excogitari posse, ob quam Deus, aut in tempore gratiam suam ipsi donauerit, aut in præscientia dare decreuerit. Primum autem doctrina hæc non solum intelligenda est definitio fidei, orationis, aut voluntatis consequendi salutem, vel de aliis operibus, quæ circa Deum aliquo modo versantur, qualia sunt religionis; verumetiam de quouis opere moralis virtutis, quod in ipsum solum bonum honestum referatur: vt nullo modo aliquid huiusmodi esse possit occasio, aut initium donationis, aut prædestinationis gratiæ. Præterea non solum excludimus initium, quod sit meritum condignum; sed etiam meritum congruum, seu impetratorium, aut dispositionem: denique quamlibet causam, & occasionem, ob quam Deus hinc potius, quam alteri gratiam donauerit, aut donare præfinitur: ita vt tota ratio præparandi huic potius gratiam, quam illi, fuerit beneplacitum diuinæ voluntatis, nihil autem, vel minimum ex parte prædestinati. Sed ante omnia hæc doctrina in vniuersum confirmanda nobis est, deinde ligillatim ea, quæ diximus, sunt explicanda.

*Auctores
Scholastici
pro hac sen-
tentia.
S. Thomas
Marfilus.
Gregorius.*

Ex Scholasticis plures pro hac sententia referuntur, qui genera eam non docent: vere tamen eam tradunt. S. Thomas in hoc art. 5. Marfilus in 1. qu. 41. artic. 2. Gregorius dist. 41. qu. 1. Hos ego auctores libenter pro hac sententia contra Massilienses refero; quod verbis, & re eorum sententiæ opponantur. & Catholicam omnino tueantur doctrinam. Idem enim de gratia, atque de prædestinatione sentiunt: & effectus prædestinationis in nobis à prima gratiæ operatione enumerant. Nam in primis S. Tho. 1. 2. qu. 109. art. 6. & qu. 112. art. 2. plane docet, hominem ex viribus propriis non posse aliquo modo se ad gratiam disponere; & illam propositionem, *Faciens quod in se est*, &c. recte explicat; vt vidimus capite præcedenti. Marfilus vero, & Gregorius, cum dicant nullum bonum opus morale ex omni circumstantia bonum fieri posse sine auxilio gratiæ intus mouentis, negantes aliquam causam ex nobis prædestinationis, negant etiam causam ipsius primæ gratiæ, & ita effectum prædestinationis nullum alium esse putant, quam auxilia, & opera gratiæ. De bonis operibus moralibus sic docuit Marfilus in 1. qu. 10. art. 3. propositione 4. & 5. & Gregorius in 2. dist. 18. qu. 1. art. 1. Alij etiam docent, non dari ex parte prædestinati vllam causam suæ prædestinationis. Hi sunt Ferrariensis. contra gentes cap. 161. Sotus in epist. ad Rom. cap. 9. in digressionem de prædestinatione. Driedo opusculo de concordia liberi arbitrij, & prædest. parte 1. cap. 3. Corduba libro 1. quæst. 56. imo et-

*Marfilus.
Gregor.*

*Ferrariensis.
Sotus.*

*Corduba.
Sotus.*

iam Sotus in 1. dist. 41. qu. 7. Hi tamen pro hac sententia, vt à nobis contra Massilienses explicata est, allegari non possunt. Nam cum Sotus, & Driedo plane conterdunt aliquid initium gratiæ ex nobis, vt cap. præced. demonstrauius, concedere, tenentur aliquā causam, seu initium ex prædestinato ipso suæ prædest. & ita non solum non aduersantur Massiliensibus, sed cum ipsis plane reipsa sentiunt, licet, voce differant, vt de Durando diximus. De Ferrariensi, & Corduba mihi non satis perperetum est, in quo sensu loquatur; ideo ob id solum, quod dicant, non dari causam prædestinationis, nollem pro hac sententia illos referre. Fortassis enim cum Durando, & aliis senserunt,

Fuit autē ex Patribus primus huius sent. auctor Aug. qui vt erat ingenio acuto, & in diuinis literis admodum versatus, disputans cum Pelagio, vt necessitate gratiæ, quæ absque vllis meritis nobis donatur per Christum, tueretur, ad initium sanctæ cogitationis & recti consilij ita recurrat, vt inde exordium nostræ iustificationis sumendum esse putaret; & Deo, & à quo sunt recta consilia, plias voluntates, & sancta desideria tribueret; ibique gratia peculiarem præter donum creationis agnosceret. Ex hoc principio necessitatem gratiæ ad credendum probauit 1. lib. de prædestin. sancti. cap. 2. non quia obiectum sit supernaturalis ordinis, sed quia cum cogitare non possumus aliquid ex nobis, quasi ex nobis, nec etiam poterimus credere, quod est cum assensu cogitare, eamque rationem merito inculcat in omnibus fere locis, vbi contra Pelagianos, & Semipelagianos disputat.

Libro 2. contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 8. circa medium capitis contra Semipelagianos, qui initium aliquid ex nobis esse dicebant, sic ait: Verum audiant & Apostolum. Dominus enim cum ait, Sine me nihil potestis facere, hoc vno verbo initium finemque comprehendit Apostolus vero tanquam sententia dominica expositus aperit utrumque dissinguit, dicens, Quoniam qui in vobis bonum opus capit, perficiet vique indium Christi Iesu, sed in Scripturis sanctis, apud eundem Apostolum, isto, vnde loquimur, amplius inuenimus. Loquimur enim nunc de boni cupiditate, quam si voluntario vi impetere, à Domino perfici, videtur quid respondeant dicenti Apostolo. Non quia idonei sumus cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis. Et in libro 1. ad Simplicianum, qu. 2. circa finem, ostendens quomodo bona nostra opera eligantur à Deo, nec quidquam gratiæ derogetur, inquit: Restat, vt voluntates eligantur à Deo, sed voluntas ipsa, nisi aliquid occurrerit, quod deleat, atque inuadat animum, moueri nullo modo potest: hoc autem vt occurrat nullo modo est in hominis potestate. Est enim sancta cogitatio, quæ omnem consensum nostrum præcedit.

Idem omnino habet libro 1. de peccat. meritis, & remissione, cap. 17. Quærens enim, quare homines sine peccato non sint, Respondet. Possem facillime ac veracissime respondere: quia homines nolunt. Sed sic me queritur, quare nolunt, inus in longum. Verum tamen etiam hoc sine præiudicio diligentiori inquisitionis, breuiter dicam. Nolunt homines facere, quod iustum est, siue quia laet, an iustum sit, siue, quia non delectat. Et infra: Vt autem inuascatur, quod latebat, & si ualeat, quod non delectabat, gratia Dei est. Ignorantiam hoc loco vltimè pro cognitione inefficaci, quia non consideratur penitus id, quod faciendum est, vt infra dicemus libro 2. disput. 98. cap. 7. Eodem argumento vltimè libro 2. de gratia, & libero arbitrio, cap. 7. & de bono persua. cap. 8. de quo latius 1. 2. qu. 109. artic. 2. disputandum est. Et de bono

Cyprianus. bono persequerantur, cap. 19. adducit illud Cypriani, in nullo gloriam tum quando nostrum nihil sit. Et illud: Non est in potestate nostra cor nostrum, & nostra cogitationes. Addit vero August. Nec ipsa facta, & dicta praeferunt. Non enim est dictum, factumque hominis, quod non ex cordis cogitatione pendeat.

Prosperus. Ceterum cum Aug. initium gratiae Dei contra Pelagium in sanctam cogitationem reuocaret, quae in nostra non esse potestate, nec ex nobis occasionem, aut meritum etiam imperatorum respiceret, ut ita Deus sua sola voluntate liberali dona gratiae singulis distribueret; Cassianus, Massiliensis, & reliqui per Galliam, & Africam, de quibus disp. 89. c. 4. dictum est, tam seueram August. sententiam agere ferebant ob rationes, quas c. 15. referemus, docere caperunt, ex nobis esse initium aliquod, non tamen dignum, propter quod Deus dona gratiae suae, & pias cogitationes, quae ad gratiam pertinent, distribueret. Qui licet varie sentierint, quoad initium gratiae ex nobis assignandum, ut eadem disp. c. 5. notauimus: in hoc vovum nihilominus consentiebant, vt ex nobis initium aliquod esset donationis, & praedestinationis gratiae. Contra quos vltimum opus composuit Aug. rogatus ab Hilario Arelatensi, & Prospero Regensi; librum, scilicet de praedest. Sanct. & alterum de bono perseuerant. cum tamen alibi etiam electionem ad gratiam, seu praedestinationem, quod idem est, vt in ea disp. 89. cap. 8. diximus, docuisset, factam esse ante praescientiam cuiusvis meriti, aut occasionis, & operis, ex parte nostra, vt ex testimoniis ibidem allegatis, & aliis innumeris est manifestum.

Prosperus. Hanc vero Aug. sententiam contra Cassianum, ceterosque Massilienses adeo veram existimant Patres, qui eius doctrinam propugnatores, & sectatores fuerunt, vt Catholicam conferrent: oppositam vero erroris insinuantem sic Prosper in libro peculiari de hac recerta Collatore, per totum, praesertim contra caput 11. & 12. Collationes de ciuitate, & in libro ad excerpta Genensium, dubio 8. & ad obiectiones Vincentianas, ad quartam obiectionem. Neque refert, quod Gennadius, libro de viris illustribus de Prospero dicat haec verba: Legi & librum aduersus opuscula suppresso nomine Cassiani, quae Ecclesia Dei salutaria probat, ille insinuat nocua. Nam & Gennadius apud Catholicos, & doctos non bene audit; siquidem de Augustino etiam dicit, multa scripsisse, & ideo in multis errasse, quod in multiloquio non desit peccatum: multaque alia; quae in talem virum conuenire nequaquam possunt: cui calumnie optime satisfacit ipse Aug. in Prologo retractat. Ruffinum etiam proponit Hieronymo Doctore de Ecclesia Dei tam benemerito: & tamen Gelasius Papa, quem statim referemus, de Ruffino, & Hieronymo sic ait: Ruffinus vir religiosus plurimos Ecclesiasticos operis editi libros, nonnullas etiam scripturas interpretatus est. Sed quoniam beatus Hieronymus in aliquibus eum de arbitrii libertate notauit; illa sentimus, quae praedictum beatum Hieronymum sentire cognoscimus. Hic Ruffinus ad Prosperum scripsit Epistolam, moneans ipsum, quod multi de eo male sentirent, quia sententiam Augustini sequebatur, & contra Collationes Cassiani scripsisset. Cui Prosper rescripsit Epistolam, quae est inter sua opera, insinuans ipsum contra Massiliensium doctrinam, & in fine hortatur, vt plurimum in libris August.

laboret, si consequi desiderat veram sacrae Scripturae intelligentiam.

Porro auctoritatem Prosperi multa confirmant. Inprimis Gelasius Papa, & ipse per omnia Augustinianus in Concilio Romano 76. Episcoporum, & refertur in cap. 1. Sancta Romana, 15. dist. lib. Prosperi, quem virum religiosissimum appellat, vna cum libris sui magistri Augustini inter Catholicos, & qui sanam continent doctrinam. Cassiani vero inter apocryphos connumerat: non quod auctore careant, sed quod multa perperam doceat.

Tum etiam cum Prosper Massiliae defenderet Aug. sententiam contra Cassianum, nec illius doctrinam, & Massiliensium, qui oppositum praedicabant, ferre posset, hac de causa Romam ad Caeslestinum confugit, qui ipsum benigne excepit, eiusque doctrinam, & Aug. contra Cassianum in Epistola honorifice defendit, atque Episcopis Galliae praecipit, vt petulantiam Massiliensium compellerent, sicut ex vita Prosperi, & Epistola illa Caeslestini c. 1. & seq. constat.

Ad haec certissimis coniecturis creditur, canones Concilij Arausiaci secundi contra Cassianum, & Massilienses, aliosque qui minus caute de gratia loquebantur, ab ipso Prospero compositos fuisse, a Leone vero primo approbatos, & ad ciuitatem Arausicam in Galliam missos; vt à Patribus illius Concilij reciperentur, sicut ex capite primo illius perspicuum est. Manu autem Prosperi fuisse compositos, coniecturae aliquae suadent: Prima est, quod ille Romae fuerit Secretarius Leonis primi, qui Caeslestino primo successit, vt testatur Titeinius. Secunda est Louanien-sium in Epistola praefixa operibus Prosperi. Nam cum Prosper interfuisset Concilio Valensi, & Carpentoratiensi, atque vtrique subscripsisset, Arausicano secundo, quod inter medium fuit, non subscripsit: ea certe de causa, quod tunc Leonis primi Secretarius esset, & Romae commoraretur. Tertia, & meo iudicio certissima coniectura desumitur ex materia, & stylo canonum. Singuli namque sunt sententiae Augustini, vt nuper notauit Louanien-ses in Concilio Arausicano excuso, & Prosperi operibus inserto. Fuerant autem sententiae Augustini excerptae à Prospero in libro, cui titulus est, sententiarum: in his vero damnatur, vt statim videbimus, omnis loquendi modus Massiliensium; & Augustini sententia de gratia, & praedestinatione defenditur. Auctoritas ergo Prosperi in hac re magni momenti nobis esse debet.

Secundo sententiae Augustini fauent omnes Patres, qui Faustum Regensem erroris insinularunt, quod aperte dixisset, initium aliquod gratiae esse ex nobis. Inde enim colligitur eum sensisse contra praedestinationis sententiam, quam Augustinus, & Paulus docuerunt, & Massiliensibus adhuc fuisse. Huius vero Fausti locos commemorauimus disp. 89. cap. 5. Hac de causa anathematizatur eius opuscula de gratia, & libero arbitrio, & contra Augustini, & Pauli doctrinam scripta esse putat. Petrus Diaconus in libro de Incarnatione, & gratia ad Fulgentium, c. 8. & sententiam Aug. à c. 6. vique in finem libri optime probat verba Petri Diaconi c. illo 8. sunt: Anathematizamus Pelagium, & Caeslestinum, & Iulianum, Episcopum, & qui illis similia sapient; praecipue lib. Fausti Gall. Episc. qui de monast. Lirinen. prouetus est, quos contra praede-

Doctrina Prosperi probatur à Gelasio.

A Caeslestino de sententia contra Massiliens.

Concilium Arausiac.

76.

Canones Concilij Arausiaci, secundum à Prospero compositi.

Prima coniectura Titeinii: Louanien-ses.

Secunda.

Augustini doctrina secundum P. Diaconum, & alij Patres.

77.

Petrus Diaconus.

prædestinationis sententiam scriptos esse, non dubium est, in quibus non solum contra horum omnium Sanctorum Patrum, verumetiam ipsius Apostoli contradictionem veniens humano labori subiungit gratia adiutorii. Cum dicit, *Et qui illis similia sapiunt*, indicat Semipelagianos, qui non omnino Pelagio consentiebant, sed similia quodammodo dogmatizabant. Inter hos vero præcipuus videbatur Faustus, ut capite non notavi. Quare vero de hoc Fausto dicat Petrus, evacuare omnino gratiam, cum diceret, illam esse necessariam ad reliqua opera, & solum ex nobis esse initium quoddam, dicemus infra c. 16.

Doctrinam
P. Diaconi
approbat
Fulgent.
& aliq.

Fausti doctrinam
damnat.
Hormisdas.

Petrus autem, ut ex capite 1. colligitur, simul cum aliis viris religiosi, qui ab Ecclesia Orientali, causa proficendi suam fidem contra hæreticos Romanam missi fuerant, hanc suam doctrinam Fulgentio, & aliis Episcopis Africae proposuit: quam ipse, & Socii in fine operis subscripserunt. Fulgentius vero mirum in modum eam laudat in libro, quem de Incarnatione, & gratia, nomine multorum Episcoporum Africae ad hunc Petrum rescripsit: ubi, ut infra videbimus, sententiam Aug. contra hos Massilienses mirifice probat. Eisdem liberos Fausti ob eam causam damnat Hormisdas. Episcopus in Epistola ad Possessorem, & Ioannes Maxentius in responsione ad hanc Epistolam. tamen Ioannes affirmet, eam Epistolam non esse Hormisdas: habetur autem in 5. tomo Bibliothecæ sacre. Eisdem liberos damnat Isidorus libro de viris illustribus, & Ado Viennensis in suo Chronico atque 6. sub anno 492. quamquam hic auctor non recte notat, in quo ille Faustus erraverit: nam pluraquam errorem Massiliensium, ipsi videtur adscribere: cum reuera nihil aliud docuerit. Concedit vero, hunc Faustum, dum Pelagianam hæresim conatus fuit destruere, in errorem incidisse. Addit postremo, qui eius libros in hac parte putant esse Catholicos, ut Gennadius, graviter errare.

Aug. doctrinam
secutus
Fulgent.
Massiliensium
damnat.

Tertio sententiam Aug. contra eosdem Semipelagianos secutus est Fulgentius libro primo ad Monimum cap. 18. 9. 11. & 14. sed præcipue in libro de Incarnatione & gratia Domini nostri Iesu Christi, à cap. 16. usque ad finem operis, & in 1. capite illius libri de doctrina Petri, & aliorum, quam ad ipsum scripserunt, sic ait: *Literas nobis quas misisti, habuimus* (librum nempe de Incarnatione, & gratia, à nobis superius allegatum) quibus recensitis, vestram simul alacres, & fidem cognovimus. & salutem imo in agnitione fidei vestra nobis salus innotuit. Et tandem in Epilogo operum de sententia hac Aug. quam Petrus ille scriptis suis professus, & ipse Fulgentius prosequutus fuerit, inquit: Cuius prædestinationis veritatem, quæ nos ante mundi constitutionem prædestinatos in Christo testatur Apostolus si quis derectat cordis credulitate recipere, vel oris confessione proferre; si ante ultimū diem vite præsentis, impietatis suæ contumaciam, qua Deo vivo, & vero rebellis obstitit non abiecerit; manifestum est, eum non pertinere ad eorum numerum quos Deus in Christo ante mundi constitutionem gratia elegit, & prædestinavit ad regnum. Nam cum hic auctor à capite s. 16. probare contenderit, initium nostræ salutis, & gratiæ non esse ex nobis; idem omnino de prædestinatione gratiæ dictum putavit: ut sine illo ex nobis initio, & occasione prædestinata fuerit. In eodem namque Epilogo de Deo dixerat in hæc verba: Quippe non aliter pergit in opere, quam in sua sempiterna, atque incommutabili habet voluntate dispositam. & de omnibus effectibus gratiæ, quos enumeraverit à principio initio bonæ voluntatis usque in finem beatitudi-

nis, id ipsum docuit lib. 1. ad Monimum, cap. 8. eos omnes nimirum, sicut in præcienia prædestinati. sic per gratiam in tempore facere.

Quarto veritatem hæc definitam fuisse à Cælestino Papa in Epistola prima ad Episcopos Galliarum non minus manifestum est. Nam cum Prosper & Hilarius in Gallia Aug. sententiam de prædestinatione, & gratia defenderent; tandem coacti auctoritate aduersariorum, qui scripta Aug. carpebant, præcipue ea, quæ ediderat de correptione, & gratia, ad Pontificem Cælestinum confugerunt, eius in hac re iudicium postulantes. Pontifex autem in primo capite statim sic incipit: *Filij nostri presbiteri Prosper, & Hilarius, quorum circa Deum nostrum solatio laudanda est, tanta nescio quibus presbyteris illic licet, qui dissensionem Ecclesiarum student, sunt apud nos profecti, ut indisciplinatas questionibus vocantes in medium, pertinaciter eos dicant, prædicare aduersantia veritati, scripta dilectioni iustus imputamus, quando illi super verba habent copiam disputandi.* Quibus verbis liquet, quam honorifice Prosper, & Hilarius contra eorum aduersarios à Cælestino Pontifice excepti fuerint.

Deinde aduersariorum doctrinam reprehendit, & ut Episcopi eos cohibeant, admonet. Nunc tamen (inquit Cælestinus) repetentes sapienter adionemus, victur huiusmodi, qui laborant per terras aliud, quam ille noster iustus agricola, seminare. & capite secundo eos graviter reprehendit, quod Augustini doctrinam fugillare non dubitarent. Manifesta autem omnibus est dissensio Prosperi, & Hilarii cum Cassiano, & Massiliensibus, & qua de re ea fuerit, nempe de gratia, & prædestinatione; quod huiusmodi ex nobis initium esse dicerent, illi autem cum Aug. omne initium prædestinationis, & salutis nostræ Deo, gratiaque ipsius deferrent, ut ipse in nobis incipiat, promoveat, & perficiat, quod incipit. Id vero constat ex Epistolis Prosperi, & Hilarii, quæ sunt ante librum Aug. de prædest. Sanct. de qua re factis à nobis dictum est disputat. 89. capit. 4. & 5.

Deinde ex eisdem epistolis patet, Cassianum, & Massilienses Aug. doctrinam de gratia, & prædestinatione, tanquam peregrinam, & contra communem Patrum consensum notasse. Cum ergo Cælestinus Prosperum, Hilarium, & Aug. defendit, aperte Cassianum & Massilienses damnat.

Tandem, cum idem Pontifex, ut demonstraret nonnullos, qui Catholico nomine gloriabantur, minus recte de gratia Dei sentire, nimirum Massilienses, quorum furem Prosper, & Hilarius fugerant, quædam de gratia Dei decreverit, eorum sine dubio confutavit errorem, cap. enim 3. inquit in hæc verba: *Quia nonnulli, qui Catholico nomine gloriantur, in damnatis hæreticorum sensibus, seu præsentis, siue imperitiae demorantes, pijsimè disputatoribus obliuio presunt, & cum Pelagium, atque Cælestinum anathematizare non dubitent, magistris tamen nostris, tanquam necessarium modum exceßerint, obloquuntur, eaque tantummodo, sequi, & probare profitentur, quæ sacratissimi Beati Apostoli sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium presulum suorum sanxit, & docuit.* Necessarium igitur fuit diligenter inquirere, quid rectores Romana Ecclesiæ de hæresi, qua eorum temporibus exorta fuerat, indicarent. Et paulò inferius: *Ut ergo plenius, qui in aliquo dubitant instruuntur, constitutiones Sanctorum Patrum compendioso manifestem indiculo.* Ex quibus manifeste patet, Cælestinum in ea epistola canones edidisse, aut ex antiquorum Patrum doctrina explicasse contra

contra Malsilienses: tum, quia contra hos, Prosperum, & Hilarium defendit, ut dictum est: tum quia canones contra eos tulit, qui cum Pelagium & Coelestinum execrarentur; nihilominus dicebant, Aug. Prosperum, & Hilari. debitum modum aduersus Pelagium excessisse, & plus aequo contra liberum arbitrium gratiae tribuisse: hi autem absque dubio erant Malsilienses. Id ergo, quod statim definit, contra eorum sententiam decernit.

Canone igitur 7. postquam multa de gratia in vniuersum praeferat, iam contra Malsilienses sic ait: quod nemo nisi per gratiam libero bene utatur arbitrio, idem Magister in Epistola ad Mileuitanum Concilium praedicat: intelligit Innocentium primum in epistola 26. quae est ad Concilium Mileuitanum, & habetur in 1. tomo Conciliorum inter epistolas Innocentij, & apud Augustinum in 2. tomo, Epistola 91. Et canone 8. Quod omnia studia, & omnia opera, merita Sanctorum ad Dei gloriam laudemque referenda sunt, quia nemo ei placet, nisi ex eo, quod ei donauerit. Deinde in eodem canone asserit omnia bona nostra ad auctorem suum, scilicet Deum, referenda esse. Intelligit, ut auctorem gratiae: & canone 9. Quod ita Deus in cordibus hominum, atque in ipso libero operatur arbitrio, ut sancta cogitatio, primum consilium, omnisque motus bona voluntatis ex Deo sit. Quia per illum aliquid boni possumus, sine quo nihil possumus, & paucis interiectis: Quod ego tempus ait (Zozimus Papa) interuenit, in quo eius non egemus auxilio? in omnibus igitur adibus, causis, cogitationibus, moribus adiutor, & protector orandus est Deus, &c. Quibus locis cum Coelestinus omnia bona opera, studia, & merita in quouis tempore, causa, & negotio ad Deum auctorem gratiae referat, manifeste errorem Malsiliensium confutat. Si enim intelligeret ea tantum bona opera, quae sunt digne meritoria vitae aeternae, esse dona gratiae Dei, nihil pro Hilario, & Prospero contra Malsilienses definitur: id quod ab eius instituto valde esset alienum. Neque enim Malsilienses id negarunt, neque de eare cum illis contentio fuit. Quare aut intellexit bona quaecunque opera, & studia, etiam moralis virtutis, & hoc modo definitens omnia haec ex gratia Dei esse, declarat aperte nullum ex nobis esse posse initium, aut meritum, etiam imperatorum, ipsius gratiae: aut denique non potest non definire, omnia opera & studia, quibus quodammodo inchoatur in nobis nostra iustificatio, non esse ex nobis; sed omne initium esse ex gratia Dei, & haec omnia studia, & motus omnes nostrae voluntatis Deo adscribi, ne nobis sine gratia studentibus, & volentibus, ut dicebant Malsilienses, gratia Dei donetur: ut hac saltem ratione errorem Malsiliensium plane reuellet; alioqui nihil contra illos definisset.

Porro Petrus Diaconus libro de Incarnatione, capite 18. postquam haec testimonia Coelestini & Innocentij retulit, de libris Faustii Regiensis dixit: Anathematizamus libros Faustii Galliarum Episcopi, quos contra praedestinationis sententiam scriptos esse non dubium est: in quibus non solum contra horum patrum, verum etiam contra ipsius Apostoli contradictionem veniens, humano labori subiungit gratia adiutorium. Certe igitur Petrus, Coelestinum manifeste damnaasse hanc Faustii sententiam, quae eadem erat, ac sententia Malsiliensium, quod si Coelestinus non damnaasset asserentes, labori humano subiungendam esse gratiam, ut dicebant Malsilienses, libri Faustii contra Coelestinum definitionem scripti non essent: nisi

Vasquez in 1. part. Tomus.

hil enim aliud, quam illam doctrinam Malsiliensium continent. Cum igitur definit Coelestinus in tempore gratiam nobis liberaliter donari absque alio intuitu boni alicuius initij, quod sit ex nobis, eadem ratione decernit, ab aeterno in Dei praescientia absque respectu boni initij, quod sit ex nobis, gratiam praeparari: ac proinde praedestinationis, quam dicimus gratiae in praescientia Dei nullum meritum, nec imperatorum, nullam causam, occasionem, seu initium ex nobis fuisse.

Neque vero quidquam refert, quod in margine epistolae Coelestini à Surio notatum est, capita illa ab aliquo addita esse: cuius fundamentum fortassis fuit, quia iam clausa videbatur epistola: hoc, inquam, nihil refertur, quia eos omnes canones adducit Coelestinus ex alijs Pontificibus, tum etiā, quia talis censura sine fundamento est: cum ea testimonia tanquam Innocentij, & Coelestini citet Petrus Diaconus, ut videre est cap. illo 8. citato.

Ceterum cum adhuc post epistolam Pontificis ad Galliae Episcopos missam reliquiae Pelagianorum non quiescerent, & contra libros Augustini de praedestinatione Sanctorum, de bono perseverantiae, de correptione & gratia, multa loquerentur, eo quod Pontifex illos libros nominatim in sua epistola non defendisset, & assererent, Aug. doctrinam fuisse laudatam, non quidem quam in illis, sed quam in alijs libris scripserat, ut testis est Prosper in libro contra Collatorem, cap. 21. post medium: effectum est diligentia ipsius Prosperi, ut à Leone primo, cuius ipse Secretarius fuit, pro sententia Aug. contra Malsilienses canones ederentur, & ad Arausicanum Concilium secundum in Galliam mitterentur, ubi à toto Concilio approbati sunt.

Canone igitur tertio damnantur, qui dixerint oratione humana, hoc est, ex proprijs viribus, iustificationis gratiam, hoc est, auxilia gratiae ad iustificationem obtineri: & canone 4. damnantur, qui dicebant, Deum expectare voluntatem nostram: qua velimus purgari, & canone 5. decernitur initium fidei, quod est voluntas credendi, sicut etiam argumentum, esse donum Dei: & canone 6. eadem veritas definitur, cuius verba placuit subijcere, ut manifestius appareat, sententiam Calsiani, quacunque via fuisse damnatam. Si quis (inquit) sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, petentibus, quarentibus, pulsantibus nobis misericordiam dicit conferri, non autem diuinitus, ut credamus velimus, vel haec omnia, sicut oportet, agere valeamus, per infusionem, & inspirationem sancti Spiritus in nobis fieri constituitur, aut humilitati, aut obedientiae humanae subiungit gratia adiutorium, nec ut obediens & humilissimus ipsius gratia donum esse consensit, resistit Apostolo dicenti, Quid habes, quod non accepisti? & Gratia Dei sum id, quod sum. Quibus canonibus, Calsiani verbis usurpatis, damnatur manifeste modus loquendi, & opinio ipsius. Nam quod Deus expectet voluntatem nostram, docet collat. 13. capite 13. Quod oratione humana gratiam Dei impetremus, docet libro illo 12. de institutis Carnobiorum, à capite 12. vsque ad finem, ubi etiam aperte dixit gratiam dari prius nobis quarentibus, pulsantibus, & vigilantibus, &c. quem etiam modum loquendi damnat Aug. tanquam Malsiliensium, libero de bono persever. cap. 22.

Ccc Cum

Obiectioni
occurritur.

Canones
Concilij
Arausici
quae
occasione
editi.

86

Prosper.

Canones
Concilij
ex
pressa
Calsiani
verba
damnant.

87

Calsianus.

August.

Quorundam
recentiorum
sensus resolu-
tur.

Malsilien-
ses.

83

Concilium
Arausic.

Concilium
Trident.
Sensus Con-
cilij Araus.
ex Trident.
colligitur.
Concilium
Araus. 2.

89

90

Concilium
Trident.

Effugium.

Præcluditur.

Cum autem Canone illo 6. dicitur, *Sicut oportet, ne intelligas, sicut oportet, ad meritum vitæ æternæ, ut quidam recentiores, non satis perspecta historia interpretantur: neque, ut alij etiam recentiores, (nescio quo fundamento) explicant, ut actus sit supernaturalis: contra hæc enim duo nihil unquam docuerunt Malsilienfes, quorum septentiam Concilium illud damnare contendit, ut ex historia patet: sed intellige, Sicut oportet, ad impetrandam gratiam Malsilienfes enim dicebant, nos posse incipere aliquo ex illis modis ibi damnatis, ut oportet ad primam gratiam obtinendam: & ideo statim subdit Concilium, Aut humilitati, aut obedientie humana subiungit gratia adiutorium, resistit Apostolo, &c. quibus verbis damnauit omne initium ex nobis, cui gratia conferatur.*

Hunc autem sensum aperte colligo ex Concilio Trid. sess. 6. cano. 3. nam postquam duobus canonibus prioribus confutauit hæresim Pelagij, damnatam in Concilio Mileitano, & Africano, ne Semipelagianos prætermitteret, in hoc canone 3. cum Concilio Arausicano secundo canone 6. inquit: *Si quis dixerit sine præuenienti Spiritus sancti inspiratione hominem credere, sperare, diligere, aut penitere posse, sicut oportet, ut ei iustificationis gratia conferatur, anathema sit.* Per gratiâ iustificationis intelligit omne auxilium, quo à principio mouemur ad iustitiam, ut supra c. 5. notauimus. Hanc vero interpretationem mihi suadeo: quia Conc. Trid. antequam contra Lutherum ageret de gratia Dei, voluit præmittere damnationem Pelagiani erroris, sicut fecit duobus canonibus prioribus. Deinde, ut reliquias Pelagianorum damnaret, tertium canonem addidit, Hunc autem canonem tertium non fuisse contra Pelagium patet: quia ille non fatebatur, gratiam remissionis peccatorum nobis donari, & illam bonis operibus nostris à Deo obtineri: sed remissionem peccatorum propria virtute fieri, dicebat: auxilium autem ad id tantum aliquando conferri, ut melius fieret: quæ damnantur canone 1. & 2. Semipelagiani vero concedebant gratiam remissionis peccatorum, & auxilia ad eam necessaria, sed addebant, eam gratiam, & auxilia nostris operibus à Deo impetrari. Initium autem ex nobis inter alia dicebant esse fidem, ac proinde spem; tum etiam dolorem, & penitentiam aliquam, ac proinde dilectionem aliquam, ut disp. 89. cap. 4. & 5. notatum est. Quare eundem errorem Semipelagianorum damnans Concilium Arausican. 2. canone 25. inquit: *Hoc etiam salubriter profitemur, & credimus, quod in omni opere bono non nos incipimus, & postea per Dei misericordiam adiunamur: sed ipse nobis, nulla præcedentibus bonis meritis, & fidem, & amorem sui prius inspirat, ut & Baptismi sacramenta fideliter requiramus, & post Baptismum cum ipsius adiutorio ea, quæ sibi sunt placita, implere possimus.* Per amorem intelligit aliquam dilectionem Dei, qua incipimus ipsum diligere, ut fontē iustitiæ ante Baptismum, sicut dixit Conc. Trid. sess. 6. cap. 6. loquitur enim Concilium Trid. ibi de dispositione, quæ Baptismum præcedit, quæ non est semper actio caritatis Theologicæ. Ut igitur excludant Conc. Arausicanum, & Tridentinum, omne initium ex nobis, contra reliquias Pelagianorum illud definiunt.

Posset aliquis dicere: hic damnari à Trid. eorum errorem, qui affirmabant, hominem posse præstare illa omnia, sicut oportet, ut gratia habitualis conferatur, quæ est gratia, qua formaliter iu-

stificamur. Verum hoc eodem recidit: & nullus hæcenus hæreticus id docuit, tamen ex Scholasticis aliqui de penitentia id senserint. Conc. autem Trid. solum edidit canones contra hæreticos antiquos: aut saltem si de gratia etiam habituali loquitur, antiquos hæreticos non prætermisit, videlicet eos, qui dicebant, fide ex proprijs viribus auxilia gratiæ à Deo obtineri: qui sane non fuerunt alij, quam Semipelagiani: quare illud, *Sicut oportet, intellexit ad impetrandam auxilia gratiæ: de alia vero interpretatione, quam adhibet Scholasticus Cassianus, in fine capitis dicemus.*

Adde etiam, quod licet illud, *Sicut oportet, explicaremus veluti recentiores contendunt, nimirum ad hoc ut actus sit supernaturalis: nihilominus eodem can. 6. Arausic. damnaretur error Cassiani, cum subditur, Aut humilitati, & obedientie humana subiungit gratia adiutorium.* Sic enim utrumque damnaret Conc. nempe asserere, nos posse illa omnia præstare, ut oportet, hoc est, supernaturaliter, ut recentiores interpretantur; & asserere, labore humano gratiam Dei obtineri.

Postremo in directorio inquisitorum part. 2. q. 9. inter errores Raimundi Lullij ponitur hic: *Quod in faciendo bonum, non oportet nos sperare (hoc est, exspectare) quod Deus incipiat: quia iam incipit, quando nos creauit, & pro conseruatione nostra mundum nobis dedit, ut ei seruiamus.* Damnatur igitur, quod dixerint, solo dono creationis, ut docebant Malsilienfes, nos incipere posse; ergo eodem modo, qui dixerint, præcedere ex nobis initium aliquod gratiæ, damnari debent. Fateor, Raimundum id nullquam docuisse, ut probant viri docti in libello quodam, quem infra referam disp. 134. cap. 4. nobis autem satis est, articulum illum merito esse damnatum, ut inde probemus nostram sententiam, quam de prædestinatione pronunciamus. Est igitur hæc Catholica credendum, quod in hoc cap. proposuimus.

Ex his licet colligere, non leuiter lapsum fuisse Theologum Scholasticum Cassianum, qui suspensus proprio nomine sententiam ipsius Cassiani, & in libro de institutis Conobiorum, & in collatione 1. 3. ab errore defendit, concedens plane cum ipso initium aliquod gratiæ ex nobis. Sic habet propositionem 3. ubi concedit aliquam peccati detractionem, & dolorem, quæ sit initium iustificationis, quam Malsilienfes nonnulli initium esse dicebant ex nobis nostræ iustificationis, ut constat ex epistola Hilarij ad Ausustinum, post medium, quam infra capite sequenti referemus: & ita concedit cum eodem Cassiano collatione 13. capite 17. Deum quorundam esse susceptorem, quia videlicet conatus eorum ad iustificationem promoueret, quorundam vero Saluatorem, quia eos omnino præuenit. Propositione etiam quinta Scholasticus aperte fatetur, initium aliquod gratiæ, nempe creationem, & conatum aliquem ex bono naturæ politionem, & conatum quædam gratia Dei se depromi, ut per eum quædam gratia Dei digni reddamur, & eam impetremus, licet reme-

ad eam ex nobis disponamur. Sed Scholasticæ sententia refelli potest, primo, quia contemnit iudicium Gelasij, qui, ut supra vidimus, eo potissimum libros Faustij inter apostolicos commemorat, quod de gratia Dei minus recte senserit. Secundo, quoniam non aduertit doctrinam Cassiani fuisse Malsilienfium: ipse enim eorum Aptegignanus fuit, ut supra nota-

tum est: fuit ergo, eius sententia, & Massilien-
sum damnata à sancto Aug. Prospero, Concilio
Arausico secundo, & Celestino primo, ante neces-
se est cum Massiliensibus dicat Scholastes, Pros-
per, Hilar, Aug, imo & Concil. ipsum Arausica.
secundum, & Celestinum debitum modum ex-
cessisse, & nimium seuerè de gratia Dei fuisse lo-
quutos, quod est absurdum. Tertio, quia cum e-
iusdem sententia fuerint Faustus Regiens. & Cas-
sianus, eodem modo Cassiani doctrina damnata
est à grauissimis viris supra commemoratis, atque
doctrina Fausti in eo, quod asserit, aliquod ini-
tium gratia esse ex nobis: sic enim labori humano
Cassianus gratiam subiungit, sicut etiam Faustus.
Quarto, quia sequeretur, nobis sine gratia oran-
tibus gratiam Dei conferri, contra can. 3. & 6.
Concilij Arausici secundi.

Respondet Scholastes, ibi solum damna-
tum, qui dicit, nos posse orare, ut oportet, sine
gratia Dei, hoc est, qui perfectum orandi studium
concedit: id enim denotat illud, *sicut oportet*; ali-
quem tamen orandi affectum, minusque effica-
cem posse haberi sine gratia. Verum Scholastes
mentem Concilij non calluit: neque enim ibi tam
damnatur, qui dixit, sine gratia Dei nos posse ora-
re Deum pro nostra iustificatione, quam qui as-
firmaverit, gratiam Dei oratione ex proprijs viri-
bus à Deo obtineri, etiam ex misericordia ipsius,
de hoc enim cum Massiliensibus erat controuer-
sia, cum initium aliquod ex nobis concedebant,
vel orationis, vel laboris, vel alterius cuiusvis o-
peris, ut gratia conferatur. Quare non minus erat,
qui alicui minori initio ex nobis, quam qui per-
fectiori gratiam Dei dicit donari. Vterque enim
labori, & industriae humanae subiungit gratiam:
quod in vniuersum damnatum est in eo cano. 6.
neque quidquam temperat errorem, si dicamus,
gratiam Dei non ex iustitia, sed ex libera Dei vo-
luntate orantibus, ex viribus proprijs, vel laboran-
tibus donari. Nam Massilienses nunquam dixe-
runt gratiam Dei ita ex iustitia dari, ut negari non
posset: sed ex misericordia & libera voluntate, ut
notatur disp. 89, cap. 5. eorum nihilominus sen-
tentia damnata est, ut supra vidimus.

CAPVT XII.

Eodem modo atque Massilienses sentire eos, qui ex nobis
concedunt opera bona moralia esse initium gratia,
auctoritate etiam ostenditur.

Sunt nulli recentiores Theologi, qui ut de-
scendant præcedere ex nobis opera quædam
moralia, quibus ad primum auxilium gratia re-
motè disponamur, & illud ex Dei benignitate im-
petremus, sicut antiquiores aliqui docuerunt,
quos capite 10. commemorauimus, asserunt illor-
um sententiam ab errore Cassiani, & Massilien-
sum multum differre: quod Massilienses non so-
lum concederent initia ex nobis, quæ sint opera
bona moralia virtutis acquisita; sed opera etiam
virtutis infusa, & supernaturalis, ut oratione, qua
quis sibi postulat iustificationem; hæc enim est
quid supernaturalis, aut voluntatem & desiderium
iustificationis, & hoc iure damnari: quia opera su-
pernaturalis ordinis arbitrio nudo tribui non
possunt. At, inquit, nullus certe negare, potest,
opera moralia acquisita virtutis ex nobis esse au-

Vasquez in 1. part. Tomus I.

tequæ gratia Dei nos incipiat adiuuare; & eis mo-
ueri Deum, ut nobis auxilia gratia suæ largiatur.

Caterum non minus mihi falli videntur, qui
his operibus moralibus nos incipere, & Dei gra-
tiam impetrare arbitrantur, quam Massilienses:
omnesque in ea propositione damnata in Concil.
2 Arausico, canon. 6. & à Petro Diacono in lib. de Incar-
natione, & gratia, cap. 8. Labori aut obedientia humana
subiungitur gratia, eodem modo conuenire.

Probat primum, quia apud Prosper. Angu. Co-
lestin. Concil. Arausica. aut cæteros, qui contra
Massilienses disputarunt, nunquam hanc distin-
ctionem notatam inuenies: nec minium ex no-
bis initium gratia concessam: est igitur figmen-
tum hoc ex proprio horum Doctorem cerebro
depromptum. Secundo Cassianus libro 12. de institutis
cenobiorum, cap. 13. & 14. inter alia initia, quæ ex no-
bis dicit præcedere, numerat virtutes aliquas om-
nino morales, ut vigilas, separationem à conui-
ctu, & alia huiusmodi, vnde in Concilio Arausico
secundo, canone 6. damnantur, qui dixerint sine
gratia Dei laborantibus, & vigilantibus gratiam
ipsam conferri.

Tertio Faustus Regiensis, qui in eodem errore
Massiliensium fuit, libro 1. de gratia. & libero arbitrio
cap. 17. dicit, gratiam Dei requirere hominem iam
præcepta seruantem, utique decalogi, & moralia,
ut inde tanquam per ansulam quandam, Deus ip-
sum apprehendat: quem reprehendit Petrus Dia-

conus paulò ante citatus, quod labori humano
subiungeret gratiam. Atque eodem modo dam-
nantur in Concil. secundo Arausico, can. illo 6. qui
humilitati, seu obedientia humane subiungunt
gratia adiutorium: intelligit autem Concilium
per obedientiam, obseruationem præceptorum,
quæ quotidie obseruanda occurrunt, nempe mo-
ralia. Ita illorum sententiam refert Prosper in illa

epist. ad Aug. ante medium, his verbis: *Iam hic præ-
ferunt testimonia, quibus diuinarum Scripturarum cohor-
tatio ad obediendum incitat hominum voluntates, qui ex
libero arbitrio faciunt, quæ iubentur, aut negligunt. Et
paulis interiectis. Quem bona appetentem gratia Dei
foueat, mala sectantem damnatio iusta suscipiat: id quod
filius ipse ibidem prosequitur. Quis autem dicat,
aut quo fundamento liceat affirmare id solum
Massilienses asseruisse de præceptis supernatura-
libus, non autem de præceptis Decalogi, quorum
obseruationem dicebant esse initium, propter
quod nobis gratia daretur.*

Eodem modo Massiliensium sententiam intel-
lexit Aug. lib. de bona perseverantia. c. 17. ubi cum ostendit,
se, ipsam castitatem prædestinatam esse à Domi-
no gratia sua subiungit: *Quod autem dixi de castitate,
hoc de fide, hoc de pietate, de caritate, de perseverantia, &c.
ne pergam per singula, hoc de omni obedientia, qua obeditur
Deo, veracissime dici potest.* Docet ergo contra Massi-
lienses, non præcedere ex nobis ullam obedi-
entiam, hoc est, ullam obseruationem præceptorum
Dei, propter quam detur gratia, sed ipsam obedi-
entiam à Deo prædestinari: per obedientiam au-
tem intelligit castitatem, & omnem aliam virtu-
tem, qua Deo obeditur, obseruando scilicet præ-
cepta ipsius, qualis etiam est in obseruatione man-
datorum moralium.

Quarto Massilienses, ut c. 13. dicemus, initium
aliquod ex nobis esse dicebant: primum, ne aliqua
vis inferretur arbitrio nostro, si ipsum gratia præ-
ueniret: nam si arbitrium incipere libertate sua

Ccc 2

bene

95
Cum Massi-
liensibus con-
gruis, conc.
Arausico, 2°

Secundo
Cassianus

Tertio

Petr. Dia-

96

Prosper.
Quomodo
dixerint
Massilienses
præceptis ob-
seruantibus
gratiam
subiungi.

Nulla obser-
uatio præcep-
torum præce-
dit ut causa
gratiam Dei
secundum
Augusti.

Cur initium
gratia ex no-
bis Massili-
enses conces-
serint.

bene uti, ut gratiam sibi compararet, dicebant gratiam ex nostra libertate pendere: atque ita nos nullam ab ipsa gratia vim pati: deinde ut acceptionem personarum de medio tollerent: concessio enim initio ex nobis aliqua ratio esset, cur uni potius gratia daretur, quam alteri, nec id in solam Dei voluntatem reuocaretur: postremo, ut correptio locum habere posset in nobis: nam si Deus incipere deberet prius, frustra illis videbatur esse correptio, siquidem homo ex seipso non incipit aliquo modo: alia vero ratione initium aliquod ex nobis non concesserunt. Hæc autem tria æque ipsi defendere possent, concedendo initium aliquod ex nobis moralis virtutis acquisitæ, atque etiam infusæ, & supernaturalis; & ad hoc videtur alludere Hilarius in illa epist. ad Augustinum, post med. proponens horum Massiliensium obiectionem contra Augustini doctrinam hoc modo: Nam si sic prædestinati sunt ad utramque partem, ut de alijs ad alios nullus possit accedere, quo pertinet tanta extrinsecus correptionis instantia? Si ab homine, & si non fides integra, saltem vel dolor compuncta infirmitatis exoritur, aut periculum demeritate moris horretur. Nam si non potest timere quis, unde terretur, nisi ea voluntate, quæ sumitur, non ex eo culpandus, quod nunc non vult, sed in eo, & cum eo, qui se aliquando noluit, ut eam damnationem cum suis posteris mereretur incurere, ut nunquam recta, semper autem prava vellet appetere. Si autem est qualiscunque dolor, qui ad exhortationem corripientis oriatur, hanc ipsam dicunt causam propter quam vel rejiciatur alius, vel alius assumatur. Quibus verbis plane docet, in hominis arbitrio situm esse, aliqualem ex se habere dolorem, si saltem fidem habere nequeat; & ob eum dolorem gratiam Dei homini prædestinari, & ipsum a Deo assumi, sicut propter oppositum alius rejicitur; & denique posse hominem ex suis viribus aliquid boni operari, ratione cuius donum gratiæ consequatur. Nam si nihil posset, nisi malum; tunc quando homo illud faceret, non imputaretur ei, sed quando cum primo parente facultatem boni operis amisit. Semel autem concessio, hominem ex suis viribus aliquid posse boni, etiam moralis virtutis acquisitæ propter quod gratia ei donetur, iam ipsi Massilienses causam assignarent, cur unus ad gratiam assumatur, & alius rejiciatur, etiam si nullus ratione fidei prædestinaretur; & ita personarum acceptionem de medio tollerent, & nullam vim arbitrio inferri ostenderent, cum arbitrium gratiam præueniret: locum etiam correptioni assignarent, ut homo correptus prius, bene operetur ex suis viribus, & gratiam a Deo impetret.

Ratio vero prædicta non solum probat, nullum opus morale ex nobis, esse initium gratiæ acquirendæ, verum etiam nullam posse dari ex nobis dispositionem etiam remotam, & (ut aliqui recentiores dicunt) improporionatam, seu per accidens remouentem solum impedimenta, quæ dicatur dispositio ad gratiam: nam dispositio ad gratiam, debet ad illam adquirendam aliquo modo disponere: atque ad illius ademptionem aliquid conferre: quo sane multi Massilienses, meo iudicio contenti essent: quia illi solum volebant absurdam illam vitare, quæ sequi videbantur, si Deus præueniret omnem nostram sollicitudinem: hæc autem tollebant concedendo vel minimum aliquod initium ex nobis. Quod si dicas illam remotam dispositionem ad gratiam adquirendam nihil con-

ferre, frustra ipsam appellas dispositionem ad gratiam: quia non dicitur dispositio ad aliquam formam, quæ ad illius ademptionem nihil conducit. Quomodo autem concedi possit sine errore aliquid ex dono creationis dispositio, non ad gratiam, sed ad hoc, quod gratia in nobis melius, & facilius operetur, dicemus infra disput. 97. Id quod non solum cum Massiliensium errore commune nihil habet, verum etiam est manifesta Aug. doctrina, ut ibidem ostendimus. Non igitur curant Massilienses de operibus supernaturalibus, sed cõsentunt, si aliquid boni ex nobis præcedat, cuius intuitu Deus gratiam suam largiatur.

Quare, cum Augustinus in opere de prædest. Sanctorum contra has omnes obiectiones Massiliensium ostendit, nullum ex nobis esse exordium gratiæ; negat non solum fidem, & operta virtutis infusæ sed etiam moralis acquisitæ. Id quod aperte lib. 4. contra Iulianum Pelagianum cap. 3. testatur his verbis. Cum ergo diuinitus adiuuatur homo, non tantum ad capeßendam perfectionem adiuuatur, quod ipse posuisti utique volens intelligi eum posse incipere sine gratia, quod perficit gratia, sed potius quod Apostolus loquitur, ut qui in nobis opus bonum cepit, perficiat riq̃ue finem. In quo enim vis hominem, sicut loqueris, ad aliquid laudabile generosi cordis stimulis incitari, in hoc eum non vis in Domino, sed in libero arbitrio gloriarì; ac si priorem dare, ut retribuat illi, eoque modo gratiam iam non sit gratia, quia non est gratuita. Ecce vniuersum damnat Aug. initium aliquod generosi animi, cui gratia donetur. Eßet autem procul dubio aliquod huiusmodi exordium ex nobis, si bonum aliquod opus morale facientes gratiam Dei nobis impetraremus: tale enim opus, nimirum moralis virtutis, ut pudicitie coniugalis, contendebat Iulianus ex nobis esse initium gratiæ acquirendæ.

Et lib. 1. ad Simplician. q. 2. ante medium ostendit, nullum fuisse opus ex parte nostra, quod respiciens Deus, elegerit nos ad gratiam suam, sicut de Iacob, & Esau dictum erat; Cum nondum quidquam boni, aut mali egissent, ut propterea gratiam Dei, eiusque electionem consequerentur: sed Deum misericordia sua facere, ut homo credat, & ut misericors sit: & concludit his verbis, Unde admonemur, nec ipsis operibus misericordiam quam oportere gloriarì, & extolli, quod eis quasi suis tu Deum promerueris, quandoquidem, ut habet ipsam misericordiam, ille præstitit, qui misericordiam præstat, cui misericors fueris. Quod si eam credendo se meruisse quis iactat, nouerit eum sibi præstitisse, ut crederet, qui misericors inspirando fidem. Vbi non loquitur August. de merito digno æternæ vitæ, sed de impetratorio, quo aliqui putabant, ex proprijs viribus nos mereri gratiam & misericordiam Dei erga nos; hoc est, quod ait, nos promereri nobis Deum, hoc est, gratiam illius, neque vero excludit hæc opera ex nobis à ratione meriti, quia condigna non sunt, sed quia illa etiam à Deo accepimus per misericordiam, & gratiam ipsius; cūque dicat non esse gloriantium operibus misericordiam, quasi his Deum, hoc est, gratiam & misericordiam suam nobis promeriti fuerimus: eadẽ ratione excludit omne opus morale ex nobis quod sit meritum impetratori gratiæ.

Hæc autem est ratio, ob qua Concil. secundum Arausic. can. 6. excludit omne exordium ex nobis, cum ait, eos, qui obedientie humane subiungunt, gratiam, contradicere Apostolo dicens: Quia habes, quod non accepisti? Si enim quis obedientia

Hilarius.

68.

Nulla ex nobis dispositio etiam remota, ad gratiam datur.

& labore humano sibi impetrat gratiam; recte posset in aliquo sine Christo plurimum gloriari: eodemque modo posset, qui operibus moralibus gratiam aliqua ratione consequeretur. Idem ergo definit Concil. de his operibus, atque de quibuscumque alijs. Neque enim damnat Semipelagianos & Massilienses, quod dicant opera, quae Scholastici vocant supernaturalia, quaeque altioris ordinis sunt, ex proprijs viribus fieri, sed quod affirmant, nos incipere, & nostris operibus gratiam Dei obtinere: id quod tam absurdum est, intelligere de moralibus operibus, atque de alijs: utroque enim modo inferrent Patres, gratiam non dari ex misericordia, sed retribui ex gratitudine, vt c. 15. videbimus.

Demum idem August. in eadem quaestione ad Simplician. circa finem de electione ad gratiam inquit, Non enim habeo, quod intuear in eligendis hominibus ad gratiam salutarem, sit ad examen huius electionis aliqua cogitatione premittor, nisi vel maius ingenium, vel minus peccata, vel utrumque, addamus etiam, si placet honestas, vitalesque doctrinas. Quisquis ergo facit quam minimam peccata meritis, nam nullis quis potest? & acer ingenio, & liberalibus artibus excoltus, eligendus videtur ad gratiam. Sed cum hoc statuerem, ita me ridebit ille, qui infirma mundi elegit, vt confundat fortia, vt eum intuens putare correctus ego irideam multos, & pra quibusdam peccatoribus castiores & pra quibusdam piscatoribus eratores, haec Aug. Ideo autem illos irideret, quia cum essent castiores, relictis fuissent, peccatores vero, & meretricis electi: & cum essent oratores, & eloquentia praediti, relictis essent, electi vero rudes piscatores. Cum autem dicit nihil posse praecedere, nisi aut maius ingenium, & meliorem indolem, aut pauciora peccata, aut honestas disciplinas humanas, & nihil horum posse eligi ad gratiam; absque dubio excludit omne exordium, quantumvis minimum ex nostris viribus, etiam moralium operum, & in solam Dei voluntatem refert hanc electionem. Cum autem negat exordium in praesentia, vt ab aeterno eligantur, negat etiam in tempore, vt gratia propter illud donetur. Eandem enim esse rationem, & donationis in tempore, & electionis in praesentia, saepius inculcatum est.

His accedit Concil. Valent. sub Lothario Imperatore cap. 3. vbi ait, Fatemur praedestinationem electorum ad vitam & praedestinationem impiorum ad mortem: in electione tamen saluandorum misericordiam Dei praecedere meritum bonum. Vbi misericordiam gratiae Dei priorem esse putat, quam praesentiam meritum ex nobis; & cum misericordiae Dei tribuat praedestinationem, plane excludit omne etiam minimum meritum, vt cap. 15. probabitur.

Vltimo denique Patres praedictos contra Massilienses non solum exclusisse meritum condigni, sed quodvis minimum meritum, etiam impetratorum: praeterea Massilienses non errasse, quod dicerent gratiam esse promissam, & ratione promissionis negari non posse laborantibus, & ex se incipientibus, constat ex ijs, quae diximus disputatione 89. c. 5. nam Massilienses nunquam concesserunt meritum condignum, sed remotam occasionem aliquam, seu impetrationem, quam Deus ex misericordia sua promoueret, vt dixit Cassianus 12. de institutis conuictorum cap. 13. & 14. vt aliquo modo electio ad gratiam, & donatio illius ex arbitrio penderet, sicut ex Cassiano ibi manifeste desequitur in 1. pars Tomus.

diximus. Quare nullus probatus auctor Massilien. notant, quod asserent gratiam dari nobis ex promissione, & pacto Dei propter opera ex nobis; sed simpliciter, quia daretur intuitu operum & rationes, quas cap. 14. & 15. asseremus etiam probasse, ex sententia Patrum gratiam non dari ex liberalitate propter aliqua opera liberi arbitrii. Porro operibus moralibus promissam esse aliquam gratiam Dei, videbimus infra cap. 16. De Concilio vero Valentino idem patet. Nam cum illud congregatum fuisset, vt causam Episcopi illius civitatis Patres ibi definirent, placuit statim pauca fidei documenta adicere, & in primis de praesentia, & praedestinatione, eo quod, vt dicitur in primo capite animi quorundam fratrum scandalum pariebantur, permanebant enim adhuc reliquiae illae Pelagianorum, quae ceperunt tempore Cassiani, & diu in Gallia vixerunt. Et haec auctoritate Patrum probata manet in vniuersum sententia Catholica, quam cap. 11. proposuimus.

CAPVT XIII.

Eadem veritas Scripturae testimonijs confirmatur.

Scripturae quoque testimonijs monstrari potest, nullum omnino ex libero arbitrio initium esse, etiam moralis operationis, propter quod Deus gratiam suam nobis largiatur, & praeter ea quae cap. 15. referemus, quibus id plane probatur, est in primis locus Augustino satis familiaris *O homo, quis est, qui te discernit, quid autem habes, quod non accepisti? si autem accepisti: quid gloriaris, quasi non acceperis?* quem latissime explicat 1. de praedestinatione sancti. c. 4. & 5. & ex eo probat neque sine, neque aliquo bono opere ex se ipso vnum ab alio, sed sola Dei misericordia discerni. Colligit autem hoc modo. Cum inter Corinthios exorta fuissent quaestiones quod vnus diceret, se esse Cepha, alter vero se esse Apollo, & sic vnusquisque in homine praepatore suo gloriaretur, volens Apostolus horum schisma reprimere, cap. 3. explicat quid fuerit Petrus, seu Paulus, & Apollo, vt Corinthijs fides, & iustitia infunderetur, & in eis germinaret. Dicit ergo fuisse ministros tantum, sicut est ille, qui exterius rigat, Deum autem auctorem esse, qui interiorius incrementum dat. & post multa colligit Aug. hoc modo. Nemo itaque gloriatur in hominibus. Ex quo etiam infert, nulli in seipso gloriandum esse. Deinde c. 4. eandem sententiam prosequens suadet, ne vnus aduersum alium in seipso pro alio, hoc est, pro praepatore suo, contendens se meliorem habere Doctorem, subiungit causam. *Quis enim te discernit & c.* Quibus verbis, vt ait Aug. cap. illo 5. contra humanam superbiam loquitur, ne quisquam in homine, ac proinde nec in seipso, sed in Domino gloriatur. Quod si aliquis ex se haberet fidem, aut opus morale, quo gratiam a Deo consequeretur, seipsum ab alio sine gratia Christi solo dono creationis discerneret, & in eo posset saltem sine Christo gloriari, tamen non sine Deo, qui per creationem auctor est omnium. Adduci etiam solet illud, *Antequam quidquam boni, aut mali & c.* & illud *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est.* Verum horum locorum ampliolem explicationem trademus d. 95. c. 8.

Clarissime vero idem probatur, illis verbis *Dicit itaque mihi: quid adhuc queritur, vobis cap. 9.* Dicit itaque mihi: quid adhuc queritur, vobis cap. 9.

105

Primum sensus
fuit.

Explicitio
dicitur non vi-
detur cum
subiunctis
verbis.

Secundus
eiusdem loci
sensus.

Verior loci
intelligentia.

Intuiti enim eius quis resistit: O homo, tu quis es qui re-
spondens Deo, nunquid dicit figmentum ei qui se finxit:
quid me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti, ex
eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud ve-
ro in contumeliam? quorum verborum contextus
prius explicandus est, ut deinde nostram senten-
tiam confirmemus. Totam vero difficultatem fa-
ciunt verbum illud, *Dicis*, & verbum, *Queritur*, & il-
lod, *O homo &c.* nam si illud *Dicis*, significet obie-
ctionem, quam aliquis facere posset Paulo, ut ple-
rique interpretantur, atque suppositum illius ver-
bi *Queritur*, sit, Deus, ut omnes Græci, & communi-
ter Latini volunt, sensus est: si Deus cuius vult mi-
seretur, & quem vult, indurat; quare de homini-
bus queritur, quod iuste, & pie non vivant; liqui-
dem nemo potest resistere voluntati ipsius. Rur-
sus cum subiungitur, *O homo, tu quis es, qui respondeas*
Deo? videtur respondere Paulus, ut communiter
etiam Græci, & Latini intelligunt, & increpare ho-
minis objectionem. Huic tamen obstat plurimum
ratio subsequens, quam in confirmationem suæ
inceptionis Paulus videtur adducere: nempe,
Nunquid dicit figmentum ei, qui se finxit: quid me fecisti
sic? Hæc enim non erat hominis querimonia, sed
contraria potius, cur scilicet Deus de homine con-
queratur, cum ipse misereatur, cuius vult. Nam &
artifex figmenti non posset de ipso vase queri,
quod hoc, vel illo modo factum esset, cum ab ipso
artifice formatum fuisset. Quare homo rursus
objicere posset Paulo id, quod responsione omni-
no careret, in hunc modum: ego non dico, cur ho-
mo queritur de Deo: nam sicut tu dicis, vas de ar-
tifice queri non posse, ita nec homo potest de deo:
sed dico, cur queritur Deus de homine, cum arti-
fex de vase queri nequeat?

Si vero, aut aliqui Latini volunt, suppositum
verbi, *Queritur*, sit, homo, quod verius est; adhuc
difficilis manet contextus, si verbum *Dicis*, obie-
ctionem significat: erit enim sensus huiusmodi:
objicies itaque mihi, si ex dei voluntate libera pen-
det, quod ipse vnus misereatur, & alium induret;
quid adhuc queritur homo, quod eius non mise-
reatur Deus? nam voluntati Dei nemo resistere
potest. Sed difficilis est responsio Pauli: *O homo, tu*
quis es, qui respondeas Deo? Immerito namque homi-
nem, qui diceret, neminem de Deo queri posse,
increparet Paulus dicens: *O homo, tu quis es, &c.* ille
enim optime assereret, nullam de Deo querimo-
niam esse posse, quod in sua scitum sit libertate,
hoc, aut illo modo facere.

Ideo, ut planior contextus fiat existimo parti-
culam illam, *Dicis* itaque, non esse obijcientis, sed
inferentis ex dictis conclusionem, hoc modo.
Itaque iam dicis, & fateris conuictus ijs, quæ ha-
ctenus diximus, frustra hominem de Deo queri,
quod suam gratiam diuidat quibus vult: eius enim
voluntati quæ est summa æquitas, & pro lege est,
nullus obistere potest; non dico potentia (nam
de hac non agit Apostolus) sed neque ratione,
sicut nos regibus resistimus lege, & ratione, qui
potentia nequaquam possumus, deinde cum sub-
iungitur, *O homo, tu quis es, qui respondeas Deo?*
non sunt verba Pauli increpantis, sed continuan-
da sunt cum præcedentibus tanquam pars illatio-
nis hoc modo: quinimo dicis ad quemlibet ho-
minem, O homo, tu quis es, qui Deo respon-
deas, & contradicas? est enim in Græco particula
ἵνα, quæ Latine redditur, *Quinimo*, & est

arguentis illationem ipsam. Deinde cetera bene
consonant.

Ex hoc loco quouis modo intellecto nostra
sententia præclare comprobatur, nam si homo de
Deo queri non potest, quod hunc eligit ad suam
gratiam congruam, illum vero non; consequitur,
nullum ex libero arbitrio initium, rationem, oc-
casionem, seu minimum meritum esse nostræ præ-
destinationis; non secus quam in eandem luti mal-
sa non est aliqua, nec minima ratio, cur ex vna par-
te fiat vnum vas in honorem, aliud in contume-
liam: alioqui quodammodo de Deo queri posset
homo, ipsum ingratitudinis arguere, & eius vo-
luntati aliqua ratione obistere: quia cum capillet
ex se, quantum potuit, conatus ipsius Deus non
est prosequutus. Atque hoc testimonium ita probat,
nullum initium ex nobis esse supernaturalis
virtutis, sicut etiam moralis acquisita. Adde et-
iam, quod cum eodem loco ad Rom. 9. & Ieremie
18. homo in negotio suæ iustificationis compare-
tur luto, ex quo fit vas figulinum sicut tamen non
tantum formatur à figulo in vas, sed etiam ab eo
preparatur; & emollitur ita etiam homo non so-
lum à Deo iustificatur, sed etiam bonis operibus
preparatorijs emollitur, & disponitur: quod si ho-
mo quibusdam suis operibus sine gratia Dei factus,
gratiam Dei obtineret, ipse se emolliret quodam-
modo, & prepararet.

Sunt autem alia testimonia Scripturæ, quæ probant,
gratiam non inueniri solitudine, & oratione
eius, qui illam consequitur, quæ hanc senten-
tiam eodem modo confirmant: hæc tamen refe-
remus infra in hac disp. cap. 17. Iam vero eadem
sententia ratione confirmanda est.

CAPVT XIV.

Eadem Catholica sententia ratione à priori monstratur.

Quamuis ad comprobandum Catholicam
doctrinam, quam cap. 11. 12. & 13. auctori-
tate confirmauimus, rationes non desint, quia
tamen res hæc omnino supra naturalem, & hu-
manam philosophiam est, ex principijs solo lumi-
ne naturali notis demonstrari nequit sed bona ex
parte auctoritatis etiam innitendum est. Duas igitur
asseram rationes ex Patrum, & Scripturæ au-
thoritate collectas, quibus naturam gratiæ, quæ
per Christum nobis restituta est, & prædestina-
tionis illius, explicabo. Sed ante priorem rationem
breuiter præmittendum est id, quod in disput. 88.
cap. 1. dixi nimirum gratiam Dei in vniuersum,
esse donum quoduis liberaliter nobis à Deo col-
latum, etiam si donum creationis comprehendat
sed gratiam Christi esse auxilium quotidianum,
quo homo dirigitur ad bene operandum, & ten-
tationes vincendas, quo tandem per singula ope-
ra ad iustificationem peruenit. Cum ergo agimus
de prædestinatione gratiæ Dei non agimus de
providentia, qua Deus homines concedere de-
creuit, sed qua per Christum ipsos ad iustifica-
tionem, & rectam vitam deducere destinauit
huius ex nostro arbitrio deur aliqua causa, quæ
non sit effectus gratiæ Dei per Christum. Ideo
autem diximus, nullum opus bonum ex nobis
occasionem Deo præbuisse, dandi, aut præde-
stinandi nobis gratiam Christi, quia quodlibet et-
iam minimum, vnde homo incipit iustifica-
tionis viam ingredi, inter dona gratiæ Christi con-
numerari

numerari debet, & ita sub ipsam gratiam prædestinationis cadere. Id quod hac ratione probatur.

Cum homo rationalis naturæ sit indifferens, quidem ut bonum, aut malum sequatur, nec natura suæ creationis ad bonum determinetur magis, quam ad malum; sed cogitatione prævia in hoc, vel illud mouetur; primamque cogitationem in sua potestate dono suæ creationis non habeat; sit ut notam à Deo gratiam consequatur, cum cogitatione boni mouetur, ea inquam, quæ ita obiectum proponit, ut re ipsa, sicut Deus nouit, voluntas ipsum prosequatur, & amet. Dixi boni cogitationem, nam si cogitatio sit mali obiecti, vel indifferentis, etiam si nostrum arbitrium dono creationis illam non habeat: gratia tamen dicenda non est; gratiam enim, & donum solum in bonis agnoscimus. Neque enim Deus aliquam mihi gratiam facit, si mala mihi occurrat cogitatio, nec illam debeo petere, nec pro illa gratias agere. Cogitatio vero indifferens, si utilis est ad præsentem vitam non est gratia, quam contra Pelagium contendunt patres, quæ est per Christum, & qua promouemur ad iustitiam, etiam si alia ratione propter utilitatem donum dici possit præsentis vitæ, sicut ipsa creatio. Porro autem cogitationem hanc prouenire ex aliqua rerum exteriorum serie, quam Deus præscientia, & prouidentia sua ita disposuit, nihil obstat, quo minus ipsa in se donum Dei sit à creationis dono distinctum. Neque enim ex vi creationis sequebatur hic rerum ordo, ex quo naceretur congrua, & efficax cogitatio potius, quam ordo oppositus. Cum igitur Deus res ita disposuit, ut congrue, & efficaciter moueretur homo, nouum donum distinctum à creatione ei prædestinavit.

Neque vero hoc donum solum est externæ cuiusdam protectionis, sed etiam internæ inspirationis, & cogitationis, cum omnis externa rerum series ad hoc ordinetur, ut interius homo sancta cogitatione moueatur; quæ, quia opposito rerum ordine, multisque alijs modis poterat à Deo perturbari, aut omnino impediti, illæso omnino dono creationis, & liberi arbitrij, ne effectum haberet; iure optimo noua gratia dicenda est, distincta à dono ipso creationis, ut disputatione 95. c. 6. etiam monstrabitur. Et quamuis hæc ratio non probaret omne opus morale ex omni circumstantia rectum esse donum Dei ex gratia per Christum distinctum à dono creationis de quo nunc non disputo; efficaciter tamen demonstrat illud opus eamque cogitationem sanctam, & congruam, ex qua nostræ iustificationis occasio seu initium desumitur, gratiam Dei esse distinctam à dono creationis; & sicut in Adamo eam amisimus, ita per Christum fuisse nobis ab æterno prædestinatam & in tempore restitutam. Nam sicut primi Adami peccato iustitiam, & innocentiam amisimus, ita etiam & iustificationem, & quamlibet gratiam, quæ ad illam nos mouet, quamlibet etiam occasionem, & initium illius perdidimus, quæ omnia in secundo Adamo scilicet in Christo nobis prædestinata, & restituta fuerunt.

Hoc autem modo intelligendus est Fulgentius libro de incarnatione & gratia Christi capite 12. in principio cum ait: Sic humano generi gratiam gratiam diuinam bonitas contulit, per quam in hominibus non solum propagata obligatione contracta, & viro propria voluntate

ita ad electa deleteretur omnis iniquitas, quin etiam cogitationis sanctæ amissæ pridem in homine primo, per hominem secundum reciperetur facultas. Et Prosper ad capitula Galorum c. 9. Et cum ducentis quatuordecim sacerdotibus, quorum constitutionem contra inimicos gratia Dei totus mundus amplexus est (intelligit concilia Africana) veraci professione quemadmodum ipsorum habet sermo, dicamus gratiam Dei per Iesum Christum dominum non solum ad cognoscendam, verum etiam ad faciendam iustitiam nos per alius singulos adiuuare, ita ut sine illa nihil vera sanctæque pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus. Neque hæc dona ita ex Deo esse opinemur, ut quia ipse nostræ naturæ auctor esset conditionem iam hæc contulisse videatur, quia dedit quidem ab initio hanc homini facultatem, sed omnes eam in illo amisimus, in quo omnes peccauimus. Unde alia creatione, alioque principio renouari genus in Christo. Quis autem neget, ut minimum ea opera moralia, quæ occasionem, & causam Deo præbuerunt nostræ salutis, esse veræ sanctæque pietatis? sentit ergo Prosper, hæc nobis non inesse dono creationis, sed regenerationis per Christum, per quem nobis prius amissa restituantur.

Hanc gratiam per Christum, qua recte viuunt, tentationes superantur, & homo ad iustificationem contendit, cuius meminit Aug. epist. 90. & 95. colligit ipse August. multis in locis ex eo, quod non est situm in nostra potestate ita, aut ita cogitare, sed Dei prouidentia variæ cogitationes nobis prædestinantur: loca August. retuli c. 11. huius disp. Sequitur ergo ex prædicta ratione contra Durandum, saltem opera bona moralia, quibus à Deo auxilia gratiæ impetramus, esse etiam ex auxilio gratiæ intus mouentis, nec solum ex peculiari prouidentia, & externa protectione: ita vere esse effectus gratiæ Dei, sicut etiam sunt prædestinationis, imo eo ipso sub prædestinationem cadere, quod ad gratiam pertinent, ut c. 10. ostendimus. Quomodo vero Augustinus initium gratiæ Christi in sancta cogitatione posuerit, & qua ratione, vidimus supra cap. 11.

Præterea ex Scholasticis nostris hoc genus gratiæ per determinationem cogitationis ad bonam partem, quod homo ex se indifferens sit, tradunt S. Th. 1. 2. q. 109. a. 2. Capreol. in 2. d. 29. q. 1. ar. 1. cond. 4. Deza Hispanensis in 2. d. 28. q. 1. ar. 3. notatione 2. & 6. Franc. Romæus in lib. de libertate & necessitate operum veritate 14. & 15. omnes ex Schola S. Th. insignes eius discipuli.

Ceterum hic obiter primum notandum est, auxilium gratiæ per Christum non solum appellari auxilium quod à Scholasticis supernaturalis ordinis esse dicitur secundum suam substantiam, & ad sola opera virtutum infusarum ex ipsorum opinione confertur, quibus voluntas nostra ex se ut instrumentum comparatur; sed etiam quicquid boni per Christum nobis donatum est, & post peccatum primi parentis ad recte viuendum, tentationes superandas, & ad iustificationem perueniendum, est restitutum, qualis est cogitatio illa pia, & sancta, de qua hæcenus diximus, quæ quidem secundum substantiam naturalis ordinis est, sed quodammodo supra naturam dici potest, quia circa industriam, & sollicitudinem nostram habetur, imo nostram sollicitudinem, & operationem præuenit, & ex intentione finis supernaturalis confertur. Porro autem auxilium gratiæ per Christum non solum esse ad opera illa

Cec 4

super-

Prosper.

Enchirium
Prosperi testimonium
ad ipsam
comprobandum.Non est in
nostra potestate
ita cogitare.Corollarium
aduersus
Durand.S. Th.
Capreolus.
Deza. Hisp.
Franc. Romæus.

supernaturalis ordinis, sed ad aliqua etiam alia ordinis naturalis multa suadent. Primo auctoritas *S. Th. 2. 2. q. 85. 1. 3. 6. articulo 3. ad 2. ubi agens de patientia inquit, opus politice virtutis esse commendatum naturæ humane, & ita posse naturam nostram in illud tendere absque auxilio gratiæ gratum facientis: intelligit autem auxilium secundum substantiam supernaturalem, sed non absque auxilio gratiæ: concedit igitur auxilium gratiæ ad opera ordinis naturalis secundum suam substantiam præter auxilium super naturale ad opera secundum substantiam supernaturalia.*

Secundo idem probat auctoritas Doctorum, quos Paulo ante allegauimus, & aliorum multorum, qui docent omnia opera moralia semper fieri ex auxilio gratiæ: quorum sententia si ita vniuersalis non placet, eorum saltem opinio displicere non potest, qui asserunt, ad opera difficiliora virtutis moralis, & ad difficiliore tentationes contra moralia præcepta necessarium esse auxilium gratiæ. Imo de omnibus tentationibus non pauci id ipsum probabiliter affirmant, ut suo loco videbimus.

Tertio colligitur idem ex Concil. Trid. sess. 6. c. 16. ubi definitur, gratiam Dei semper præuenire, comitari, & subsequi bona iustorum opera: ubi plane comprehendit etiam moralia, quibus præcepta obseruamus, ut ex eodem loco Concilij constat: & ostendimus 1. 2. q. 114. art. 4. nomine autem gratiæ non intelligi habituales, sed auxilium probabimus in ea q. ar. 3.

Quarto nisi id concedamus, vix defendere possemus, non esse ex nobis initium iustificationis nostræ, aut occasionem aliquam per bona opera moralia, ut in hoc capite notabamus.

Deinde obseruare debemus, nihil nostra interesset, utrum hæc sancta cogitatio sit post fidem & notitiam Dei supernaturalem, an vero ante fidem etiam inueniatur: nam quocumque modo contingat, ex illa recta cogitatione oriri aliquod opus, quo à Deo impetremus aliquod auxilium gratiæ, illud præfertim, quo colligatur series operationum vique ad iustificationem, & perseverantiam, vere gratia per Christum dicenda est, & quatenus præuenit consensum, dicenda est operans; quatenus vero comitatur illum, cooperans debet vocari. Mihi tamen dubium non est, aliquibus operibus moralibus ex gratia Christi factis, antequam aliquis cognoscat mysteria supernaturalia, obtineri à Deo veram illorum notitiam, & ulterius media illa notitia hominem cōsequi iustificationem. Quod si Aug. sapius negat gratiam ante notitiam fidei, id docet quia putauit, ut plurimum eos, qui non habent veram Dei notitiam, etiam si circumstantiam virtutis frequenter operentur, semper ex prauo fine, aut cum praua circumstantia operari, de qua 1. 2. q. 109. art. 2. fusius tractabitur. Quomodo autem fides sit donum Dei, & oratio similiter, ea q. a. illo 1. & 2. dicemus.

CAPVT XV.

Ratio eiusdem sententiæ à posteriori.

Posterior ratio desumpta ab absurdo est huiusmodi. Si auxilium quoad iustificationem promouemur, daretur nobis occasione accepta alicuius operis nostri, illud non esset gratia, ac proinde iustificatio nostra non esset ex gratia, sed ex operi-

bus nostris; quandoquidem ipsis retribueretur tanquam debita, quod est absurdum. Hæc ratione Paulus excludit opera solius arbitrij à iustificatione nostra, & aperte pronunciat hominem non iustificari ex operibus legis, sed ex fide; ac si dicat ex gratiæ auxilio, quæ fide nobis communicatur: cum excludit opera, non solum excludit ceremonias, sed etiam moralia, quæ ex sola notitia legis sunt, ut ostendat solam notitiam legis sine spiritu gratiæ intrinsece non sufficere ad iustificationem, & obseruationem legis.

Paulum vero loqui non solum de lege ceremoniali, sed etiam de morali patet; quia ad Roman. 2. ostendens parum referre, si legem quis habeat ex scriptura, ut eam obseruet, offert exemplum gentilium, qui sola naturali notitia legis, non quidem sine spiritu gratiæ mouente, sed sine exteriori litera illam obseruant, & iustificantur id quod de lege morali plane intelligitur. Et capite 7. ostendens legis infirmitatem ad hoc solum delinere, ut notitiam præbeat peccati, atque, si spiritus gratiæ desit, qui intrinsece moueat, peccatum sequatur, exemplum offert legis moralis, cum ait: *Quid ergo dicemus, lex peccatum est: absit sed peccatum non legimus, nisi per legem: nam concupiscentiam nesciebamus, nisi lex diceret, Non concupisces.* Quæ verba non de ceremoniali, sed de morali lege plane accipiuntur. Et ad Galat. 3. ut ostendat literam legis exterius sonantem sine spiritu gratiæ potius mortem operari, quam iustitiam, sic inquit: *Quicumque enim ex operibus legis sunt (hoc est sola notitia literæ legis operari conantur) sub maledictio sunt, hoc est, incurunt maledictionem, quia legem non obseruant. Scriptum est enim: maledictus qui non permanserit in omnibus, quæ scripta sunt in libro legis, ut faciat ea.* Hæc autem maledictio etiam moralibus præceptis appositæ est. Cum ergo Paulus in vtriusque epistola dicat hominem non iustificari ex operibus, excludit plane opera moralia ex proprijs viribus facta: vel quia nulla sunt huiusmodi, quæ seipsis iustificare possint, vel quia nulla huiusmodi sunt, quæ iustificationem à Deo impetrent, & eam aliquo modo inchoent.

Ceterum quia posset quis nimium contendere, hic à Paulo eo solum excludi opera moralia, quod ex seipsis non habeant vim iustificandi, non tamen ab eo negari, his operibus gratiam Dei obtineri, ex capite 11. ad Rom. clarius ostendo ex operibus moralibus factis sine spiritu gratiæ, non consequi hominem à Deo auxilium gratiæ, quoad iustitiam perueniat, inquit enim: *Reliquiæ, hoc est pauci, secundum electionem gratiæ salui facti sunt.* Si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non esset gratia: ac si dicat, pauci qui saluantur, gratia à Deo ad suam gratiam electi sunt, atque gratuita electione saluantur. Quod si gratis electi fuerint, non propter opera ipsorum, quæ præcesserint, aut præuiis fuerint, oligi poruerunt. Sic intelligit Augustinus huic locum libro 1. ad Simplicianum quæstione 2. non longe à fine, & sermone 7. de verbis Domini secundum Matthæum, & libro de patientia c. vigesimo, & 1. de prædestinatione Sanctorum c. 3. & ratio est: quia electio iam esset gratuita, non gratuita: unde gratia non esset gratia, hoc est, id quod alioquin gratia esset, tunc gratia non esset.

Hoc argumentum ex testimonio Pauli contra Massilienses videntur Patres, ut probant, donationem

713
Ante notitiam
fidei potest
dari gratia.

nam gratia in tempore, & electionem ad illam in
præsentia non esse ex operibus, nec ex illis oc-
casione cepisse. Ita arguit August. contra Iulianum
Pelagianum libro 4. cap. 3. & in illo libro de patientia cap.
20. & 1. de prædestinatione Sancti cap. 3. & alibi sepe-
numero, Fulgentius lib. de incarnatione & gratia cap.
18. Propter libro 1. de vocatione gentium cap. 18. in principio
alias 5. non longe à fine & passim libro contra Collatorem,
& ad excerpta Genuensium ad quartum dubium, Petrus
Dionysius libro de incarnatione, & gratia Domini nostri
Iesu Christi cap. 8. qui cum damnasset libros Faustii,
quod humano labori subiungendum esse adiuto-
rium gratiæ, doceret; adiecit: Atque totam omnino
Christi euacuans gratiam antiquos sanctos non ea gratia
qua & nos secundum quod docet beatissimus Petrus Apo-
stolus, sed naturæ possibilitate saluatos impie proficetur.
Manifestum autem est hunc Faustum non negasse
gratiam sicut negauit Pelagius vt disputatione.
89. cap. 4. dictum est, sed initium tantum ex nobis
concessisse, nihilominus totam gratiam euacuasse
videtur, quia, si nos inciperemus, gratia non esset
gratia. Ex quo etiam fieret, vt possibilitate naturæ
saluati diceremur, quia per eam consequeremur
à Deo cetera ad salutem necessaria. Dicit etiam
ibidem Petrus libros Faustii Regiensis, in quibus
docet labori humano subiungendum esse gratiam,
scriptos esse contra Apostoli doctrinam ex operi-
bus nostris nobis donari.

Possit tamen aliquis huic obstare rationi &
mentem horum Patrum sic interpretari, vt lo-
quantur solum de meritis condignis, ex quibus si
gratia Dei daretur, vt putabat Pelagius, vere gratia
non esset, quia tunc quasi pro æquali pretio, sicut
gloria beatitudinis conferretur. Nam quod datur
gratia pro opere alias non condigno, sed congruo
tantum non videtur impedire rationem gratiæ:
veluti si donatio aliqua magna pro re parui mo-
menti fieret: quo argumento nonnulli putant,
contra Semipelagianos non satis probari, gratiam
non dari ex meritis tantum congruis, & impetra-
torijs. Hanc sententiam amplius est Andreas de
Vega, libro 8. supra concil. cap. 5. vt defenderet opinio-
nem, quam docuit in eodem 8. lib. super concil.
capite. 10. nempe peccatorem mereri gratiam ha-
bitalem, & remissionem peccatorum de con-
gruo per opera precedentia, quæ sunt ex auxilio
gratiæ.

Horum tamen opinio mihi nullo modo pro-
batur, quod rationem Patrum contra Semipe-
lagianos tam facile euerat. In cuius confirmatio-
nem notandum est, naturam donationis omnino
liberalis in eo sitam esse, vt nulla ex causa onero-
sa, vel propter beneficium acceptum fiat, sed solo
intuitu donandi, & beneficiendi, & hæc dicitur
donatio omnino gratuita. Nam ea, quæ fit aliqua
ex causa, vel propter aliquod beneficii acceptum,
vel cum aliquo onere, dicitur donatio antidotalis,
hoc est, remuneratoria, etiam si beneficium accep-
tum æquale non sit retributioni, aut dicitur do-
natio ob causam.

Aut ergo Deus largitur nobis suam gratiam
omnino liberaliter animo beneficiendi, & ex mi-
sericordia, non donatione antidotali, seu remu-
neratoria, & ita nec minimum meritum, nec mi-
nima causa ex nobis potuit procedere, alioqui
gratia iam non esset gratia omnino liberaliter, &
gratis, aut ex misericordia, sed gratitudinis ergo
nobis collata; præcessisset autem abque dubio ex

nobis aliquod meritum, vel causa, si opera aliqua
præcessissent, quibus Deus inclinaretur, vt suam
nobis gratiam daret. Aut certe donatio gratiæ
Dei remuneratoria, & antidotalis dicenda est.
Quare, & Christus etiam grato, erga nos animo,
non autem animo miserendi, & omnino liberali
pro nobis passus fuisset; ac proinde redemptio
nostra non opus misericordiæ, sed gratitudinis es-
set. nec simpliciter donatio dicenda esset: donatio
enim animo remunerandi non est dicenda dona-
tio, vt definitur in lege Aquilii regulus, ff. de dona-
tionibus: quæ plane sunt absurda.

Porro autem donationem gratiæ non esse an-
tidotalem patet ex illo, quod eodem capite 1. ad
Roman. dixit Apostolus, ubi ostendens liberam
Dei voluntatem, qua quorundam miseris est, al-
ios vero reiecit, inquit: O altitudo diuitiarum sapien-
tiæ, & scientiæ Dei, explicans autem in quo diuitiæ
Dei reluceant, subiungit: Quis prior dedit ei, & retri-
buetur? & Iob. 41. quis ante dedit mihi, vt reddam ei? quasi
dicat, nullus. Retributionis autem nomine intel-
ligit quamlibet remunerationem, & donationem
antidotalem; adiecit enim: Quoniam ex ipso, & per
ipsum, & in ipso sunt omnia ipsi gloriam in secula. Amen:
& Iob. eodem capite. omnia quæ sub celo sunt, mea
sunt. Dicit ergo ideo neminem ex se quicquam
prius dedisse Deo, vt Deus ipsi retribueret pri-
mam gratiam suam antidotali donatione; quia
omnia potius, quæ homo habet, ab ipso gra-
tis accepit, & pro omnibus ipsi gratias agere de-
bet: gratiam igitur, quam nobis Deus donauit,
omnino liberaliter contulit, absque vlla retribu-
tione, quæ alicuius remunerationis, & gratitudi-
nis rationem haberet. Quare cum eodem capite,
paulo superius dixit, Si autem gratia iam non ex operi-
bus, alioquin gratia iam non esset gratia; exclusit manife-
ste quæcunque opera nudi arbitrij, quæ minimam
haberent rationem meriti, causæ, aut occasionis,
ob quam Deus gratiam suam antidotali donatio-
ne largiretur & grato animo remuneraret.

Præterea, vt inferius notabimus ex Fulgentio,
gratia Dei per Christum est pura misericordia,
quia solum ex animo leuandi nostram miseriam,
non ex animo gratitudinis donatur: quod enim
ex grato animo datur, non ex misericordia con-
feritur; nam gratitudo beneficium acceptum, mi-
sericordia vero solum miseriam respicit. Re-
igitur Patres non solum contra Pelagium probat,
gratiam non dari ex meritis condignis liberi arbit-
rij, quia gratia non esset gratia, quasi pro æquali
pretio daretur; sed etiam contra Semipelagianos
demonstrant, gratiam non dari ex meritis con-
gruis liberi arbitrij, quod gratia non esset gratia
omnino, & misericordia, sed antidotalis quædam,
& remuneratoria donatio, etiam si pro operibus
minoris valoris donaretur.

Præterea Patres superius allegatos in ea esse
sententia, vt existiment, gratiam non esse gratiam,
si operibus liberi arbitrij etiam non dignis, sed
congruis tantum retribuatur, constat, quia aliqui-
bus ex illis locis contra Semipelagianos solum
disputabant, qui non dicebant meritis condignis
liberi arbitrij gratiam donari, sed operibus, quæ
aliquam haberent rationem meriti, aut inquit, vt
disputatione 89. cap. 4. expresse notauit, Augusti-
nus quidem libro illo de prædestinatione Sancto-
rum capite 2. contra eos, qui dicebant initium fi-
dei esse ex nobis, consummationem ex Deo, ita
scribit:

Ad Rom. 11.
Donatio gra-
tia non est
antidotalis.

119

Si gratia ope-
ribus arbitrij
congrue daretur
non esset
gratia in sen-
tentia Pa-
trum.

Augustinus
testimo-
nium.

scribit: Non ergo receditur ab ea sententia quam pelagius ipse in episcopali iudicio palestino, sicut eadem gesta restantur, damnare compulsum est, gratiam dei secundum merita nostra dari. Id autem probat paulo inferius his verbis: Quis autem dicat eum, qui iam cepit credere, ab illo, in quem creditur, nihil mereri: ut inde sit, ut iam merenti cetera dicantur addi retributione diuina, ac per hoc gratiam Dei secundum merita nostra dari. Quibus solum ostendit Augustinus ex sententia Massiliensium aliquod meritum, etiam si non condignum, ex nobis præcedere: quia qui cepit credere, aliquid meretur, sicut ipse etiam fatetur epist. 105. fidem mereri iustificacionem quia illam impetrat, intelligit meritum saltem impetratoriū, vel quod Scholastici congruum appellant, idque sufficere putat, ut gratia non sit gratia, sed secundum merita dari dicatur.

Aliud eundem.

Aug.

721
Debitum si
debitatis non
tollit ratio-
nem gratia.

Testimonium
Fulgentij.

122

Idem etiam affirmat eodem libro, capite 2. nempe eum, qui incipit credere, mereri augmentum fidei, & ita, si initium fidei esset ex nobis, augmentum illius non fore gratiam, quia debita redderetur, & capite 3. aliquid ante finem addit: Quæ utique non est gratia, si eam villa merita præcedunt, non dixit, condigna, sed villa, ut omnem rationem meriti excluderet. Ac tandem subiungit: Ne iam quod datur, non secundum gratiam, sed secundum debitum reddatur potius meritis, quam doneatur: Inquit autem gratiam debitam esse, & ita non esse gratiam, si redditur meritis etiam minimis, qualia fatebantur Massilienses: non quia esset debita, ex iustitia, nam iustitia proprie non interuenit inter nos, & Deum, etiam in merito condigno, ut disputat. 83. monstrauimus: nec quia esset debitum ex promissione, debitum enim fidelitatis, quod ex verbo Dei nascitur & non solum meritis condignis annexum est; sed aliquibus etiam congruis (nam operibus misericordiae multa Dei dona promissa sunt, ut sequenti capite, dicemus) non tollit rationem gratiae: neque enim ideo definit esse gratia, quia reddatur promissa: si enim liberalis fuit promissio, erit etiam donatio: sed dixit gratiam fore debitam, si meritis etiam minimis liberi arbitri donaretur: quia esset debita ex gratitudine meriti, & beneficii accepti, quo solo aufertur etiam ratio gratiae, & donationis simpliciter, & donatio fit remuneratio, seu antidotalis.

Eodem modo Fulgentius contra Faustum, & alios Gallos qui dicebant, nostrum esse, velle credere, propter quam voluntatem Deus nobis gratiam fidei largiretur, libro de Incarnatione & gratia Domini nostri Iesu Christi cap. 8. inquit. Si vero secundum opinionem illorum, nostrum est velle credere, prius quam nos Dei gratia incipiat adiuuare, iniuste dicitur gratia, quia non gratis homini datur, sed bona retribuitur voluntati. Hanc enim, sicut illi volunt, gratia in nobis inuenit, quam ipsa non dedit. Imo si sic est, nos priores Deo voluntatem habemus, atque ita gratiam non miseratione tribuentis, sed aequitate Dei retribuentis accipimus. Verumtamen quis prior dedit illi & retribuitur? nemo utique &c. Illi autem contra quos Fulgentius agebat, non concedebant merita condigna ex nostro arbitrio; sed quandam rationem meriti, quod nos congruum, vel impetratoriū dicimus. Neque enim illi omnino erant Pelagiani, sed de reliquijs Pelagianorum, ut loco citato probaui. Infert autem, gratiam sic non fore gratiam, quia nos priores Deo aliquid darem: quare gratia non daretur ex misericordia, sed ex aequitate: misericordia enim

non respicit beneficium acceptum etiam minimum, sed potius miseriam. Intelligit vero Fulgentius ex aequitate non condignitatis, & iustitiae, sed gratitudinis: gratitudo autem omnino à misericordia differt, quia hæc miseriam supponit in eo, cui fit donatio; illa vero beneficium ab eo acceptum: gratiam autem per Christum habemus ex misericordia non ex illa gratitudine.

Quapropter ad Roman. 9. & Exod. 32. dicitur. Miserebor, cuius misereor, & misericors diam praeabo, cui miserebor: igitur non volentis neque currentis, sed miserentis Dei & iterum, cuius vult misereor, & quem vult indurat. Quibus verbis Paulus largitionem gratiae Dei ad quam elegit nos, appellat misericordiam: & ideo asserit hanc electionem non esse currentis, neque volentis, sed miserentis Dei. Quod si diligentia nostra curemus aliquo bono opere, & vellemus prius aliquo nostro desiderio, quo Deum inclinarem, ut nos eligeret, & gratiam suam bonis conferret, nec excluderet Paulus cursum, & desiderium nostrum, nec diceret gratiam esse solius Dei miserentis, sed potius ex gratitudine retribuentis. Ideoque ibidem Paulus, & Osaeas 2. capite vocant electos Dei, plebem misericordiam consequutam: & Petrus Diaconus, cum ait libros Faustii contra Apostoli doctrinam scriptos, & gratiam Christi ab eo euacuari, loquebatur de meritis congrui aut impetratorijs, quæ solum Faustus concedebat, erat enim de secta Massiliensium.

Denique Prosper ad excerpta Genuesium ad 4. dicit, explicans eundem locum ad Rom. 11. Gratia iam non est gratia, sic loquitur, Non praeceps eorum aliquid, quod priores darent, & retribueretur illis: pro nihilo enim saluos fecit eos, & sal. 55. Quæ verba desumpta ex Augustino libro de prædestinatione Sanctorum capite 6. in fine & in responsione ad tertiam dubitat, idem Prosper ita ait: Et quod fides, unde incipiunt omnia merita, domum sit Dei, ne gratia non sit gratia, si aliquid eam, propter quod tribuatur, auuncit. Non dixit condignum, sed aliquid, propter quod tribuatur. Id vero asserit contra eos, qui dicebant fidem esse ex libero arbitrio, & propter illam nobis tribui gratiam: hi autem erant Massilienses, qui meritum condigni non concedebant, ut notatum est. Excludunt ergo Augustinus, & Prosper omne initium ex libero arbitrio, cuius iuuat gratia doneatur, quis talem putant esse donationem gratiae Dei per Christum, ut illa pro nihilo conferatur, id quod verum non esset, si nos prius aliquid quaecumque Deo darem.

At obijciat aliquis hoc modo. Si quis pauper alienam opem, & auxilium, quo indiget, obine postulet potest diues homo miseria deprecantis permotus ei succurrere, & nihilo fecius opus misericordiae, & gratiae, ita in ipsum exercere, ut nullam habeat rationem gratitudinis, & retributionis: nihil igitur obstat, quo minus Deus orationibus nostris permotus gratiam, & misericordiam absque ulla retributione & gratitudine, sed sola voluntate gratuita miserendi nobis largiatur; ac proinde etiam si affirmemus orationi humane gratiam Dei conferre, veræ rationi gratiae, & misericordiae non derogamus. Respondeo longe diuersam esse rationem inter homines, qui pauperum deprecantium miserentur, & Deum, nam homi-

nes non merito operis retribuunt, sed miseria postulantis, quæ oratione, & precibus ipsis innotescit, mouentur. Quocirca cum nullum ex oratione recipiant obsequium, aut ad illud non attendant, sed oratione solum miseriam simpliciter, aut melius, quam antea cognoscant; etiam post orationem pauperum opus puræ misericordiæ in ipsos exercent: neque vlla ratione retribuunt merito postulantiæ: aut si retribuunt, opus veræ misericordiæ non faciunt. At vero Deus acceptas habet orationes nostras, cum tamen aliqui illis non egeat, ut miseriam nostram cognoscat. Quare ipsis orationibus obsequium aliquod recipere dicitur; ac proinde quoties oratio ab eo aliquid impetrat, ipsi orationi retribuere; non autem miseriæ nostræ donare dicitur. Nam ut Deus miseria moueretur, oratione non egebat, sicut homo: flectitur igitur oratione quasi quodam obsequio, cui si aliquid concedit, ex gratitudine retribuere dicitur; non ex liberalitate donare. Ergo si oratione humana, hoc est, ex proprijs viribus gratia à Deo obtineretur: iam non esset gratia; vt testimonij Patrum, & ratione perspicue monstrauimus.

Hæ duæ rationes ex Scriptura, & Patribus desumptæ probant, nullum vel minimum initium, etiam remotum, moralis virtutis, quod ad gratiâ obtinendam disponat; ex nobis præcedere, præsertim quia iam etiam cum nos aliquid Deo daremus quod ad impetrandam gratiâ conferret, esset retributio, non misericordia. Nec solum probant nihil ex se homines habuisse, quo gratiam à Deo consequerentur, sed etiam nec Angelos: ac proinde recte inferitur vtrorumque prædestinationem non fuisse factam ex initio aliquo ipsorum, sed sola voluntate Dei. Quid vero Patres, & Scholastici de gratia Angelorum speciatim dicant videbimus infra disput. 128. cap. 2. & 3. Quomodo autem meritum de congruo, quo mereamur remissionem peccatorum iuxta doctrinam Aug. in epistola 105. non tollat rationem gratiæ, fufus dicemus 1. 2. q. 11. a. 5. ea videlicet ratione, quia tale meritum ex auxilio gratiæ procedit, non ex pura natura, & ita totum beneficium remissionis peccatorum ad radicem gratiæ primæ renouatur. Patres vero citati solum contendunt, euacuari rationem gratiæ Christi, si merita quantumuis minima, aut occasio aliqua ex nostris viribus præcedat; vt explicatum est.

Hactenus ostendimus, nullum ex nobis initium boni operis fuisse, ex quo prædestinaremur: bonam vero naturam indolem, & ingenium etiam causam non fuisse, obiter ex Augustino monstratum est, & infra quoque probabitur, disput. 94. c. 4. rationibusque; hæcenus factis confirmari potest. Nam si gratia daretur ob excellentiam ingenij, nec esset misericordia, nec esset omnino liberalis, sed antidotalis quodammodo. An vero quamuis ex prædestinato non detur aliqua causa, seu occasio suæ prædestinationis; in alio tamen esse possit, ita vt vnus alteri mereatur prædestinationem, & omnem effectum illius, dicimus disput. 94.

Tandem ex dictis perspicuum est, non errasse Malsilenses, quod assererent in peccatore esse meritum aliquod congrui, seu imperatorij, hoc enim in peccatore potest esse; sed quia hoc meritum, vel initium ex nostris viribus sine ullo auxilio gratiæ concesserunt. Neque errant, quia dixerunt, initium hoc ex nobis, esse meritum

condignum; nec quia dixerint, Deum ex promissione ob illud esse necessario obligatum; sed quia dum concedebant ex nobis aliquod meritum etiam minimum, ex eorum sententia sequebatur, initium illius Deum ex gratitudine suam gratiam retribuere.

CAPVT XVI.

Quædam aduersariorum obiectio.

ANequam argumenta Malsilensium, & Galorum contra Augustini sententiam afferamus, argumentum quoddam, quod illorum sententiæ fauere potest, diligendum est: argumentum autem est huiusmodi. Homo ex se sine alia gratia, quam dono creationis, & liberi arbitrij, facere potest aliquid opus morale bonum: ergo illud potest esse exordium ex nobis, vt ita nos prius demus aliquid Deo, propter quod ipse retribuatur, & donet gratiam suam. Aliqui concedunt, ex proprijs viribus per aliqua moralia opera hominem disponi, vt gratiam à Deo impetret, nihilominus ea non esse causam prædestinationis, quia sub ipsa prædestinatione hæc omnia opera comprehenduntur, sic sentit Durandus citatus à nobis caput 10. & alij recentiores. Sed horum sententia eo loco satis à nobis impugnata est.

Alij vero qui fatentur omnem effectum prædestinationis esse donum gratiæ Dei per Christum, respondent posse quidem nos aliquid bonum opus morale operari ex nostris viribus, sed nullum esse opus moralis virtutis acquisitæ, quæ à Deo aliquam gratiam impetret. Acquisitam virtutem vocant, quam nonnulli Theologi ab infusa etiam morali distinguunt: nam ex operibus, verbi causa misericordiæ, aliqua dicunt fieri ex respectu quoddam supernaturali, vt quando datur elemosyna egenti, tanquam filio Dei, aut Christi membro; & tunc esse opus moralis virtutis infusæ: quando vero datur tantum, vt homini egenti, quia sic honestum apparet, esse opus moralis virtutis acquisitæ. Docent ergo opere infusæ virtutis, non tamen opere acquisitæ, aliquid auxilium gratiæ à Deo obtineri, & quia opus infusæ virtutis fieri non potest sine auxilio gratiæ mouentis, efficitur, secundum illorum sententiam nullum esse ex nostro libero arbitrio initium gratiæ. Alij etiam, quos retulimus supra c. 12. existimant operibus moralibus ex libero arbitrio factis non esse promissam gratiam, sed ex misericordia Dei ipsis conferri.

Falluntur tamen priores aperte in eo, quod affirmant, aliquibus operibus misericordiæ, & alijs moralibus virtutum acquisitarum nullum à Deo auxilium gratiæ impetrari. Nam cum Scriptura, & Patres passim nobis auxilium gratiæ Dei promittunt, si misericordes in pauperes fuerimus si iniuriam nobis factam remiserimus, nunquam hac Scholasticorum vtuntur distinctione; sed ea nobis suadent, quæ apud homines communiter honesta iudicantur; qualia sunt opera misericordiæ virtutis acquisitæ. De elemosyna, quæ gratiâ à Deo impetret, vt peccata remittantur, habes plura testimonia manifesta Tobie 4. cap. & 12. Ecclesiastici 3. 7. & 29. Danielis 4. & Matthæi 5. vbi dicitur: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.* Quis autem dicat, eum non esse misericordem, qui pauperum miserijs motus, eas lenitate curat? & Matth. 6. *Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester celestis delicta vestra.* Eadem sententia habetur Marci 11. Luc. 6. & Eccle.

126
Argumentum.

Quorundam
sententia re
gitur.

Durand.

Sententia
Alex.

127

Operibus
misericordiæ
virtutis ac
quisitæ Dei
auxilium im
petratur.

To 4. & 12.
Eccle. 3. 7. &
29.

Daniel 4.
Mat. 5. & 6.

extius potestate sit, facere efficacem vocationem, disp. 98. cap. 6. & 8. dicemus.

Secunda obiectio, si Deus gratiam suam distribuit non expectata voluntate nostra sequitur, Deum uti iure dominantis, & quasi tyranni qui prout libet gratiam diuidit, non autem uti ordine regentis, qui iuxta cuiusvis dispositionem dona distribuit. Hac ratione in August. inuehitur Faustus Regien, lib. 2. de gratia & libero arbit. cap. 6. cuius verba recitavi supra disput. 82. ca. 1. ex quo etiam inferebat ille omnino auferri futuri causam iudicii, atque ita homines nasci iam iudicatos, non iudicandos.

Verum hæc obiectio friuola est. In primis enim nulla acceptio personarum, nulla tyrannis Deo imputari potest, quod vnum vocet ea cogitatione, quæ congrua est, & efficax futura, alium vero ea solum, quæ sufficit, ut respondeat, si velit; tametsi responsurus non sit. Nam cum hanc cogitationem donatio non sit debita homini creationis, sed sit nota gratia, & liberalitas supra donum liberi arbitrij & creationis, ut cap. 14. probatum est, fit, ut Deus non accipiat personam, cum vni potius, quam alteri prout libet vocationem suam congruam largitur, quia acceptio personarum in distributione solum, quæ ex iustitia debetur, reperitur. Quocirca in hac gratiæ distributione recte dici potest illud. *Voluntati eius quis resistit? O homo tu quis es, qui respondeas Deo?* &c. ut explicatum à nobis est supra ca. 13. Fit etiam ex dictis, ut homines non nascantur iudicati, hoc est, absque ullo suo merito iudicium non subeant (hoc enim est, apud Faustum nasci iudicatum) sed nascantur iudicandi hoc est, ex suis operibus, quæ faciendi sunt præmium, aut supplicium recepturi. Neque enim homo à Deo iudicabitur, quod habuerit potius hanc, quam illam vocationem, sed quod vocationi, quam habuit, noluerit respondere, cum posset; omnes enim sufficiens auxilio, & vocatione excitari, nec aliquem in illa periodo vitæ delinui, ut quis peccata vitare possit, & ad hoc libertatem in singulis manere, disput. 97. ostendimus. Falsum igitur est ex sententia August. illud inferri, quod Faustus contendebat, tolli nimirum omnino futuri causam iudicii.

Tertio arguebant Massilienses, ut est apud Hilariū, & Prosperum in epistolis, quæ habentur ante libros de prædest. Sanct. hoc modo, Si vera est sententia Augustini quæ dicit, gratiam illam peculiarem prædestinatorum ex sola voluntate Dei donari, frustra sit oratio; siquidem humana oratione gratia obtineri nequit, ac proinde omnis spes adimitur gratiam impetrandi: frustra etiam homines corripuntur aut eos exhortamur, si gratia, & prædestinatio ex eorum non pendet arbitrio.

Respondeo, primum quidem vnum pro alio non frustra orare, & postulare primam gratiam, quam quidem aliquando vnus alteri impetrat, ut disput. 94. dicemus, & ita sicut merita vnus sunt causa primæ gratiæ, quæ in tempore alteri datur, ita etiam sunt causa prædestinandi illam ab æterno. Ceterum oratio illius, qui gratiam alteri obtinet, non nascitur ex solo libero arbitrio, sed ex auxilio gratiæ.

Deinde nullus sibi oratione aliqua obtinere potest primam omnium gratiam; nam oratio est, ut quæ in 2. part. Tomus I.

iam, quæ gratiam postulamus, ex auxilio gratiæ procedit: quocirca nulla oratio præuenit primam omnium gratiam. Ideo definitur in Concilio Arausico. 2. can. 3. oratione humana gratiam Dei non obtineri: intelligit primam; nam secunda gratia, licet non humana oratione, hoc est, ex proprijs viribus, oratione tamen ex spiritu gratiæ obtinetur, & can. 6. damnatur, qui dixerit, gratiam Dei scilicet primam, dari orantibus sine spiritu gratiæ: sicut dicebant Massilienses. Probat autem Concilium ex illo. *Inuentus sum à non querentibus me, palam apparui ijs qui me non interrogabant, & ex illo. Quid habes, quod non accepisti?*

Probat etiam egregie ex ca. 28 Iob, ubi cum ostendisset multa, quæ in pretio sunt apud homines, licet difficilia, sollicitudine humana inuenta esse, ut aurum, argentum, &c. subiungit in medio capitis: *Sapientia autem ubi inuenitur, & quis est locus intelligentiæ? nescit homo pretium eius, &c.* & cum ostendisset à nemine, neque viuorum, neque mortuorum inuentam fuisse subdidit, *Deus intelligit viam eius, &c.* ut solius Dei donum esse, monstraret. Quare multa verba illius capituli, quæ supposito carent, & aliqui volunt ad Deū referri, melius ad hominem accommodantur, ut sic argumentum Iob vim habeat, nempe multa difficilia hominis industria facta, & inuenta fuisse: sapientiam tamen nequaquam, sed à solo Deo donari.

Baruch quoque 3. cap. expressit id ipsum his verbis: *Quis ascendit in caelum, & accepit eam?* (scilicet sapientiam.) *Non est qui possit scire vias eius, neque exquirat semitas eius; sed qui sit vniversa nouit eam, & adinuenit eam prudentia sua, tradidit illam Iacob puero suo &c.* Non solum dixit, *Non est qui possit scire vias eius*: sed addidit, *Neque exquirat semitas eius*, ut demonstraret, veram sapientiam non solum industria, aut oratione humana non obtineri, sed neque inquiri, aut inuestigari posse.

Verum, ut ait Aug. lib. de bono perseuer. c. 16. huic respondens obiectio, quem sequitur Prosper 2. de vocatione Gent. cap. 8. alias 2. non est frustra oratio nostra ex spiritu gratiæ, quæ nos præuenit, ut oremus; quia illa oratione aliud secundum auxilium gratiæ à Deo consequi possumus, & frequenter impetramus. Quædam enim deus donat non orantibus prius, nec postulantibus, ut primam omnium gratiam, quam vocat initium fidei; quædam non nisi orantibus (intelligit ex spiritu gratiæ) concedit: inter quæ assignat perseuerantiam pro eo solum, quod est, vitam in gratia finire, non pro omnibus auxilijs, quæ per totam vitam post iustificationem conferuntur.

Eodem spectat doctrina Prosper lib. 2. de vocatione Gentium cap. 36. alias cap. ultimo qui respondens huic obiectio Massiliensium, probat ex August. sententia non tolli sollicitudinem nostram, & orationem. Reddit vero rationem his verbis, *Cum implenda voluntas Dei ita sit preparatus effectus ut per laborem operum, per instantiam supplicationis fiant incrementa meritorum.* Ac si dicat, tametsi nostra oratione primam gratiam obtinere non valeamus, in gratia tamé accepta oratione, & solitudine crelescere possumus, & ngua merita indies habere, nouaque dona à Deo impetrare.

Hanc doctrinam duabus parabolis expressit noster Christus Matth. 13. altera thesauri absconditi in agro, quem qui inuenit homo, abiit, &

D d d vendi.

cundum gratiam ex auxilio Dei. Con. Aram. 2. 134.

Isa 65. Ad Rom. 16. 1. ad Cor. 4.

Iob cap. 28.

Baruch. 3.

135. Oratio facit ex gratia quid cōferat, explicatur ex Aug.

Prosper te- simonio confirmatur.

136. Dna Christi parabole

explicatur
de prima &
secunda gra-
tia. Mat. 13.

vendit vniuersa, quæ habebat, vt agrum emer-
ret; quæ insinuat prima gratia, quæ est vere ab-
scondita, sicut etiam thesaurus, qui cum nō quæ-
ratur, inopinate inueniri solet: ita enim & prima
gratia inuenitur à non quærentibus, vt in Conci-
lio Arausico. canone illo 3. definitur. Quemadmo-
dum autem inuento thesauro homo prudens om-
nia sua bona vendit, vt agrum emat, & thesau-
ro potitur; sic etiam qui gratia Dei excitatur,
omni sollicitudine ei consensum præbere debet,
vt ea ditari possit. Altera parabola est hominis
quærentis iam margaritas, qui labore, & industria
eas tandem inuenit, & vendit omnia, vt vnā
sibi compararet. Hac verò denotatur nobis se-
cunda gratia, quæ iam datur orantibus, & quæ-
rētib; sed ex alia priori gratia: hac autem inuen-
ta eodem modo nos sollicitos esse oportet, vt di-
tiores indies efficiamur. Recte igitur Aug. dixit
quædam dona præparari non orantibus, alia ve-
ro non nisi orantibus donari.

Non sunt
frustra ex-
hortationes
& correptiones.

De exhortatione vero dicit Aug. ca. 13. non
esse frustra, quia licet illi non obediant, qui non
habent aures audiendi præparatas à Domino,
multi tamen audiunt, qui eas à Domino, vt au-
diant, habent dispositas: non est ergo frustra ex-
hortatio: Deus enim sæpius media ipsa exhorta-
tione aures cordis interius aperit, vt homines
audiant, & obediant. De correptione idem cen-
set; est enim eadem ratio.

137.
Nota egregia
Aug. doctrin.

Subiungit tamen cap. 15. non propterea quod
aliqui in segnitiam, & desperationem veniant, à
prædicatione veræ doctrinæ cessandum esse,
quando ex nostro silentio alij suboriuntur erro-
res: qualis est ille, quod gratia Dei secundū me-
rita nostra, & ex aliquo nostro initio prædestine-
tur. Id quod eleganter ipse prosequitur, docetq;
eadem fere incommoda vulgo contingere, cum
de præscientia Dei agitur, nempe quod frustra o-
remus, frustra corripiamur si tandem illud solum
futurum est, quod Deus præsciuit: ob id tamen
pati non debemus errorem aliquem de præscien-
tia doceri. Quomodo vero caute populus hanc
doctrinam docendus sit, cap. 22. optime declarat.
Denique cap. 17. contra Massilienses retorquet
argumentum: quia sicut ipsi exhortantur ad ca-
stitatem, quam ex nobis esse fatentur, nihilomi-
nus negare nequeunt, illam à Deo præsciri, imo
etiam prædestinari (intelligit communi prouiden-
tia, non gratiæ) ita etiam nos exhortari pos-
sumus homines ad id, quod diuina gratia præde-
stinatum esse docemus.

Vltima Mas-
siliens. obiectio
contra Aug.
Conc. Valen.
Conc. Arans.

Postremo denique Galli notabant Augusti-
num, quod diceret, aliquos à Deo prædestinari
ad malum, nec omnes habere vnde saluari possint
quod est impium, & damnatum in Concilio Va-
lentino sub Lothario Imperatore ca. 3. & Arausi-
cano 2. cap. 25. verum hoc manifeste Massilien-
ses impouerunt Augustino, vt testatur ipse lib. ad
articulos sibi falso impositos art. 11. aut potius
Prosper, qui creditur auctor illius libri, & Fulgen-
tius lib. 1. ad Monimum cap. 30. à qua calumnia con-
tra Gallos ipsum defendit idem Prosper in libro ad
capitula Gallorum ad t. 5. & 6. dubium & quidem in
August. certissimum est nullum à Deo prædesti-
natum esse ad peccandum, sicut multi ad creden-
dum, & iuste viuendum prædestinantur. Quod
vero lib. de corrept. & grat. cap. 7. dicit Indam
electum ad opus, cui congruebat, scilicet ad effun-

Fulgent.
Prosper.
138.

August. à ca-
lumniā vin-
dicatur.

dendum sanguinem Christi, sano modo, hoc est
permisive, debet intelligi. Secundo nūquam
Augustin. docuit homines ad penam, & suppli-
cium destinari ab æterno, nisi ex illorum culpa
præuisa, vt disp. 95. ostendimus. Tertio, an dixe-
rit, aliquos propter ingētia peccata in aliqua sue
vitæ periodo ita destituti, vt tunc careant auxilio
sufficienti, quo peccata vitata possint, apud Augu-
stine difficile est, & disput. 97. à nobis examinan-
dum. Certo tamen constat nunquam August. di-
xisse id, quod Massilienses ipsi imputarunt, vide-
liet Deum aliquos sine ipsorum culpa, auxilio,
& remedio destituisse.

CAPVT XVIII.

Testimonia quadam contra nostram sententiam
allata explicantur.

Contentundum adhuc nonnulli, testimonijs
Scripturæ & Patrum probare causam ex no-
bis nostræ prædestinationis, & gratiæ. Primum
testimonium est Math. 25. ex parabola illa homi-
nis, qui proficiscens distribuit varia talenta fami-
lis suis, non quidem absolute, sed (vt ait Chrysost.)
vnicuique secundum propriam virtutem, quæ parabola
significat distributionem, quam Christus facit
gratiæ suæ, vt ea recte viuamus, & negotiemur,
sicut ergo talenta pecuniæ homo ille diuisit ha-
bens rationem virtutis, & facultatis naturalis,
quam quisque ex se habebat ad negotia, sic etiam
& Christus diuisit talia gratiæ iuxta proportio-
nem naturalis virtutis vnius cuiusq; ergo secun-
dum vsum liberi arbitrij.

Respondet S. Thom. 2. 2. quæst. 24. a. 3. ad 1. nomi-
ne virtutis propriæ intelligi propriam cuiusque
dispositionem ex auxilio gratiæ Dei proceden-
tem, iuxta quam vnicuique Deus diuisit gratiam
remissionis peccatorum, & habitalem. Et for-
san hoc modo intellexit Hieronymus illum lo-
cum, quamquam non de gratia remissionis pec-
catorum, sed de alij charismatum donis, & de
euangelica prædicatione intellexisse videtur: ver-
ba illius sunt, Vocatis Apostolis doctrinam euangelicam
tradidit, non pro largitate & pacitate alij plus, &
alteri minus tribuens, sed pro accipientium virtutibus. In-
telligit vires, non naturales tantum, sed instrudas
etiam donis gratiæ: sic enim vni dedit maius mi-
nistrium, nempe Petro, quam alijs, Alioqui si de
gratia prædestinationis, qua quisque saluatur, lo-
quamur, licet secunda aliqua gratia deat iuxta
dispositionem recipientis, quæ ex alia gratia pro-
cessit, prima tamen omnium non datur, nec di-
tribuitur, nisi ex solo Dei beneplacito.

Verum facilius respondere possumus, si iuxta
doctrinam communem non omnia, quæ in hac
parabola facta narrantur, ad spiritalia applicen-
tur. Neque enim in parabolis singula minuatim
spiritaliter quoque intelligenda sunt, sed oportet
finem parabolæ diligenter attendere, & om-
nia, quæ illuc spectant spiritaliter explicare: nam
singula alia non possunt absque aliquo absurdo
semper spirituales sensum habere, vt ex hac ea-
dem parabola constat. Qui enim unum talentum
acceperat, & eo nihil erat lucratus, dixit. Scio quia
homo durus es, metis, vbi non seminasti, & congregas,
vbi non sparsisti: ecce habes quod tuum es. Seruus ergo
ille adhuc retinuit talentum, & domino suo in-
tegrum reddit, quamuis corpore, & ocio decten-
tus, nihil lucratus fuisset, quod in talēto spiritua-
ligatur.

si gratia non contingit: nam & qui non negotia-
tur, dum debet, etiam taleum ipsum gratia amittit.
Parabola igitur eo tantum spectat, ut Domi-
nus sumptuos sit rationem talenti gratia Christi,
et creationis, quod nobis liberaliter contulit,
sic illo heres a famulis exegit. De modo autem
diuidendi talenta nihil curauit Christus, sed nar-
rans parabolam, adduxit diuisionem illam, tan-
tum ut ostenderet, rationem beneficii, & gratia
accepte, iuxta mensuram ipsius esse requirendam.

Secundum testimonium est. Quos præsciuit, &
prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui. Vbi duci-
tur prædestinatio gratia, quæ conformes effici-
tur filio Dei, ex præscientia ortum habuisse; si-
quidem quos præsciuit, hos prædestinavit: sed
nulla præscientia potest præcedere prædestina-
tionem gratia, nisi boni vsus liberi arbitrij; ergo
ex illo tanquam exordio, & dispositione aliqua
prædestinatur. Hunc sensum sequuntur Græci
Patres, quos c. 8. allegauimus, & iuxta eum con-
textus ita ordinandus est: nam quos Deus præsciuit
proprio arbitrio bene vsuros prædestinavit,
ut gratia sua eos iustificaret, atque vitæ sanctitatem
conformes efficiet filio suo. Cæterum hunc sen-
sum iam esse ab Ecclesia damnatum, cap. 10. & se-
quentibus huius disput. ostendimus.

Alij vero Paulum interpretantur hoc modo,
Quos præsciuit, hoc est, quibus gloriam suam dare
decreuit prius secundum rationem, quam merita
eorum præuideret, hos prædestinavit, ut gratia
sua conformes eos faceret filio suo, & beatitudi-
nem, ad quam erant gratis electi mererentur.
Hanc vero interpretationem eo probant, quod
Paulus serie quadam, & ordine singula enumerare
videatur, primum prædestinationem, deinde voca-
tionem, postea iustificationem, tandem glorifica-
tionem. Cum igitur hæc omnia hunc ordinem,
quo receduntur, habeant reipsa; efficitur priorem
esse prædestinationem: & cum præscientia priori
loco ponatur, consequitur illam fuisse priorem:
atque non videtur quæ alia præscientia prior esse
possit, quam glorie, ad quam omnes prædestinati
prius fuerint electi: ergo ex illo loco recte probatur,
electionem ad gloriam priorem fuisse.

Verum nullus ex probatis auctoribus, & inter-
pretibus Pauli hoc modo sensum illius explica-
uit: neque enim verbum aliquod Pauli eam vel
leuiter infirmat. Nam qui dicat, præscire apud
Paulum idem esse quod decernere ante opera,
gloriam conferre? Ad eorum vero rationem re-
spondeo: cum Paulus enumerat prædestinationem,
deinde vocationem, non ideo facit, quia
prædestinatio sit prior, vel quid distinctum à reli-
quis, sed ut ea, quæ prædestinatione continentur
sigillatim explicet. An autem præscientia sit prior
prædestinatione, pendet ex variis interpretatio-
nibus, quas infra referemus. Argumentum vero
factum nullam vim habet, si quamlibet illarum
amplectamur.

Pro explicatione itaque huius loci notandum
est, præscientiam dupliciter in Scriptura sacra vsur-
pari: primum pro scientia approbationis, quæ
idem est, atque prædestinatio, ut observauit Aug.
libro de bono persecut. capit. 18. iuxta illud. Non repulsi
Dominus plebem suam, quam præsciuit. Secundum hanc
vero acceptionem sensus est, quos Deus scientia
sua approbavit, etiam prædestinavit; non quod
prius sit præscire, quam prædestinare, idem enim
Vasquez in 1. part. Tomus 1.

est, sed sit eiusdem repetitio more. Scripturæ. De-
inde præscire in scriptura significat scientiam specu-
latiuam Dei, quæ ipse nouit bona, & mala, quæ
futura sunt, & hoc modo sensus illius loci esse po-
test, quem amplectitur Ansel. & Gaier. ibid. ita ut
particula, Et, ibi capiatur, pro etiam, sicut accipit
interpretes Cyrilli Alexand. lib. 5. in Isaiam, cap. 66. quæ
sane particula in omni expositione ita accipienda
est, alioqui sensum integrum reddere non potest.
Sensus autem est: quos Deus nouit futuros con-
formes imaginis filij sui, etiam prædestinavit
conformes fore. Hoc modo utrumque verbum
præsciuit, & prædestinavit, refertur ad illud, Conformes
fieri: tunc autem non est repetitio, sed significat
Paulus, filios Dei ita à Deo fuisse præscitos, ut
etiam fuerint prædestinati, cum aliqui multa
præsciat Deus, quæ non prædestinat, scilicet pec-
cata. Sic vero non opus est, ut præscientia sit prior
prædestinatione, sed etiam, si posterior sit, opime
dicitur, quos præsciuit, etiam prædestinavit.

Verum multo planior sensus ex præcedentibus
deduci potest. Dixerat enim supra, filios Dei ha-
redes esse regni cælestis, si tamen comparantur
Christo, ut cum eo glorificentur, quod est ipsi
conformes fieri. Deinde, ut ostenderet vim, &
meritum laborum, dixit, Diligentibus Deum omnia
cooperantur in bonum: intelligit tribulationes, &
ærumnas, ut explicat Hieronymus & Ambrosius. Reddit
vero statim rationem verbis citatis, nam quos præ-
sciuit, sibi amicos & dilectos gratia sua futuros,
etiam prædestinavit ad hoc, ut paterentur, & con-
formes fieret filio suo, qui tot labores, & ærumnas
sustinuit. Quos autem ad hoc prædestinavit vocauit, &c. Hieronymus.
Quibus verbis recenset omnia media, per quæ
iplos ad hunc finem patiens pro Christo perdu-
xit: vocauit enim, deinde iustificauit, postea labo-
ribus, & ærumnis gloriosos, & magnos effecit; sic
enim legitur, Glorificauit, seu Magnificauit.

Tertium testimonium est 1. ad Tim. 1. ubi Pau-
lus de se ait. Qui blasphemus fui, & persecutor, sed mi-
sericordiam consequutus sum, quia ignorans fieri in cre-
dultate mea. Videtur ergo Paulus causam aliquam
ex parte sua assignare, ob quam misericordiam
gratiæ Dei consequutus fuerit. Respondent non-
nulli, his verbis expressisse Paulum, non causam,
ob quam à Deo prædestinatus, vel eximie vocatus
fuerit, sed conditionem, sine qua non vocaretur:
quantum vero intersit inter causam, & conditionem
sine qua non, minime explicat. Quod si ex parte no-
stra conditionem aliquam assignaremus, quæ aliquo
modo præcederet donationem primæ gratiæ ex qua
occasionem impisset Deus donandi gratiam, &
eam prædestinandi, occasionem inquam, ut huius
potius quam alterius miseretur, quod antea
Massilienses nobiscum conuenirent. Ipsi enim
inter alia ad hoc requirunt rationem, occasionem
ne aliquam ex parte prædestinati, ut tollant acce-
ptionem personatum, & non solum Dei voluntati
gratiæ distributionem assignent: quocirca ego ne-
que hoc minimum initium ex nobis, sed ex gratia
Dei esse concederem.

Fuit autem in Paulo initium hoc nihil aliud,
quam non peccasse ex malitia, non autem, peccas-
se ex ignoracione: ex quo factum est, ut ille carue-
rit aliquo impedimento, quo existente gratiam
non consequeretur. Negatio itaque maioris pec-
cati, non autem minus peccatum occasio fuit, &
causa remouens impedimentum, ut Paulus mis-
ericor-

ricordiam à Deo consequeretur, & Deus eam ipsi prædestinaret. Ideoque cum sit causa remouens impedimentum, dici non debet causa per se adhuc impetratoria, sed conditio, aut causa sine qua non, quæ meo iudicio, minus initium est, quam Massilienses contendeant: illi enim posituum aliquod initium, quod impetraret gratiam, fatebantur ex nobis; hoc autem est tantum negatio quedam impedimenti. Et quidem si tale ex nobis præcessisset, non possemus inferre gratiam nobis datam, non esse gratiam, ut contra Massilienses inferebamus ca. 14. huius disp. Neque enim hoc initium ex nobis sufficiens esset, ut gratia aliquo modo retribueretur, & amitteret rationem, & nomen gratiæ simpliciter, essetque antidotalis donatio. Nam dare alicui, qui minus peccat, gratiā, quæ alioqui non daretur, si maius peccatum haberet, non est proprie gratitudinis retributio. Nihilominus si tale ex nobis esset initium, cum Apostolo ad Roman. 9. dicere non possemus, ex eadem massā Deum fecisse aliū ex nobis vas in honorem, aliū vero vas contumeliæ, quod est absurdum. Nam qui magis peccauit, scilicet ex malitia, erat massā quædam multo minus idonea, quam ille, qui ex ignorantia peccauit. Ut ergo omnem hanc differentiam non in massam, scilicet in nos, sed in solum artificem, scilicet in Deum referamus, opus est tale initium ex nobis negare: vel quia gratiæ Dei deputare debemus, quæ cumque peccata non commisimus, cum Aug. lib. 2. confess. cap. 7. & homil. 27. in lib. 50. homil. (plures enim facilius concedunt, nullam victoriam peccati, aut tentationis nobis esse tribuendam: ut dicemus 1. 2. q. 109. art. 1. quam omne opus bonum morale in nobis ex gratia esse, quod an ita sit ibidem differemus) vel saltem illud initium, etiam si solum sit causa per accidens alicuius gratiæ, ipsi diuinæ gratiæ, & protectioni per Christum in omnium sententia tribuendū est; ut ex nobis æqualis sit causa nostra, antequam aliqua prædestinationis gratia in nobis incipiat.

Omniem occasionem ex nobis negat Paulus. Ad Rom. 9.

August.

10.

Postea aliquis nobis obijcere id, quod inferius disput. 23. cap. 4. ex doctrina Augusti, docebitur: nempe aliquos solo dono creationis aptiores esse, ut facilius gratiæ Dei consentiant; hinc enim fit, ut non sit eadem massā, & conspectio, ex qua Deus vnum elegit in vas honoris, aliū vero in vas contumeliæ. Respondeo cum dicit Paulus, eandem esse conspersionem, & cum nos etiam asserimus, eandem esse duritiem omnium hominum existentium in massā perditionis, antequam Deus gratia per Christum in eis aliquod operetur, aut aliqua mala in ipsis prohibeat, semper hoc intelligi de duritie, non indolis naturalis proueniente solum ex creatione (hæc enim non est causa, ut vnus vocetur, aliū autem non, ut loco citato ostendimus) sed de dispositione massæ hominum communis per bona opera, aut per minora peccata, ratione quorum dicatur, non eadem massā in omnibus, nec eodem modo infecta. Hæc enim diuersa dispositio, non tantum esset causa, ut melius in vno, quam in alio gratia operaretur, sed etiam, quare vni potius, quam alteri prima gratia daretur: esset autē vel dispositio, vel saltem causa sine qua non: dispositio quidem, quando per bona opera vnus esset melius dispositus, & ita melior massā, ut assumeretur in vas honoris: causa vero sine qua non, quando minora ex se haberet

peccata: sic enim minus ex se haberet duritiem & impedimenti. Dicimus igitur ante gratiam Christi eandem esse massam respectu operationis propriæ, vel maculæ & peccati communis, quamuis respectu creationis non sit eadem massā, hoc est, eadem indolis dispositio.

Quantum testimonium est Augusti lib. 83. qq. 9. 147. 68. post medium, ubi sic ait: *Hic fortassis contrahatur Quæstio ad illam questionem redit, Cuius vult miseretur, & quem vult obdurat. Quid adhuc conqueritur: voluntati enim eius quis resistit? Cui respondet Aug. his verbis: Sed hæc voluntas Dei iusta esse non potest. Venit enim de occultissimis meritis, &c. Conceditur igitur Augusti merita, quamuis occulta, propter quæ Deus vnus miseretur, & ad suam gratiam eum eligit: alterius vero non miseretur. Hoc testimonio oppressi, satus in epist. ad Rom. cap. 9. in di. 1. gressione de prædestinatione, & Antonium Cordubensem lib. 4. quest. 56. post 3. opinionem, dixerunt, eo loco sensisse quidem Augustinum id, quod postea retractauit, nimirum dari causam prædestinationis gratiæ, & reprobationis. Verum hi auctores Augusti mentem non sunt adsecuti: quoniam licet Augustin. lib. 1. de prædest. sanct. cap. 3. & 1. retractat. cap. 23. retractauerit id, quod presbyter docuerat in libr. expositionis, epist. ad Roman. nimirum merita arbitrii esse causam prædestinationis gratiæ: nusquam tamen retractauit, quod in illa q. 68. docuit: quinimod lib. 1. retractat. ca. 26. q. optum sensum exposuit. Cum enim dixisset in illa quest. Parum est velle nisi Deus miseretur, sed Deus non miseretur, quid ad pacem vocat, nisi voluntas præferat, quia in terra pax hominibus bona voluntati; quibus verbis videbatur cum Massiliensibus concedere initium aliquod ex nobis bonæ voluntatis, & occultissima merita, ut Deus nobis miseretur, & gratiam conferat: explicauit illud hoc modo. Hæc dictum est post penitentiam: nam est misericordia Dei, iam ipsam præueniens voluntatem, quæ sine non esset, non præparetur voluntas à Domino, & ad eam misericordiam pertinet ipsa vocatio, quæ etiam fidem præuenit. De qua paulo post cum agerem, dixi (scilicet in ea quest. 68.) hæc autem vocatio siue in singulis hominibus, siue in populo, atq. ipso genere humano per temporum opportunitatem operatur: & alia & profundæ ordinationis est. Sentit igitur Augusti. ex occultissimis meritis prouenire, quod alicuius miseretur Deus non prima misericordia gratiæ suæ; sed misericordia remissionis peccatorum, & aliarum gratiarum, quas deinceps post penitentiam confert: quarum multe ex occultissimis meritis impetratoriis, & cogeris procedunt, non quidem ex meritis solum arbitrii, sed prioris alicuius gratiæ. Postremum testimonium fit Bernardi in ferm. de eo, quod legitur in Job: *In fex tribulationibus, &c.* ubi ita scribit. *Quod enim in nobis minus est, ipse supplet: modicum tamen illud quodcumque nostrum est, non patitur referuari.* Quibus verbis indicare videtur nos modico quodam initio prius incipere, & deinde Deum suā gratiā illud supplere promouendo in melius. Respondet Bernardum nullo modo hoc significare voluisse, se assignasse solum discrimen inter emundationem ab originali culpa in paruulis, & actualis in adultis: quod culpa originalis in paruulis siue propria tribulatione & dolore remittitur; & ne propria tribulatione non sine propria tribulatione deletur, in qua inquit, modicum aliquid nostrum esse, & reliquum à Deo suppleri: non quidem, quia*

quia gratia Dei labori nostro, & arbitrio subiungatur, ut Massilienses dicebant, sed quia dum nos prevenit, & coniungitur nobis, condignas efficit nostras tribulationes, quæ ex nobis solum dignæ non essent. Hoc igitur modicum cooperationis nostræ est, quod Deus exigit, & quod non patitur referuare, hoc est quod non patitur, à nobis non exhiberi. Prædictum vero sensum Massiliensium non fuisse Bernardi, plane constat ex opusculo illo de gratia & libero arbitrio, ubi contra Massilienses expresse docuit, ut retulimus supra ca. 9. Hactenus de celeberrima huius materie controversia dictum sit.

DISPUTATIO XCII.

An prædestinatio gratiæ Dei sit in potestate prædestinati?

Quorundam recentiorum opinio, cap. 1.

Prædestinationem non esse in nostra potestate, verior sententia est, cap. 2.

Soluntur argumenta prioris sententia, cap. 3.

CAPUT I.

Quorundam recentiorum opinio.

EX ijs qui docent, nullam ex nobis dari causam prædestinationis nostræ, esse tamen conditionem aliquam, sine qua non esset prædestinatio, quorum sententiam commemoravi disput. præced. ca. 7. nonnulli recentiores affirmant, prædestinationem nostram in nostra esse potestate. Alij vero, qui dicunt esse in nobis conditionem, sine qua illa gratia, quæ nobis datur, non esset effectus prædestinationis, asserunt in nostra esse potestate, ut illa vocatio ad prædestinationem pertineat, non tamen, ut illa nobis conferatur, aut prædestinetur. Priores vero probant, prædestinationem in nostra esse potestate, ex illo 2. Petri 1. cap. Quapropter fratres, magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis. Hæc enim scientes non peccabitis aliquando. Ex quo loco sic arguunt: nisi per bona opera certa fieret nostra vocatio, non efficeretur prædestinatio; sed in nostra potestate est per bona opera certam facere vocationem: ergo in nostra potestate est, nos esse prædestinatos. Secundo, prima vocatio non est effectus prædestinationis, nisi quatenus habet effectum: sed quod habet effectum, est in nostra potestate: ac proinde tota prædestinatio. Tercio, si id, quod recipitur cum prædestinatione, est in nostra potestate, et ipsa prædestinatio: perseverantia autem in gratia Dei, quæ convertitur cum prædestinatione, est in nostra potestate: ergo & ipsa prædestinatio.

Eisdem rationibus posteriores Doctores probare possunt, in nostra esse potestate, vocationem aliquam non esse effectum communis providentia, sed ad prædestinationem pertinere: quia in nostra est potestate illam esse congruam vocationem & efficacem, quo pacto ad prædestinationem spectat. Si vero congrua, vel efficax non esset, ad communem providentiam tantum pertineret: est ergo in nostra potestate, vocationem illam esse effectum prædestinationis, licet in electione nostra non sit, ut illa nobis donetur.

Addunt postremo, potuisse Deum ad usum liberi arbitrij, quem futurum esse præsciuit, & alias circumstantias prædestinari respicere, idque decens fuisse, ut tali, vel tali modo constitueret hominem.

Vasquez in 2. part. Tomus 1.

mini opitulari: imo vero arbitrantur, hoc pacto conciliari posse Partes antiquos, qui de prædestinatione contraria videntur docuisse Græcos, nimirum Orig. Chrysost. & alios, cum August. & Latinis: ut cum asserunt Græci, nos prædestinari ex bono usu liberi arbitrij, & ex meritis illius, intelligant solum, ex nobis esse conditionem, & rationem, ob quam vocatio gratiæ ad prædestinationem pertineat, sicut explicatum est; cum vero Augustin. & alij negant, prædestinationem fuisse ex meritis, aut ex bono arbitrij usu præquisito, intelligant, nullum ex nobis fuisse initium, ut gratia nobis prædestinaretur, & donaretur, vocatio scilicet, quæ erat efficax futura; quæ duo in sententia horum Scholasticorum optime constant.

CAPUT II.

Prædestinationem non esse in nostra potestate, verior sententia est.

NO minus certum est, prædestinationem gratiæ, & ipsam primam gratiam (quod idem est) non esse in nostra potestate, quam prædestinationis, & ipsius gratiæ nullam causam, aut occasionem ex nobis præcedere. Quam doctrinam contra priores illos Doctores tantum adstruimus: nam de modo loquendi aliorum pauca deinceps dicemus. Hæc vero sententia probatur primum, quia eius, quod verè est in nostra potestate nos sumus causa, ut tradit August. 1. retractat. cap. 22. cum ait, hoc esse in nostra potestate, quod cum volumus, facimus; atque eius, quod facimus, quando volumus, nos sumus causa: ergo eius etiam, quod est in nostra potestate, nos sumus causa, ac proinde si prædestinatio, & eius effectus est in nostra potestate, sequitur nostræ prædestinationis, & totius effectus illius nos esse causam, quod est absurdum.

Deinde cum quaerimus, an detur causa prædestinationis, aut ea in nostra sit potestate, idem est, ac si quaeramus, an ex nobis sit aliqua causa totius effectus prædestinationis, vel totius, & in nostra potestate, ut disp. præced. ca. 1. notatum est. Cum igitur dicunt prædestinationem esse in nostra potestate, vel intelligunt totum effectum prædestinationis, vel complementum solum illius: si de solo complemento loquantur, hoc est, de perseverantia, & consensu nostro, quem gratiæ vocationis præbemus, non modo sumus condicio, aut causa sine qua non, quæ solum videtur causa non resistens, & per accidens, removens impedimenta, verum etiam sumus causa per se non totalis, sed partialis: quia cum ipso Deo, & gratia comitante consensum operamur. Si vero ex eo, quod complementum prædestinationis est in nostra potestate, dicere possumus eam etiam in nostra libertate esse, affirmare quoque poterimus, nos esse causam prædestinationis, vel concausam, quia etiam complementum prædestinationis vere sumus causa.

Verum, id non sufficere, ut aliquid horum dicamus, nullus est, qui neget. Omnes etiam fatentur nullam causam esse prædestinationis, nisi totius effectus sit causa, idemque de conditione, & ut dicatur esse in nostra potestate, asserendum est. Nam si ex nobis non datur causa, neque in nostra potestate situm est, ut in nobis incipiat effectus prædestinationis, nullo modo erit in nostra potestate, ut sumus prædestinati.

Ddd 3 Aut